

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 70 · 19. april
Sesjonen 2022–2023

Møte onsdag den 19. april 2023 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 70):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:15]: Den innkalte vararepresentanten for Møre og Romsdal, Berit *Tønnesen*, tar nå sete.

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger meddelelse om at den innvilgede permisjonen for representanten Jorodd *Asphjell* i dagene 19. og 20. april er trukket tilbake. – Denne meddelelsen tas til etterretning.

Representanten Ola Elvestuen vil framsette et representantforslag.

Ola Elvestuen (V) [10:00:47]: På vegne av representantene Guri Melby, Grunde Almeland, Alfred Jens Bjørlo og meg selv har jeg æren av å legge fram et representantforslag om en frihetsfremmende handelspolitikk.

Presidenten [10:01:02]: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:12]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:01:14]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Bjørn Arild Gram, Marte Mjøs Persen og Ingvild Kjerkol vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Hårek Elvenes.

Hårek Elvenes (H) [10:01:35]: Mitt spørsmål går til forsvarsministeren.

Det er svært stort behov for å produsere mer ammunisjon, til både Norge, allierte og Ukraina, som en følge av Russlands angrep på Ukraina. Nå viser det seg at Nammo kanskje ikke klarer å øke produksjonen på grunn av etablering av datasenteret Green Mountain i Innlandet, som skal lagre data for videotjenesten TikTok. Green Mountain har signert en kontrakt om levering på opptil 150 MW. Til sammenligning regner Raufoss næringspark og Nammo med at de vil ha behov for mellom 30–40 MW. Nammos konsernsjef uttrykte nylig: «Om vi ikke får tilgang til strøm, så klarer ikke Nammo å bygge ut kapasiteten, som er sårt trengt». I investeringsproposisjonen for Forsvaret, som nylig er

fremmet for Stortinget, understrekes det at det vil legges til rette for å øke Nammos produksjonskapasitet.

Deler statsråden Nammos vurdering om at det ikke vil være mulig å bygge ut produksjonskapasiteten dersom datasenteret Green Mountain, som faktisk lagrer data for den kinesiske videodelingstjenesten TikTok, får forrang i kraftforsyningen?

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:03:03]: Først vil jeg si at det er, som spøreren også tar utgangspunkt i, stort behov for å øke produksjon av våpen, forsvarsmateriell og ammunisjon. Derfor har det vært en prioritet for regjeringen å legge til rette, ikke minst for at vi kan øke produksjonen av artilleriammunisjon. Vi har levert – med forbehold om Stortingets godkjenning, og det er som nevnt fremmet i investeringsproposisjonen – en rekordstor bestilling til Nammo knyttet til artilleriammunisjon. Det er gjort både fordi vi trenger den leveransen, og fordi det er med på å legge til rette for at Nammo kan øke sin produksjonskapasitet. Det er veldig viktig.

Når det gjelder strømforsyning, er det primært olje- og energiministerens ansvarsområde. Det jeg kan si, er at nettselskapene er regulerte monopoler, som skal bygge ut nettet etter samfunnets behov og fordele kapasiteten til dem som etterspør den, på en nøytral måte som ikke diskriminerer. Dersom det ikke er kapasitet i nettet, er nettselskapene pliktet til så raskt som mulig å utrede, omsøke og etablere nødvendig infrastruktur for å gi markedsadgang.

Jeg tror denne debatten først og fremst viser betydningen av å bygge ut mer kraft og nett raskere enn i dag, og regjeringen er i gang med en rekke tiltak for å sikre dette. Blant annet har man gjennomført en vesentlig styrking av saksbehandlingskapasiteten i NVE og OED til konsesjonsbehandling, og regjeringen vil også om svært kort tid legge fram en handlingsplan om raskere nettutvikling og mer effektiv utnyttelse av nettet, hvor også nye prioriteringskriterier vil bli omtalt.

Hårek Elvenes (H) [10:05:02]: Spørsmålet var om ministeren deler konsernsjefens uttalelse om at det ikke vil være mulig å øke produksjonskapasiteten hvis man ikke får forrang i strømforsyningen. De tiltakene som statsråden nevnte, er tiltak på lang sikt og vil ikke hjelpe Nammo på kort sikt. Da er mitt naturlige spørsmål: Hvordan vil statsråden sikre at Nammos utvidelse av produksjonskapasitet faktisk kan skje, når regjeringen ennå ikke har avklart om Nammo skal få tilgang til mer kraft?

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:05:39]: Spørsmål om krafttilgang må primært rettes til olje- og energiministeren. Det jeg kan si, er at det spørsmålet ikke er tatt opp med meg. Jeg har hatt mye dialog med Nammo

hvor vi har hatt diskusjoner om hvordan vi legger til rette for økt produksjonskapasitet. Måten vi har svart ut det på, er nettopp gjennom å plassere en langsiktig og svært stor ordre til Nammo, slik at man har forutsigbarhet og med det som utgangspunkt kan legge til rette for økt produksjonskapasitet.

Det er altså ikke direkte mitt felt, men mitt inntrykk er at det faktisk ikke var søkt fra Nammo om økt tilgang til mer kraft da disse uttalelsene kom. Som jeg viste til, har nettselskapene plikt til å følge opp den type henvendelser og gjøre de nødvendige avveiningene i tråd med det som loven sier, og så har regjeringen varslet nye forslag om svært kort tid.

Hårek Elvenes (H) [10:06:46]: Statsrådets svar kan tyde på at regjeringen ikke er helt samkjørt i dette spørsmålet. Riktignok er det konstitusjonelle ansvaret for strømforsyning underlagt den statsråden som ble nevnt, men det er jo vitterlig forsvarsministeren som har ansvaret for at den økte produksjonskapasiteten faktisk kan skje. Det beror på én kritisk faktor, nemlig tilgangen på strøm.

Høyre har stilt spørsmål til både forsvarsministeren og olje- og energiministerens om denne saken, og svarene er såpass ulike at det framtvinger en betydelig tvil om hvordan dette skal håndteres. Spørsmålet er: Kan statsråden klargjøre hva som er regjeringens linje i dette spørsmålet?

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:07:34]: Jeg mener jeg har svart på det spørsmålet, og jeg mener at regjeringen er godt samkjørt. Både undertegnede og olje- og energiministerens har svart representanten Elvenes på spørsmål om denne saken, og jeg mener at svarene henger godt sammen. I mitt svar her i dag har jeg referert til sentrale poeng i det som også var olje- og energiministerens svar.

Mitt ansvar har vært å legge til rette for økt produksjonskapasitet gjennom å bestille mer ammunisjon. Det er prosedyrer for å håndtere når de ulike bedriftene ønsker økt strømtilgang, og regjeringen har varslet nye tiltak knyttet til dette om svært kort tid.

Hårek Elvenes (H) [10:08:21]: Hvis man skal oppsummere svarene så langt, må det vel muligens være at statsråden ikke helt kjenner seg igjen i konsernsjefens uttalelse om den kritiske nødvendigheten av strøm. De tiltakene han har vært innom, er igjen tiltak som vil ha effekt på lang sikt. Da er mitt spørsmål: Hva vil regjeringen konkret gjøre for at aktører som Nammo kan ivareta sine kritiske samfunnsfunksjoner knyttet til beredskap hva gjelder strøm, på kort sikt?

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:09:00]: Jeg mener jeg har svart på det spørsmålet. Vi har god dialog med

forsvarsindustrien, og vi jobber på ulike måter for å tilrettelegge for at produksjonskapasiteten skal utvides. Det er veletablerte prosedyrer for hvordan næringslivet skal gå fram når det er behov for mer energiforsyning. Jeg har også sagt – og jeg kan gjenta det enda en gang – at olje- og energiministerens om svært kort tid vil legge fram nye forslag til tiltak som også handler om, som jeg sa, prioriteringsrekkefølge knyttet til forsyning av energi til ulike nærings- og industriformål.

Ola Elvestuen (V) [10:09:57]: Jeg har stilt spørsmål til olje- og energiministerens om det samme og egentlig fått ganske foruroligende svar. Han viste bare til nettselskapene, som «er ansvarlig for å møte samfunnets behov for nettjenester». Videre sier statsråden:

«Nettselskapene skal sørge for at alle som etter spør nettjenester gis nettilknytning på vilkår som er objektive og ikke-diskriminerende.»

Dette er en situasjon hvor vi virkelig må mobilisere for å produsere nok ammunisjon og artillerigranater spesielt. I Europa har vi et mål om en million granater i løpet av et år. Det er vanskelig å klare, men det er klart at dette er en produksjonsøkning som må gjennomføres så raskt som mulig, og det må vare over tid. Statsråden viser til olje- og energiministerens. Jeg vil likevel spørre statsråden om det virkelig er slik at regjeringen ikke har et syn på om de skal prioritere produksjon av ammunisjon over alle andre virksomheter.

Statsråd Bjørn Arild Gram [10:11:03]: Det er veldig viktig for regjeringen at vi sikrer produksjonskapasiteten. Derfor har vi hatt nær dialog med industrien, og fra mitt ståsted har jeg bidratt med viktige avklaringer når det gjelder kontrakter, slik at man har et forutsigbart grunnlag for å øke sin produksjonskapasitet. Så må den enkelte bedrift faktisk ta opp behovet for tilgang på energi med sitt nettselskap. Det følger ulike prosedyrer, som skjer ut fra objektive kriterier i dag.

Som jeg nettopp nå har sagt fra talerstolen, har Olje- og energidepartementet og regjeringen arbeidet med en handlingsplan knyttet til økt nettforsyning, hvor også prioriteringskriterier er en del av det, og det blir lagt fram om svært kort tid.

Presidenten [10:11:59]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bård Hoksrud (FrP) [10:12:12]: Mitt spørsmål går til helse- og omsorgsministeren.

Ifølge Helsedirektoratets egne tall er det 5 397 barn og unge som står i kø for å få hjelp i psykiatrien. Det er en økning på hele 44 pst. siden Ingvild Kjerkol ble helseminister. Til tross for lovnader om at psykiatrien skal skjermes mot kutt, er realiteten en helt annen. Psykisk uhelse

blant barn og unge har blitt et stadig økende problem. Med vekst i de psykiske helseutfordringene er det viktig å ha et lavterskeltilbud for å fange opp barn og unge som sliter med psykisk uhelse, og som trenger hjelp.

Mental Helse har tidligere fortalt at mer enn 100 barn under ni år tok kontakt med dem i løpet av ett år. Det er også tilfeller der barn under ni år forteller at de ikke vil leve lenger. Det er hjerteskjærende, og det er helt avgjørende at vi sikrer et godt tilbud for barn og unge, både i psykiatrien og gjennom lavterskeltilbud. Derimot har regjeringen gjennomført kutt, i bevilgningene til både lavterskeltilbud som Mental Helse, Kirkens SOS, pårørendetilbudet til Norske Kvinners Sanitetsforening og flere andre. Det er også gjennomført kutt i psykiatrien gjennom en stram sykehusøkonomi. I april 2021 kunne Arbeiderpartiet komme med et helseløfte om at ingen barn og unge skal avvises i psykiatrien. Hvordan kan statsråden forsvare at køen barn møter i psykiatrien, er økt med 44 pst. på hennes vakt?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:13:38]: Jeg er helt enig med representanten. Vi har behov for å gjøre mer for barn og unge med psykiske helseplager og psykiske lidelser. Det er også bakgrunnen for at regjeringen jobber med en opptrappingsplan for hele psykisk helsefeltet. Jeg hører representanten etterlyse gode lavterskeltilbud i kommunene – det er et av innsatsområdene i den opptrappingsplanen som vil bli lagt fram for Stortinget før sommeren.

Representanten refererer også til økt ventetid. Det bekymrer meg. Ventetiden skal være kortest mulig, men det er også viktig at vi gir riktig hjelp på riktig sted til riktige behov. Det er bakgrunnen for at vi ønsker å gjøre endringer gjennom en opptrappingsplan, med en oppbygging av den forebyggende og helsefremmende innsatsen, gode lavterskeltilbud i alle kommuner, men også større innsats for dem som trenger langvarig og koordinert oppfølging.

Det representanten ikke sier, er at kapasiteten er utvidet i psykisk helsevern for barn og unge. Det er flere som får hjelp på statsråd Kjerkol sin vakt, men likevel øker ventetiden, så jeg er på ingen måte fornøyd. Vi trenger å gjøre endringer for å ivareta ungene og de behovene de har. Det er også bakgrunnen for at vi i årets budsjett bevilget 150 mill. kr til lavterskeltilbud i kommunene, og vi øremerket samme sum for å sikre døgnkapasitet, særlig til barn og unge. Vi har sett en bekymringsfull økning i spiseforstyrrelser, også de mer alvorlige tilfellene, og mange av disse ungene trenger døgnbehandling.

Bård Hoksrud (FrP) [10:15:36]: Statsråden sier at kapasiteten er utvidet. Realiteten er at det er over 5 300 barn som ikke får den hjelpen de trenger i psykiatrien.

Så sier statsråden at man kommer med en opptrappingsplan til sommeren. Det hjelper ikke for de over 5 300 barna. Jeg må utfordre statsråden: Hva er grunnen til at statsråden kan kutte i lavterskeltilbud innen psykisk helse, når barn helt ned i niårsalderen ringer og forteller om selvmordstanker? Statsråden skryter av 150 mill. kr mer til psykiatrien, men bare kuttet på psykiatri i OUS er på 150 mill. kr – det er forslaget til styremøtene. Det betyr altså at det ikke er noen ekstra penger, i realiteten må man på bare ett av sykehusene kutte mer enn alt det regjeringen skryter av at de har gitt i økning til psykiatrien.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:16:27]: Når det gjelder styremøtene i OUS, har de besluttet å skjerme psykisk helsevern og døgnkapasiteten. Det er de siste beslutningene som er tatt der. Jeg vil også oppfordre representanten til å se litt bakom de tallene han anfører. Vi får løpende rapporter fra sykehusene våre i alle helseregionene, og når f.eks. Helse Vest viser oss at det i barne- og ungdomspsykiatrien er en høy prosentandel som skrives ut uten diagnose, forteller det meg at vi må gjøre endringer, sånn at vi treffer bedre på den hjelpen som stilles til rådighet. Det er ikke svaret for noen å få hjelp man ikke kan nyttiggjøre seg. Det er bakgrunnen for at vi gjør endringer, og vi legger fram en opptrappingsplan, for vi tåler ikke at disse tallene øker. Jeg etterlyser en større fokusering på hva utfordringene faktisk er, fra representanten Hoksrud.

Bård Hoksrud (FrP) [10:17:32]: Som sagt: Før valget uttalte Kjerkol at ingen barn skulle avvises av psykiatrien. Med den uttalelsen skulle man tro at Arbeiderpartiet ville prioritere barn og unges psykiske helse. Det vi derimot ser, er at mens antall voksne som venter på hjelp i psykiatrien, har økt med 10,9 pst., som også er et høyt tall, har altså antall barn og unge økt med 44 pst. Hvorfor kan helsekøen for barn som sliter, øke så enormt mye raskere enn for voksne, når statsråden selv har lovet at barn ikke skal avvises i psykiatrien? Statsråden påstår at OUS skjermer barna, men realiteten er at man ikke opplever å få det tilbudet man trenger der – noe man også opplever mange andre steder i landet. Det er uverdig for barn ikke å få den hjelpen de trenger – og det er en statsråd som ikke er villig til å handle.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:18:19]: Jeg er helt enig med representanten Hoksrud, men jeg etterlyser at han også tar noe ansvar, for da representanten Hoksrudds parti satt i regjering, var det faktisk sånn at ett av fem barn ble avvist av barne- og ungdomspsykiatrien med et brev, uten å ha møtt helsetjenesten. Det første jeg gjorde som helseminister, var å innføre kravet om at alle som blir henvist, skal få en vurderingssamtale. Nå

rulles dette ut på landets barne- og ungdomspsykiatriske klinikker, hvor man gjør en vurdering av riktig behov. Det er en endring jeg mener fører til bedre bruk av ressurser og – viktigst av alt – bedre hjelp til ungene våre. Det var ikke endringer som kom på Fremskrittspartiet og Høyres vakt. Jeg mener at det å bli henvist og få et avslag uten å ha møtt tjenesten, bare vil føre stein til byrden. Det vi trenger, er at kommunene og barne- og ungdomspsykiatriske klinikker samarbeider tettere om å gi riktig hjelp.

Bård Hoksrud (FrP) [10:19:25]: Vi trenger definitivt handling. Statsråden er jo glad i å sette ned utvalg. På halvannet år har statsråden altså satt ned utvalg for over 50 mill. kr, ifølge oppslag på Altinget går. Det betyr at man har brukt nesten like mye på halvannet år som den forrige regjeringen brukte på over seks år. Samtidig fjerner man øremerking av tilskudd til viktige frivillige organisasjoner – lavterskeltilbud innen psykisk helse. Potten til organisasjonene er kuttet med 42 mill. kr. Mange står nå uten noen statlig støtte, og tilbud er rassert.

Statsråden snakker hele tiden om at man må prioritere riktig i helsesektoren. Hvorfor mener statsråden det er viktigere å prioritere utvalg hun ikke har tenkt til å følge opp, framfor lavterskeltilbud innen psykisk helse-tilbud til barn, noe man har kuttet kraftig i, slik at det er store utfordringer der ute?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:20:16]: Denne regjeringen og denne statsråden prioriterer lavterskel. Vi har styrket lavterskel. Vi lyser ut disse midlene i åpne, søknadsbaserte ordninger. Det mener vi er riktig prinsipp, og vi øremerker også midler til døgnbehandling i sykehusene våre. Når det gjelder utredninger, er politikken sånn at den må være kunnskapsbasert. Vi må utrede for å gjøre endringer. Hvis vi skulle ha gjort som representanten Hoksrud ønsker – for jeg har gått gjennom de forslagene representanten Hoksrud har fremmet i Stortinget – hadde jeg måttet sette i gang hele 38 utvalg, evalueringer og utredninger til, så her synes jeg representanten skal se seg selv i speilet.

Morten Wold (FrP) [10:21:22]: Ikke nok med at vi ser en kraftig økning blant barn og unge som sliter psykisk, og at køene for barn og unge som trenger psykisk helsehjelp, har økt med 44 pst. siden Kjerkol ble statsråd; også blant den eldre garde vet vi at det er mange som har utfordringer, spesielt med ensomhet. Derfor sikret Fremskrittspartiet i regjering midler til å bekjempe ensomhet blant eldre. I år foreslo vi å bevilge 50 mill. kr ekstra til tiltak mot ensomhet. Det kunne utgjort en stor forskjell for mange ensomme eldre, men dessverre sa regjeringen nei til dette.

Senere i dag vil Eldrekonvensjonen avholde markering foran Stortinget med krav om bedre eldreomsorg. De forventer vilje og handling fra oss politikere, og de er lei av å vente. Hvorfor vil ikke statsråden være med på å styrke eldreomsorgen, noe NRKs Brennpunkt så tydelig har avdekket behovet for? Statsråden fortsetter faktisk å fremstå som helseminister Vilikke.

Fire av ti over 80 år er ensomme. Mitt spørsmål er enkelt: Ser statsråden utfordringen, og vil hun foreta seg noe, eller skal hun bare sette ned enda et utvalg?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:22:28]: Vi kommer ikke til å sette ned noe eldreutvalg. Det kan representanten ta helt med ro. Vi kommer til å legge fram en helhetlig eldrereform for Stortinget før sommeren. Den skal ha fire viktige innsatsområder. Med flere eldre får vi også flere som har behov for helsehjelp mot livets slutt, men vi får også langt flere aktive eldre som selv kan bidra til å utsette behovet for helsehjelp, hvis vi som fellesskap klarer å legge til rette for det. Det vil være fire innsatsområder i denne eldremeldingen. Det ene er levende lokalsamfunn. Det vi er nødt til å lykkes med, er nemlig å opprettholde de sosiale arenaene også når folk går ut av arbeidslivet og blir seniorer.

Så trenger vi en boligpolitikk som er tilpasset at man skal kunne motta helsehjelp i eget hjem. Vi trenger kompetente medarbeidere som er der med riktig kompetanse når man trenger helsehjelp, og vi trenger en pårørendepolitikk, for med flere eldre blir det også flere pårørende.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:23:45]: Sykehusøkonomien for 2023 er svak. I realiteten vet ikke sykehusene ennå hva de egentlig har å rutte med. På Sørlandet har det vært en stor debatt i etterkant av at Klinikk for psykisk helse ved Sørlandet sykehus stengte sitt døgntilbud for de mest alvorlig syke med spiseforstyrrelser på få dagers varsel. Den regionale avdelingen for spiseforstyrrelser forteller om lange ventetider for døgninnleggelse. I den siste statusrapporten fra akuttpsykiatrien trekkes det fram mangel på antall plasser som egner seg til skjerming av disse pasientene. Mange helseforetak trekker fram for få plasser, særlig til behandling av pasienter som trenger noe lengre innleggelsestid eller har sammensatte og kompliserte forløp, men også antall plasser generelt mangler.

Hva vil helseministeren gjøre for å sikre styrking av behandling av alvorlige spiseforstyrrelser for unge voksne over 18 år og for barn og unge?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:24:47]: Når det gjelder sykehusøkonomien, som representanten Trøen innledet med, vil vi i revidert nasjonalbudsjett både videreføre den bevilgningen sykehusene fikk i budsjettsal-

ringen i fjor, og også kompensere for lønns- og prisstigning. Det kommer finansministeren tilbake til.

Så nevner representanten Trøen en rekke utfordringer, og de fleste av de eksemplene representanten Trøen nevner, handler om at man mangler kompetanse. Det var noe av det første jeg tok tak i som helseminister. Jeg satte ned helsepersonellkommisjonen, og i tillegg har jeg gitt sykehusene i oppdrag å skaffe seg en oversikt over hvilke spesialister vi har innenfor de ulike fagene, og lage en plan for hvordan vi klarer å rekruttere etter hvert som de går ut av tjeneste. For meg er det litt overraskende at vi ikke satt med tilsvarende oversikt fra før. Den viktigste innsatsen for å opprettholde og styrke tilbudet til den nevnte pasientgruppen er at vi klarer å skaffe til veie den nødvendige kompetansen.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:26:05]: Det er opprørende at vi som samfunn ikke greier å gi eit godt nok tilbud til barn og unge som slit med psykisk helse og rus. Mykje av dette er krevjande å gjere noko med og krev oppbygging av behandlingsskapasitet over lang tid i tråd med aukande behov, men noko som burde vere lett å gjere noko med, er å ta vare på det fantastiske frivillige og ideelle engasjementet vi har for å byggje opp gode hjelpe- og pårørandetenester til barn og unge som slit med psykiatri og rus. Det tilbudet er no i fare over heile landet.

Av 72 søkjarar på midlar til brukar- og pårørandeorganisasjonar innan psykisk helse og rus har 63 fått avslag. Av dei er det organisasjonar som Norske Kvinners Sanitetsforening, som over 40 år har bygd opp eit landsomfattande støttetilbod for barn og unge som slit med psykisk helse. Dette står no i ferd med å bli rasert. Det er heilt unødvendig.

Mitt spørsmål er: Vil regjeringa kome med nødvendige ekstra løyvingar i revidert for å unngå at sanitetsforeiningar og andre frivillige organisasjonar må leggje ned tilbud bygd opp over mange år?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:27:10]: Revidert nasjonalbudsjett blir presentert når det blir presentert, så det tror jeg representanten skjønner at jeg ikke kan si så veldig mye om.

Når det gjelder tilskuddsordningene, mener denne regjeringen at de bør målrettes, og vi har derfor lagt til rette for åpne søknadsprosesser med kjente tildelingskriterier, hvor vi også har vektet bruker- og pårørendeorganisasjoner særskilt. Situasjonen nå er at det er langt flere som søker. Det er noen som har fått avslag. De organisasjonene representanten nevner, er departementet klageinstans for, så det kan jeg heller ikke gå inn i. Vi kommer til å ha et møte med paraplyorganisasjonene for de store hjelpetelefonene for å gå gjennom disse endringene og sikre at vi har rettferdige og forutsigbare

rammer når man søker på åpne søknadsordninger, som denne regjeringen legger til rette for.

Presidenten [10:28:09]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Marian Hussein (SV) [10:28:25]: Høyre regjeringen etterlot seg et todelt helsevesen. Dagens regjering har overtatt helseforetak som allerede var svært presset, som resultat av en regjering som både la aktivt til rette for økt privatisering og som kuttet i det offentlige. Det var et system som la til rette for lite tillit til de faglig ansatte og høy grad av innleie, og en pandemi som tydeliggjorde manglende beredskap.

Helsepersonell forteller om styringssystemer i helseforetakene som legger lite til rette for faglighet og er svært preget av kontroll, der poengskjemaer og detaljstyring stadig trumfer faglig skjønn i mange saker. Det er også en bred enighet i denne salen om at vi ønsker et sterkt offentlig helsevesen, men akkurat nå forvitrer det i en tid der det offentlige taper terreng.

Vi ser stadig nye varsler fra helsepersonell, og stadig flere varsler at de vil gå over til nyetablerte og konkurrerende private tilbud. Dette er da tilbud som tar disse ansatte, og det offentlige betaler en høy pris for de behandlingene. Etablering av kommersielle sykehus pågår nå, og det går på bekostning av de offentlige sykehusene.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvilke tiltak ønsker statsråden å instruere om for at helseforetakene skal gjøre mer for å sikre at ansatte ønsker å fortsette å jobbe i det offentlige helsevesenet?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:30:18]: Helt fra denne regjeringen tiltrådte, har vi vært veldig tydelige på at vår felles helsetjeneste er den offentlige helsetjenesten – den som er til stede i hele landet, og som sørger for at Norge lykkes i langt større grad enn de fleste andre land med å gi likeverdig tilgang til gode helsetjenester og spesialiserte helsetjenester.

Vi har avvirket fritt behandlingsvalg, som vi mener var en måte å tilrettelegge for private på som gjorde at vår felles helsetjeneste mistet muligheten til å prioritere og styre ressursene. Vi mener at samhandlingen med ideelle og private skal skje gjennom avtaler og forutsigbarhet. Vi har også satt ned et sykehusutvalg som har gått grundig gjennom helseforetaksmodellen vi har hatt siden 2001 – eller 2002, nå ble jeg litt usikker.

Utvalget har vært bredt sammensatt og har gitt oss en rekke anbefalinger som jeg synes det er spennende å gå videre med. NOU-en er nå ute på høring. Ett av forslagene er å gjeninnføre en godkjenningsordning for private virksomheter, mens både sykehusutvalget og helsepersonellkommisjonen er veldig klare på at fagfolkene er vår mest begrensede ressurs, og at fagfolkene våre der-

for må finne mening og få oppleve utvikling i vår felles helsetjeneste. De to utvalgene er også like tydelige på at fagfolk ikke kan drive med det vi kaller ikke-prioritert behandling.

Marian Hussein (SV) [10:32:11]: Jeg klarte ikke å høre hvilke tiltak regjeringen ønsker for å sørge for at helseforetakene gjør mer for at vi beholder dette helsepersonellet, som det er bred enighet om at vi trenger i det offentlige. Nylig viste NRK i en sak at samtidig som Oslo universitetssykehus nå planlegger å kutte antallet fast ansatte både i nyfødtavdelingen og innen psykisk helse, leier de inn vikarer som koster dobbelt så mye som egne fast ansatte. I sykehustalen sa statsråden at fagfolk er det viktigste, og at den offentlige helsetjenesten skal være en attraktiv arbeidsplass. Riksrevisjonen har også vist, i en rapport i 2019, at helseforetakene i liten grad hadde planer og tiltak for å beholde og rekruttere nødvendig helsepersonell. Så igjen spør jeg: Hvilke planer har regjeringen for å se til at vi beholder helsepersonell, og at det skal være attraktivt å jobbe i det offentlige helsevesenet?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:33:17]: For å investere i fagfolkene våre har regjeringen en rekke virkemidler og tiltak. Gjennom de oppdragsbrevene jeg gir til helse-regionene våre, er det tydelige forventninger om at man skal tilbys heltid, det skal være standarden i vår sektor, i tillegg til en rekke kompetanse- og utviklings tiltak. Da sykehusene tidligere i år fikk beskjed om at de kan planlegge for at de 2,5 mrd. kr de fikk i saldert budsjett i fjor, blir videreført, var det også en del av bestillingen fra meg at kompetansetiltak skal skjermes.

Så har vi en utfordring, som følge av en utvikling over mange år, med et altfor høyt nivå av innleie. Det ønsker vi til livs. Vi ønsker at det skal være faste stillinger og muligheter for å utvikle seg for fagfolkene våre.

Marian Hussein (SV) [10:34:23]: Det viser at det må gjøres mer for at vi skal beholde helsepersonell, og uten en reell plan for hvordan det skal være attraktivt å jobbe i det offentlige helsevesenet, tror jeg ikke statsråden vil lykkes med å gi disse oppdragene. For det vi vet, er at når sykehusene ikke har hatt planer tidligere, vi samtidig ser at sykehusene også har havnet i en ond spiral der man leier inn fordi man kutter i antallet egne ansatte, og man får et høyt sykefravær fordi man har for lav grunnbemanning, så blir det ikke lett å jobbe i det offentlige helsevesenet. Det har helsepersonell, som har demonstrert med «helsebrøl» utenfor her, også sagt tydelig fra om. Det må være ålreit å jobbe i det offentlige. Da lurar jeg på: Kan vi forvente en større plan fra regjeringen om at den tar dette på alvor?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:35:31]: Jeg må si at jeg ikke kjenner meg igjen i beskrivelsene til representanten Hussein. Det første jeg gjorde som helseminister, var å sette ned en helsepersonellkommisjon, hvor flere av de store arbeidstakerorganisasjonene i helsetjenesten satt: Legeforeningen, Sykepleierforbundet, Fagforbundet, utdanningssektoren og helseregionene selv, bredt representert. Den fikk i oppgave å se på hvordan vi skal utdanne, rekruttere og beholde fagfolk. Den har gitt oss en stor rapport med en rekke anbefalinger som nå er ute på høring. Vi vil følge opp alle de forslagene i meldinger som Stortinget får lov til å behandle når de er ferdigstilt. Den største er Nasjonal helse- og samhandlingsplan, som kommer mot slutten av året. Så å framstille det som om vi ikke har en plan for fagfolkene, det vil jeg nesten gå så langt som å si er å snakke mot bedre vitende.

Marian Hussein (SV) [10:36:32]: Som de fleste i denne salen er kjent med, er ikke SV tilhenger av helseforetaksmodellen og ønsker mer politisk styring av helsevesenet vårt. Samtidig har jeg vanskeligheter med å forstå at helseministeren kan være fornøyd med oppfølgingen av oppdragsdokumentet for i år, der første punkt er at man skal prioritere psykisk helse og rus. De ansatte ved Klinikk psykisk helse og avhengighet ved Oslo universitetssykehus fortalte meg nylig at de ennå ikke har fått budsjettet for i år, samtidig som det står som et krav å spare inn flere millioner.

Mine spørsmål til statsråden er: Når kan de ansatte ved klinikken få avklart hvilke tilbud som skal bestå, styrkes eller avvikles ved Klinikk psykisk helse og avhengighet? Og hva vil statsråden gjøre for å sikre at løftet om øremerkede tilskudd for å styrke psykisk helse gjennomføres?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:37:40]: Tilskuddene for å styrke psykisk helse er utlyst og søkt på, og veldig mange av dem er også tildelt. I oppdragsbrevet har vi sagt at vi skal styrke døgnkapasiteten for barn, unge og voksne, og vi har også øremerket midler. Jeg kan ikke svare for den enkelte avdeling ved Oslo universitetssykehus, det må Oslo universitetssykehus gjøre selv. Men det jeg har sett av Oslo universitetssykehus' styrebehandlinger, er at man skjærmer psykisk helsevern. Så har vi en situasjon hvor det er vanskelig for spesialisthelsetjenesten vår å planlegge fordi kostnadene har økt. Det gir en uforutsigbarhet. Vi har også hatt et sykehusutvalg som har levert en fylldig NOU med mange klare anbefalinger om hvordan vi kan endre helseforetaksmodellen i tråd med mange av de ønskene jeg opplever at SV har.

Marian Hussein (SV) [10:38:43]: Jeg er bekymret for hva som kommer til å skje med folks tillit til det of-

fentlige helsevesenet når stadig flere avvises fra behandling og får mangelfull oppfølging. Nå er det stadig flere nordmenn som har helseforsikring. Det er et symptom på denne mistilliten, og det er ikke en ønsket utvikling. Samtidig som vi må styrke det offentlige helsevesenet, må vi også bremse utviklingen av helseforsikringer.

Mine siste spørsmål til statsråden er: Når kan vi forvente den lovede avgiften på helseforsikringer for å stanse denne utviklingen? Er statsråden enig i at dette er en negativ utvikling som svekker det offentlige helsevesenet vårt?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:39:33]: Den beste forsikringen man kan få, er å være født i Norge. Stortinget har gitt alle innbyggerne i Norge retten til ikke bare nødvendig helsehjelp, men også helsehjelp når man får kroniske tilstander, alle mulige slags sykdommer og lidelser – man skal ha trygghet for at det fremste av medisinsk ekspertise i landet er tilgjengelig for seg og sine behov. Jeg mener det aller viktigste vi gjør, er å styrke vår felles helsetjeneste, slik at den holder tritt med den faglige utviklingen og beholder sine dyktige fagfolk. Der har regjeringen et bredt sett av virkemidler for å oppnå nettopp det.

Så håper jeg representanten bidrar til at vi får en god oppfølging av sykehusutvalgets forslag til forbedringer av den måten vi styrer sykehusene på i dag. Etter 20 år med helseforetaksmodellen ser jeg i hvert fall mange ting som kan forbedres for å få god forankring og gode beslutninger i en god helsetjeneste.

Presidenten [10:40:38]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Mímir Kristjánsson (R) [10:40:56]: Mitt spørsmål er til statsråd Marte Mjøs Persen.

Vi står nå midt oppe i en historisk storstreik. Det er heldigvis ikke noe vi som politikere skal blande oss borti. Tvert imot er det en god, gammeldags klassekamp, for å bruke Fellesforbundet-leder Jørn Eggums ord, der arbeid står mot kapital, og der vi som er politikere, skal nøye oss med å observere fra utsiden.

Men på ett punkt er denne lønnskampen viktig også for oss som politikere. Det denne streiken står om, er hvorvidt man vil få reallønnsnedgang eller ikke, altså om det jevne snitt av arbeidsfolk i Norge vil tape kjøpekraft neste år. Det er dette som er stridens kjerne. De som streiker, streiker jo ikke bare for seg selv. Utfallet av denne streiken er i neste omgang også avgjørende for hvordan trygdede og andre på G-regulerte ytelser kommer ut.

Vi har lagt bak oss et år der prisveksten har vært høyere enn lønnsveksten. Det ble reallønnsnedgang, og

det ble også mindre kjøpekraft for dem som går på trygd, for dem som har aller minst i samfunnet vårt. Nå står det en ny kamp, og hvis ikke LO skulle vinne fram med sine krav, risikerer de trygdede å få enda et år med reallønnsnedgang, dvs. at alle som er uføre, på arbeidsavklaringspenger, på andre ytelser, får mindre penger i lommeboka, og dette er en gruppe som mildt sagt sliter ganske tungt fra før.

Spørsmålet mitt er hvorvidt statsråden kan garantere at uavhengig av utfallet i denne streiken skal ikke syke mennesker i Norge risikere reallønnsnedgang neste år.

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:42:56]: Ja, tariffoppgjøret er partenes ansvar.

I desember 2021 la regjeringen fram for Stortinget et lovforslag der pensjoner under utbetaling skal reguleres med gjennomsnitt av lønns- og prisveksten. Stortinget sluttet seg til forslaget, og den nye reguleringsmetoden ble gjort gjeldende fra og med trygdeoppgjøret i 2022. Regulering med gjennomsnitt av lønns- og prisvekst vil sikre at pensjonistene får reallønnsvekst i de årene hvor lønsmottakerne får det. Med de nye reglene vil det i årets trygdeoppgjør automatisk bli kompensert for at prisveksten i 2022 ble langt høyere enn det man la til grunn i fjorårets trygdeoppgjør. Det er forventet at reguleringen av pensjoner blir klart høyere enn lønnsveksten i 2023.

Jeg vil legge til at i tillegg til dette ble regjeringspartiene og SV i budsjettavtalen enige om å øke minste pensjonsnivå for enslige med 4 000 kr fra 1. januar 2023. Utbetalingen kom i mars, med etterbetaling fra tiden fra 1. januar.

Mímir Kristjánsson (R) [10:44:12]: Takk for svaret, men jeg opplever vel ikke helt at jeg fikk svar på det jeg spurte om. For det første dreide ikke mitt spørsmål seg om pensjonister. Det er helt riktig at pensjonister reguleres med snitt av lønns- og prisvekst, men uføretrygdede og folk på arbeidsavklaringspenger og de andre gruppene jeg snakket om, reguleres etter G, så de reguleres etter lønnsveksten. Det betyr som regel at de går opp når lønnsveksten er høyere enn prisveksten. Det er bra i mange år, men nå er det dårlig, for i fjor var prisveksten høyere enn lønnsveksten, og da ble de fattigere. Neste år kan det samme skje igjen dersom streiken får ett av to utfall.

Mitt spørsmål er – igjen: Vil regjeringen garantere, uavhengig av streikens utfall, at disse gruppene ikke skal tape kjøpekraft? Vi snakker om hundretusener av mennesker som knapt har råd til mat og strøm. Er det at de skal måtte være usikre på om de går ned i kjøpekraft neste år, en usikkerhet regjeringen synes det er greit å leve med?

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:45:19]: Trygdeoppgjøret kommer etter lønnsoppgjøret, nå i mai. Vi skal ha dialog med organisasjonene i trygdeoppgjøret, også når det gjelder tallgrunnlaget. Reguleringen av G følger jo også, som det ble sagt her, de tallene som vil være et resultat av lønnsutviklingen.

Seher Aydar (R) [10:45:57]: Mitt oppfølgingsspørsmål er til helseministeren.

Fattige folk er sykere, og det er dyrt å være syk, både fordi det følger mye utgifter med sykdom, og fordi muligheten til å ta lønnet arbeid ofte svekkes. Folk med kroniske sykdommer lever med små økonomiske marginer. De ekstra hundrelappene man må ut med før frikortet slår ut, betyr noe. Hvis de må betale mer for å hente ut medisiner på blå resept, betyr det at de kan legge mindre mat i handlekurven etterpå. Det merkes spesielt godt for minstepensjonister, folk på AAP, uføretrygdede og alle de som må jobbe redusert på grunn av dårlig helse – alle dem som velferdsstaten er til for å trygge. Vi står i en pris Krise som gjør økonomien trangere for flere. Da må regningsbunken kuttes så det monner. Mitt spørsmål er om regjeringen vil kutte i regningsbunken for folk som er syke, og da tenker jeg spesielt på egenandelstakene og utgifter til medisiner.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:46:52]: Vi mener at egenandelene skal holdes lavest mulig. Det står tydelig i Hurdalsplattformen. For årets budsjett er egenandelene justert i tråd med prisjusteringen som ble etablert i 2020. Vi har ikke planer utover det som er lagt fram, om å gjøre endringer her. Representanten nevner også medisiner. Det er et stort spekter. Jeg mener vi har en god ordning for å skaffe oss billige legemidler i Norge, og at vi også har en ordning som sikrer dem som trenger mye legemidler, tilgang til det, mens vi som fellesskap betaler for det.

Seher Aydar (R) [10:47:46]: Realiteten er at når prisene øker og flere og flere gruer seg til å trekke kortet i betalingsautomaten og åpne de hvite konvoluttene med regninger som må betales, og mange av dem er fra enten legen eller sykehuset, betyr det noe hva det koster å gå til legen – og det har også økt. Egenandelstaket har økt med denne regjeringen. Det økte enda mer med den forrige, men også med denne regjeringen er det økning i hvor mye man skal betale når man henter ut medisiner på blå resept. Også førstegangsbetalingene har økt. Det vet statsråden ganske godt. I tillegg har ikke de som er over 30 år, fått en eneste krone billigere tannlegeregning. Det koster å være syk, det koster å ha dårlige tenner.

Jeg lurer rent konkret på om det kommer til å bli billigere å være syk, og om regningsbunken skal kuttes for mennesker som har dårlige tenner eller kroniske syk-

dommer som de må til lege med hele tiden. Så konkret: Vil regningsbunken kuttes for en alenemor på 40 år som trenger tannhelsehjelp, bruker opp frikortgrensen eller må hente medisiner på blå resept?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:48:52]: Når vi har en prisstigning som vi har hatt nå, det siste året etter at krigen brøt ut i Ukraina, er det klart at vi må følge med på hvordan det slår ut for alle dem som er avhengig av helsehjelp. Vi har ikke prisjustert egenandelene i tråd med den prisveksten vi nå ser. Det er jo en måte å holde igjen den økte belastningen på. Vi har lagt fram det statsbudsjettet som gjelder, og i revidert nasjonalbudsjett vil vi revidere årets budsjett, men jeg har ingen nyheter å komme med til representanten Seher Aydar i dag om at den eller den ordningen skal endres, eller at egenandelene skal kuttes.

Presidenten [10:49:37]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Henrik Asheim (H) [10:49:47]: Mitt spørsmål går til arbeids- og inkluderingsministeren.

Den 1. april trådte nye og strenge regler for bruk av innleie fra bemanningsbyrå i kraft. I høringen som ble gjennomført før de nye reglene ble vedtatt, fikk regjeringen kritikk for mangelfull utredning av konsekvensene av forslaget, også fra den uavhengige faginstansen Regelrådet. Likevel valgte regjeringen og stortingsflertallet å haste gjennom denne saken. Resultatet er at spørsmålene og usikkerheten kommer på løpende bånd etter at lovendringen er iverksatt. Derfor er det behov for noen avklaringer fra statsråden i dag. Den første er: Hvem kan tillate innleie i en bedrift? Regelen i dag sier at hvis de tillitsvalgte sier ja, kan bedriften leie inn fra bemanningsbyrå. I svar til Stortinget har statsråden gitt en vid definisjon. Hun svarte på et skriftlig spørsmål fra Høyre, og da skrev hun:

«Tillitsvalgtbegrepet i arbeidsmiljøloven er ikke begrenset til å forstås snevert som bare representanter for arbeidstakere som er organisert i tradisjonelle fagforeninger/fagforbund; det kan også være tale om valgte representanter for arbeidstakere uten organisasjonsmessig tilknytning.»

Enkelt og greit og presist. Utdraget er at LO er uenig med statsråden i dette og har sendt et brev til regjeringen hvor de bl.a. skriver at det «er bare den tillitsvalgte valgt blant Fellesforbundets medlemmer i virksomheten, som kan inngå en slik avtale».

Dette er selvfølgelig svært viktig både for bedriftene og for de ansatte å få klarhet i. Kan statsråden avklare: Må en tillitsvalgt i en bedrift være valgt av medlemmene i en fagforening med innstillingsrett, eller kan også tillitsvalgte uten en slik tilknytning si ja til innleie?

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:51:36]: Det er riktig at Stortinget har sluttet seg til omfattende endringer i regelverket for innleie. Det gjør vi fordi vi ønsker oss et arbeidsliv der den faste tilknytningen til arbeidsgiver skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv. Hele, faste stillinger skal være hovedregelen. Det er viktige endringer i innleiereglementet som nå er gjort, fordi vi ønsker å få ned omfanget av innleie, fordi vi ønsker å gi innleide flere rettigheter, og fordi vi ønsker å sikre seriøse bemanningsbyrå.

Så er det noen unntak som er mulige. Bedrifter som har tariffavtale på høyt nivå, kan inngå avtale med tillitsvalgte om bruk av innleie. Representanten Asheim leste fra svaret jeg har gitt til Stortinget tidligere knyttet til dette spørsmålet. Der går det fram at inngangsbilletten for å kunne inngå en avtale er at det er en tariffavtale på høyt nivå, dette er beskrevet i arbeidsmiljøloven, og deretter at det da må være et flertall av organiserte innenfor det virkeområdet der innleien skal skje, som da er de tillitsvalgte der man skal inngå avtalen. Så det er riktig beskrevet, og det er også besvart på samme måte til andre som har stilt dette spørsmålet.

Henrik Asheim (H) [10:53:16]: Det som selvfølgelig er kjernen i dette spørsmålet, er om tillitsvalgte i en bedrift som er valgt av de ansatte, men som ikke har tilknytning til en fagforening, kan si ja til innleie fra bemanningsbyråer. Nå forstår jeg statsrådens skriftlige svar til Stortinget som at de kan det. En trenger ikke å være medlem eller valgt av medlemmene i en fagforening med innstillingsrett for å kunne gi en slik godkjenning hvis en er tillitsvalgt i bedriften.

Utfordringen er både at LO sier at de oppfatter at det er feil, og, som de sier i FriFagbevegelse, at dette åpner for en slags serviettavtale, altså at en som ikke er organisert i LO, bare kan signere på en serviett og si at i dag er det bare å leie inn, og så kan man leie inn. Det er derfor det er litt viktig å få svar på dette, og derfor spør jeg igjen: Kan statsråden helt konkret si at det ikke er slik at den tillitsvalgte som godkjenner, må være valgt av LOs medlemmer?

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:54:12]: I arbeidsmiljøloven har vi regler for hvordan dette er, og vi føler oss veldig sikre på den rettslige tolkningen av dette når vi har svart til Stortinget at vi mener at inngangsbilletten er at en må ha en tariffavtale på høyt nivå, og deretter at man må inngå en avtale med tillitsvalgte fra gruppen der man har ønsket innleie. Innleie kan skje med andre enn LO-forbund. Det er ikke beskrevet i arbeidsmiljøloven; det er organisasjonsfrihet i Norge. Det betyr f.eks. at i en bedrift er det kategorien av mennesker som skal leies inn, stillingskategorien, som skal være med og si ja eller nei til dette.

Henrik Asheim (H) [10:55:14]: Da forstår jeg det slik at statsråden står for det skriftlige svaret hun har sendt Stortinget tidligere og er uenig med LO i deres beskrivelse av hvordan dette regelverket skal tolkes, og det er en god presisering. Dersom det er feil, får statsråden rette på det i sitt neste svar.

Det andre spørsmålet: Regjeringen har valgt å gi en rekke unntak fra innleie, f.eks. til helsevesenet, og har også unntatt landbruket. Arbeidstilsynet definerer det man kaller for avløserlag, som bemanningsforetak og at dette er et konkret unntak for en bransje, mens representanten Per Olaf Lundteigen fra Senterpartiet mener at det ikke er noe unntak, fordi han er uenig i Arbeidstilsynets definisjon av hva avløserordningen er. Da er mitt spørsmål til statsråden: Er statsråden enig i at hun har gitt et unntak til landbruket, eller er hun enig med Lundteigen i at Arbeidstilsynet tar feil, og at det ikke er noe unntak som skal diskuteres senere?

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:56:09]: Det er riktig at det er gitt noen unntak fra innleiereglementet, bl.a. knyttet til helsepersonell, når det gjelder situasjoner der det kan oppstå fare for liv og helse og man ikke klarer å få bemanningssituasjonen på plass. Det er også gitt utsatt ikrafttredelse knyttet til arrangementsbransjen, for der har Stortinget bl.a. bedt om at vi ser på om det skal være et unntak, og hvordan det eventuelt skal innrettes og avgrenses. Derfor har vi, for å kunne utrede det på tilstrekkelig måte, besluttet utsatt ikrafttredelse. Det er det som også gjelder for landbruket: utsatt ikrafttredelse. Jeg er enig med Arbeidstilsynets definisjon av dette.

Henrik Asheim (H) [10:57:05]: Det er dette som er kjernen, og det er derfor jeg spør om det. Hvis dette er et unntak og en utsatt ikrafttredelse, vil det jo kunne komme innstramminger i landbruket på dette – altså at avløserordningen vil tolkes som bemanningsbyrå, slik Arbeidstilsynet gjør, og at landbruket dermed vil kunne få de samme utfordringene som mange andre arbeidsgivere og næringsdrivende opplever nå. Det som representanten Lundteigen sier – han er altså Senterpartiets representant i den samme komiteen – er at denne diskusjonen må ta slutt. Avløserordningen er ikke innleie, og derfor er det ikke noe unntak, det er ikke noen ny diskusjon, og det er ikke noen utsatt iverksettelse. Den kommer aldri til å bli regulert på samme måte som andre næringer. Derfor er det ganske viktig at statsråden nå avklarer i Stortinget at hun er uenig med Senterpartiet og enig med Arbeidstilsynet i at de samme innstrammningene kan komme på landbruk som på andre næringer.

Statsråd Marte Mjøs Persen [10:57:58]: Dette har vi dialog om, bl.a. med partene, også landbrukets parter.

Dette er ikke endelig avklart, slik representanten her prøver å få det til å være. Mitt forrige svar står egentlig i denne saken. Vi jobber videre med denne saken og er klar for å finne gode løsninger.

Presidenten [10:58:24]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Morten Wold (FrP) [10:58:41]: Det er ingen tvil om at Arbeiderpartiet er veldig kritisk til private aktører. Senest kunne vi se statsrådens partikollega Cecilie Myrseth ytre ønske om å innføre lover som begrenser opprettelse av private helsetilbud. Forslaget fra Myrseth er kanskje bare ett eksempel, men det viser likevel det største regjeringens holdning til private aktører. Mange opplever at regjeringen maler et bilde av de private tilbyderne som den store, stygge ulven som taper oss for midler og personell, mens folk flest sitter med et bilde av at de private tilbyderne er et viktig bidrag i helsesektoren. Vi har mer enn nok helseutfordringer hos både offentlige og private aktører, og det offentlige klarer ikke å løse utfordringene alene.

Mens regjeringen behandler private tilbydere som fiender, er pasientenes egne historier noen helt andre: Hildegunn mener behandlingen hun fikk på Modum Bad, var livsviktig. Per-Kristian fra Tønsberg ble reddet fra alkoholisme gjennom tilbudet på Vitalis Helse. Kristin fra Trøndelag var tungt rusavhengig og mener han ville vært død om det ikke var for hjelpen han fikk ved Allos Stiftelsen.

Det er greit nok å være uenig ideologisk og ønske at man skal styrke det offentlige tilbudet, men når regjeringen legger ned tilbud uten å styrke det offentlige – snarere tvert imot – viser det at regjeringen er mer opptatt av å gå til kamp mot private enn å styrke det offentlige. Kan statsråden forklare hvorfor hun fører en politikk som fratruer pasienter livsviktige tilbud, uten å gi dem gode alternativer?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:00:18]: Her var det mye patos og kanskje litt lite logos, så kanskje jeg skal prøve å bidra med det.

Denne regjeringen vil styrke vår felles helsetjeneste. Det er klart i de prioriteringene vi legger for dagen, og alle forslagene Stortinget behandler. Når det gjelder bruk av private og ideelle behandlere, mener vi at det skal skje gjennom avtaler. Det gir størst forutsigbarhet, både for pasientene, for de private aktørene og for vår felles helsetjeneste. Når det gjelder beskrivelsen av at man har allergier, så har man ikke det – eller: mange har det, det er mye pollen i lufta – men denne regjeringen har en pragmatisk begrunnelse, og vi ønsker å bruke ressursene til det beste for pasientene.

Det forslaget som representanten viser til, målbåret av representanten Cecilie Myrseth, er et forslag som kommer fra sykehusutvalget, et bredt sammensatt utvalg som gir anbefalinger om å gjeninnføre en godkjenningsordning for private sykehus. Det hadde man tidligere. Jeg synes det er et interessant forslag. Hele den rapporten er ute på høring, og vi ser fram til å følge den opp.

Den mest begrensede ressursen vi har, er fagfolkene våre, og de blir ikke flere om de har flere arbeidsgivere. Det er dem vi må husholde aller best med for å ivareta pasientene i dag og i morgen og om fem, ti, tjue og tretti år. Derfor har vi tatt tak i særlig det som handler om kompetanse og fagfolkene våre, og både helsepersonellkommisjonen og sykehusutvalget er veldig tydelige på at fagfolkene ikke kan jobbe med ikke-prioritert behandling. Vi må ivareta innbyggernes behov for behandling i tjenesten.

Morten Wold (FrP) [11:02:21]: Helsepolitisk barometer viser altså at et flertall i folket er enig med Fremskrittspartiet i at vi trenger private aktører i helsesektoren. For både oss og folket er det viktigste at folk får hjelp så raskt som mulig, og om hjelpen kommer fra Ullevål, St. Olav eller Aleris, er likegyldig så lenge man slipper å stå i kø. Det vi derimot ser, er at samtidig som statsråd Kjerkol har drevet en ideologisk kamp mot private aktører, har helsekøene eksplodert.

Vi ser dessuten i dette helsepolitiske barometeret at 81 pst. av befolkningen – og faktisk 73 pst. av Arbeiderpartiets egne velgere – mener at det offentlige bør kjøpe behandlingsskapasitet av private aktører når det er lang ventetid. Likevel opplever vi gjentatte ganger at statsråden og regjeringen gjør det stikk motsatte når nesten 240 000 personer står i helsekø mens private aktører altså ikke slipper til.

Mener statsråden at hun og regjeringen vet bedre på dette området enn vanlige folk?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:03:27]: Vår felles helsetjeneste kjøper privat behandling for mange milliarder hvert år. Også mange av våre fastleger er selvstendig næringsdrivende, finansiert av det offentlige. Når Stortinget har gitt hver eneste innbygger i dette landet rett til god behandling uansett hvem man er eller hvor man bor, er det også vår forpliktelse at vi bruker ressursene riktig – både de menneskelige ressursene og dem som bevilges gjennom kroner og øre fra denne sal.

Derfor har vi ikke bare kjøpt privat behandling, vi har også økt omfanget av kjøpt behandling for å være sikker på at overgangen er til beste for pasientene når vi avvikler godkjenningsordningen i fritt behandlingsvalg, som vi mener var en for liberal etableringsrett for private, hvor det offentlige gjennom lokalsykehuset til den enkelte pasient ble tappet for ressurser. Det mener vi

ikke var fornuftig, og derfor er den endringen gjennomført.

Morten Wold (FrP) [11:04:33]: Regjeringen fremstiller disse private aktørene som nærmest et sluk for både ressurser og helsepersonell. Sannheten er at Norges største private helseforetak, Aleris, bare har ansatt ca. 300 av de 35 000 legene som vi har i Norge. I stedet for å gjøre det mer attraktivt å jobbe i det offentlige bekjemper regjeringen private, i håp om at de ansatte begynner å jobbe i det offentlige. Den store utfordringen i helsevesenet er imidlertid ikke at helsepersonell går til de private, men at de går ut av helsesektoren.

Samtidig ser vi at antall nordmenn med privat helseforsikring er like høyt som i Sverige, til tross for at det der er dobbelt så mange innbyggere som her. Når vi fratrukket folk et gratis tilbud hos private aktører gjennom fritt behandlingsvalg, ender det med at det private tilbudet kun blir tilgjengelig for dem med størst lommebok.

Innsér statsråden at politikken hun fører, fører til en økt todeling og amerikanisering av helsesektoren, stikk i strid med valgloftene om å redusere forskjellene i Helse-Norge?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:05:37]: Svaret på det er nei. Jeg mener den politikken som representanten Wold og Fremskrittspartiet står for, er den som mest sannsynlig ville føre oss nærmere det amerikanske systemet. Hvis vi ikke gjør den utakknemlige oppgaven det noen ganger er å prioritere ressursene, vil det være pasientene som taper i neste omgang.

Vi har en sterk offentlig helsetjeneste i Norge. Det skal vi fortsatt ha, og det gjør denne regjeringen det den kan for å opprettholde. Da må vi ha fagfolkene i en situasjon hvor de opplever mening og får utvikle seg i et livs langt karriereløp.

Det er de offentlige sykehusene som utdanner spesialistene våre. Det er de offentlige sykehusene som også forsker på nye behandlingsmetoder, sammen med industrien. Det skjer så mye god faglig utvikling i den offentlige helsetjenesten. Så jeg må si at jeg egentlig reagerer mest på hvordan representanten Wold framstiller vår felles helsetjeneste.

Presidenten [11:06:38]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Sandra Bruflot (H) [11:06:54]: Allerede da statsbudsjettet ble lagt fram, ropte flere frivillige aktører innenfor rus-, psykisk helse- og pårørendearbeid varsko. Regjeringen har fjernet øremerking til organisasjonene, avklart hvem som får tilskudd for inneværende år, svært sent og endret kriteriene for hvem som skal få midler, uten åpenhet, varsel og diskusjon i forkant. Nå

har fasiten kommet: 60 av 73 organisasjoner har fått avslag på søknaden om driftsmidler.

Sanitetskvinnene, som har hatt veiledningssentre for pårørende i hele landet, har nå, tre måneder inn i 2023, fått beskjed om at de mister rundt halvparten av finansieringen sin. Det gjør at barn som har foreldre med psykiske lidelser eller rusproblemer, mister sitt pårørendetilbud, og de barna er det nesten en halv million av. ATROP støtte- og ettervernsenter har fått avslag og har ikke penger på konto etter midten av mai. Pårørendesenteret i Stavanger er redd for at de må legge ned, og listen fortsetter.

Dette er organisasjoner som fyller en rolle som verken kommunene eller spesialisthelsetjenesten tar. Pårørende og mennesker i livskrise har ikke alltid så mange andre enn de frivillige å vende seg til.

Hurdalsplattformen slår fast at frivillige og ideelle tilbydere på helse- og omsorgsfeltet må sikres gode rammevilkår og forutsigbar drift. Synes statsråden at regjeringen bidrar til det?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:08:29]: Denne regjeringens klare utgangspunkt er at man bør ha åpne, søknadsbaserte ordninger når fellesskapet tildeler midler. Det må være kvaliteten på tilbudet som avgjør hvor mye midler man får. Det vil gi både større likebehandling og større trygghet for at fellesskapets midler brukes riktig.

Den forrige regjeringen hadde en utvikling med stadig flere navngitte tilskuddsmottakere på statsbudsjettet. Dessverre har vi også sett ganske grove eksempler på at det ikke ga tilstrekkelig kontroll med formålet midlene var tildelt. Vi mener det er et riktig prinsipp at dette tildeles gjennom åpne søknadskriterier.

Når det gjelder tilskuddene til ideelle og frivillige på mitt budsjett, er det fra bruker- og pårørendeorganisasjoner søkt om over 100 mill. kr mer enn rammen, mens det for rådgivnings-, støtte- og veiledningstjenester søkes om nær 150 mill. kr mer enn rammen. Noen av dem som har fått nei og klager, er også departementet klageorgan for.

Jeg har litt lyst til å si, på slutten av taletiden min, at det ikke var høyere rammer for disse tilskuddsordningene i Høyres alternative budsjett i desember. Så det at det er mange som søker, og at også noen nye får muligheten til å gi sine tjenester, mener jeg vi bør kunne leve med.

Vi er opptatt av at vi har en god dialog med de store paraplyorganisasjonene, sånn at vi oppnår størst mulig forutsigbarhet for dem som leverer gode tjenester, men som er avhengig av å søke for å få tildelt midler.

Sandra Bruflot (H) [11:10:23]: Åpne søknadsprosesser er helt greit, men hvis formålet var å rydde i tilskuddsordningen, må det ryddes på en bedre måte. Slik

det er nå, fører omleggingen til risiko for at gode tilbud som har vart i flere år, legges ned, at vi får kompetanseflukt over til tryggere arbeidsplasser, at tilbud til pårørende som sårt trenger det, ikke lenger blir tilgjengelig. Dette er ikke noe Høyre finner på. Det er organisasjonene selv som melder om dette. De har ikke penger på bok etter mai. De har ikke hatt forutsigbarhet. De har ikke visst hvilke rammer de får for 2023. De har ikke visst at de ikke kom til å få tilskudd. Konsekvensene blir at tilbud som ikke finnes noe annet sted, verken i kommunene eller i spesialisthelsetjenesten, kommer til å forsvinne. Det er ikke så mange andre som leverer den typen møteplasser, hjelp og omsorg.

Var det dette som var intensjonen, eller kan statsråden i det minste være enig i at denne omleggingen har fått utilsiktede konsekvenser?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:11:23]: De som har søkt og ikke blitt prioritert fordi pengene er oppbrukt eller man ikke oppfyller målene, har anledning til å klage. Det er vi nødt til å behandle på en skikkelig måte, og derfor har representanten sikkert forståelse for at jeg ikke kan gå inn og omtale enkeltsøkere.

Vi har jo tildelt alle disse midlene. Det er midler som Stortinget har sluttet seg til. Ingen har hatt større pottter i disse tilskuddsordningene enn det som ble vedtatt. Det er en virkelighet som alle må ta inn over seg. Ellers bør man kanskje foreslå noe alternativt. Vi er opptatt av å ha en god dialog med disse organisasjonene. De bidrar veldig bra til vår felles helsetjeneste. De supplerer de offentlige tjenestene. De gir hjelp og støtte til veldig mange innbyggere. Vi mener likevel at prinsippet for tildeling bør være riktig. Vi skal se hva vi kan gjøre for å klare å gi større forutsigbarhet.

Sandra Bruflot (H) [11:12:27]: Man trenger ikke å omtale enkeltorganisasjoner. Det er veldig forståelig at man ønsker mer fleksibilitet, og at flere skal få sjansen. Som generalsekretæren i Kirkens SOS sa i oktober, da statsbudsjettet skulle komme:

«Det er ikke snakk om bedrifter som selger pølser og brød (...). Mental Helse og Kirkens SOS representerer de to største lavterskeltilbudene for mennesker i akutte livskriser.»

Sanitetskvinnene, som jeg nevnte tidligere, gir barn som er pårørende, et sted å henvende seg for å kunne takle hverdagene. Når ventetidene øker, fritt behandlingsvalg avvikes, sykehusøkonomien er stram og det ikke er god nok kapasitet innenfor rus og psykisk helsevern, skulle man kanskje tro at man i det minste ville legge større vekt på å gi frivilligheten gode og forutsigbare rammer.

Jeg prøver en gang til: Mener statsråden at de får det med dagens politikk?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:13:22]: Vi har hatt dialog med flere av disse organisasjonene. Midlene må lyses ut. Hvis representanten Bruflot er enig i prinsippet om åpne, søknadsbaserte ordninger, er hun også enig i det. Vi må sørge for at vi klarer å tildele midlene sånn at de ikke får utfordringer med sin driftssituasjon. Dette er en rekke aktører som gir god hjelp og bistand og er et viktig supplement til det de offentlige tjenestene leverer. Vi har økt bevilgningene til denne typen tiltak. Vi har styrket lavterskeltilbudet i kommunene. Vi har tilrettelagt søknadsordninger for bruker- og pårørendeorganisasjoner fordi vi ønsket å styrke deres tilstedeværelse. De pengene som Stortinget har bevilget, er delt ut.

Sandra Bruflot (H) [11:14:21]: Også med andre søknadsprosesser enn det har vært før, også med fleksibilitet og også når man fjerner øremerking, burde det likevel være rom for mer åpenhet rundt de prosessene, slik at man vet hva man går til. Kan statsråden være enig i at når man i mars/april får beskjed om at man ikke får de rammene man trodde man skulle få for inneværende år, og man altså ikke har mer penger på konto etter mai, får det veldig store konsekvenser? Kan statsråden skjønne den fortvilelsen som er der ute i frivilligheten?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:14:55]: Jeg tror vi alle kan forstå at hvis en har planlagt en drift og ikke får så mye penger som en hadde planlagt for til å drive virksomheten, blir det utfordrende. Da må man jo foreslå mer midler, hvis det er svaret fra Høyres side. Da må man eventuelt foreslå at enkelte ordninger skal være større.

Vi har utlyst midler til flere gode formål. Midlene er tildelt, og så har vi en dialog med paraplyorganisasjonene for å forbedre forutsigbarheten. Dette må skje gjennom åpne, søknadsbaserte kriterier. Dem som har klaget, kan jeg dessverre ikke gå inn på, for de skal få en skikkelig klagebehandling – det skulle bare mangle.

Presidenten [11:15:46]: Dermed er den muntlige spørretimen omme.

Sak nr. 2 [11:15:48]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:15:48]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Ine Eriksen Søreide til finansministeren, er overført til utenriksministeren som rette vedkommende. Spørsmålet utsettes imidlertid

tid til neste spørretime, da utenriksministeren er bortreist.

Spørsmål 3, fra representanten Jan Tore Sanner til utenriksministeren, utsettes til neste spørretime, da utenriksministeren er bortreist.

Spørsmål 7, fra representanten Rasmus Hansson til klima- og miljøministeren, er overført til landbruks- og matministeren som rette vedkommende. Spørsmålet blir etter anmodning fra landbruks- og matministeren flyttet og besvart før spørsmål 24, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 8, fra representanten Bård Hoksrud til klima- og miljøministeren, er overført til olje- og energiministeren som rette vedkommende. Spørsmålet blir etter anmodning fra olje- og energiministeren flyttet og besvart før spørsmål 26, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmålene 9 og 10, fra henholdsvis representantene Mathilde Tybring-Gjedde og Marius Arion Nilsen til klima- og miljøministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 13, fra representanten Ingjerd Schou til samferdselsministeren, vil bli besvart av olje- og energiministeren på vegne av samferdselsministeren, da statsråden er fraværende på grunn av deltakelse i begravelse. Spørsmålet blir etter anmodning fra olje- og energiministeren flyttet og besvart før spørsmål 26, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 14, fra representanten Margret Hagerup til samferdselsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmålene 22 og 23, fra henholdsvis representantene Alfred Jens Bjørlo og Olve Grotle til næringsministeren, vil bli besvart av fiskeri- og havministeren på vegne av næringsministeren, som er bortreist. Spørsmålene blir etter anmodning fra fiskeri- og havministeren flyttet og besvart etter spørsmål 6, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 26, fra representanten Kristoffer Robin Haug til olje- og energiministeren, vil bli tatt opp av representanten Une Bastholm.

Spørsmål 1

Heidi Nordby Lunde (H) [11:16:35]: «I Statistisk sentralbyrås konjunkturrapport 23. mars anslår byrået at norsk økonomi raskt går mot en konjunktturnøytral situasjon. I Nasjonalbudsjettet 2023 beskrev regjeringen økningen i arbeidsgiveravgift som «et situasjonstilpasset tiltak», begrunnet med temperaturen i arbeidsmarkedet og norsk økonomi.

Er det aktuelt for regjeringen å videreføre den midlertidige økningen i arbeidsgiveravgiften dersom norsk økonomi er i en konjunktturnøytral situasjon?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:17:21]: Det var viktig da vi skulle legge fram budsjettet for 2023, å ha en ansvarlig pengebruk. Kostnadene gjennom 2022 hadde en veldig kraftig vekst, ikke minst på grunn av mange direkte og indirekte konsekvenser av krigen i Ukraina. Regjeringen var opptatt av å legge fram et ansvarlig opplegg. Vi la opp til to skatter, som vi sa skulle være midlertidige. Det ene var høyprisbidraget, som handlet om at kraftselskapene hadde ekstra store inntekter – det skulle være midlertidig og fases ut – og så var det den høyere arbeidsgiveravgiften for inntekter over 750 000 kr. Vi kommer til å følge opp det vi sa i statsbudsjettet, og vi kommer til å legge en plan for å fase ut begge deler. Selv om vi har høyere kostnader og det er høyt trykk også nå, vil vi over tid måtte fase inn en del av de kostnadene som vi har fått på grunn av krigen i Ukraina, i de årlige budsjettene.

Heidi Nordby Lunde (H) [11:18:29]: Jeg har også tidligere forsøkt å få statsråden til å svare på hvilken situasjon som må oppstå for at det regjeringen kaller et situasjonstilpasset tiltak, kan fjernes. Jeg forstår at det ikke kan varsles budsjettendringer over bordet i spørretimen, men mange frykter at dette situasjonsbestemte, midlertidige tiltaket blir permanent. Derfor etterlyses det nettopp et svar på hvilken situasjon som må opphøre for å fjerne dette tiltaket.

Men ok, hvis man ikke tror på SSBs situasjonsbeskrivelse, men mener at den forhøyde arbeidsgiveravgiften er nødvendig for å dempe presset i økonomien, hva er egentlig logikken i å innføre en høyere avgift som mest sannsynlig forplanter seg ut i høyere priser til kunder og i prosjekter, og som igjen faktisk driver inflasjon og rente, som opprettholder presset i økonomien?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:19:17]: Det var lagt inn veldig mange premisser i spørsmålsstillingen fra representanten Lunde. Da vi i fjor skulle lage et budsjett for i år, var vi opptatt av at spesielt overfor de gruppene i samfunnet som hadde opplevd den høye pris- og kostnadsveksten kraftfullt, altså folk med lave og middels inntekter, skulle det settes inn tiltak som økt barnetrygd, billigere SFO og ulike typer skattefradrag, for grupper som har spesielt høye kostnader. Samtidig skulle man ha et ansvarlig opplegg. Men skal man ha et ansvarlig opplegg, må man også ha en inntektsside som gjør at man ikke øker presset i økonomien, og da mente vi at det å ha et høyprisbidrag for kraftsektoren og midlertidig høyere arbeidsgiveravgift var to tiltak som sto seg godt.

Heidi Nordby Lunde (H) [11:20:05]: Mitt poeng var vel heller det at den midlertidig forhøyde arbeidsgiveravgiften opprettholder presset i økonomien. Men så er

det et tillegg: Frykten blant arbeidstakere er jo at 750 000 kr nå blir et lønnstak, mens frykten blant norske arbeidsgivere er at det blir dyrere å beholde og ansette høyt utdannede medarbeidere. Mange bransjer mangler allerede kompetent arbeidskraft. Eller som en venn av meg sa: Gratulerer til Romania. Han frykter at de nå må outsource programmering og utvikling av tjenester til andre land istedenfor å bygge opp nødvendig kompetanse her. Vi har erfaring fra andre næringer om at det er lurt å være selvforsynt på kritisk kompetanse i Norge. Jo lenger denne midlertidig forhøyde arbeidsgiveravgiften varer, jo mer bygger bedriftene varige strukturer for å få jobben gjort. Hva tenker statsråden om at regjeringens skattepolitikk presser fram outsourcing av viktig kompetanse for Norge til andre land, slik at kompetanse for forskning og utvikling i Norge blir en varig mangel?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:21:07]: Igjen legger representanten Lunde veldig mange premisser i spørsmålet. Vi hadde en høring om fondsmeldingen i finanskomiteen i går, der representanten Lunde egentlig la opp spørsmålet slik at sjefen for Folketrygdfondet skulle si at Oslo Børs var en dårlig plass å investere. Da sjefen for Folketrygdfondet var ferdig med sitt svar, sa han at Oslo Børs var en av de børsene i Europa som har gått best siste år. Det er noen ganger at disse framskrivningene som Høyre ønsker å ha av norsk økonomi og av investeringsmulighetene i Norge, ikke treffer virkeligheten, og det i går var et eksempel på det. Når man får konkrete fakta, viser det seg at Oslo Børs er en av de børsene som har gått best. Norge er et trygt land å investere i, det er et trygt land å satse i. Noe av styrken i Norge er at vi har fellesskapsløsninger, som gjør at sykehus, sykepenger og trygd finansieres av fellesskapet, som gjør at det også er attraktivt å være arbeidsgiver og arbeidstaker i Norge. Så jeg er ikke enig i den virkelighetsbeskrivelsen, men de to skattene er midlertidige. Det har vi sagt, og det kommer vi til å gjennomføre.

Spørsmål 2

Fra representanten Ine Eriksen Søreide til finansministeren:

«En avgjørende forutsetning for å kunne få inn arbeidskraft og kompetanse fra Europa, er EØS-avtalen som gjør oss til en del av det indre marked. Senterpartiet vil ha Norge ut av EØS. I tillegg har regjeringen igangsatt en utredning om en løsere tilknytning til EU enn EØS-avtalen, ved å se på samarbeidsmodellene Storbritannia, Sveits og Canada har med EU, som alle har det til felles at de er utenfor det indre marked.

Hvordan vil slik løsere tilknytning bidra til å løse de store utfordringene fremover med mangel på arbeidskraft?»

Presidenten [11:22:06]: Dette spørsmålet er overført til utenriksministeren som rette vedkommende og er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 3

Fra representanten Jan Tore Sanner til utenriksministeren:

«Den kjente russiske opposisjonspolitikeren Vladimir Kara-Murza har svært dårlig helse etter at han ble forgiftet i 2015 og 2017, og står nå tiltalt for «landsforræderi» i en pågående rettsak. I svar på skriftlig spørsmål nr. 1 761 (2022–2023) om målrettede sanksjoner mot hovedaktører i forfølgelsen, svarer utenriksministeren: «Jeg vil fortsette å drøfte videreutvikling av sanksjonsregimet med europeiske kolleger, inkludert listeføringer av enkeltpersoner.»

Vil utenriksministeren ta konkrete initiativ overfor EU til listeføring av disse personene?»

Presidenten [11:22:08]: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 4 er fra representanten Linda Hofstad Helleland til forsknings- og høyere utdanningsministeren. – Representanten er ikke til stede, så da går vi videre til neste spørsmål.

Spørsmål 5

Kari-Anne Jønnes (H) [11:22:30]: «En av de store utfordringene fremover er mangelen på arbeidskraft. I helsesektoren vil det ifølge Statistisk sentralbyrå mangle nærmere 20 000 helsefagarbeidere og 30 000 sykepleiere i 2035.

Hvordan vil statsråden fremover sikre at dimensjoneringen av utdanningene bedre står i samsvar med kompetansebehovet i offentlig sektor og næringslivet, og særlig at fagskolesektorens kapasitet på en fleksibel måte kan utvikles i et fornuftig samspill med utviklingen av kapasitet ved universitetene og høyskolene?»

Statsråd Ola Borten Moe [11:23:13]: Takk for det som egentlig er et av de store spørsmålene i vår tid, og som jeg har brukt mye tid på å terpe på fra denne talerstolen. Vi la fra regjeringens side fram en stortingsmelding kalt utsynsmeldingen rett før påske. Der tegner vi et bilde: Vi kommer helt korrekt til å mangle kompetanse framover. I hovedsak skyldes det at vi går tom for folk før vi går tom for penger. Da er en av de helt åpen-

bare tingene vi er nødt til å gjøre, å utnytte egen befolkning enda bedre enn vi gjør i dag. I denne meldingen varsler regjeringen at vi kommer til å prioritere kompetanse som er nødvendig for å få til et høyproduktivt arbeids- og næringsliv på kort og på lang sikt, kompetanse som er nødvendig for grønn omstilling. For alle praktiske formål vil jeg tilføre at det i høy grad henger sammen med det å få på plass et høyproduktivt næringsliv og ikke minst kompetanse som er nødvendig for å sikre gode velferdstjenester over hele landet. Det er prioriteringer som vil ligge til grunn for dimensjoneringen i hele utdanningssystemet: videregående skole, høyere yrkesfaglig utdanning og ikke minst universitets- og høyskolesektoren.

Vi vil fortsette med å prioritere høyere yrkesfaglig utdanning, som representanten etterspør. Det vil vi gjøre gjennom å prioritere flere studieplasser, og da flere studieplasser innenfor tekniske fag og helse- og omsorgsfag. Jeg mener at fagskolene framover vil måtte spille en enda viktigere rolle med å sikre samfunnets kompetansebehov og ikke minst nå en større andel av befolkningen med ulike tilbud for kompetanseløft over hele landet. Det er en sektor som fungerer godt, og som får til mye for relativt lite.

I høyere utdanning skal vi også sørge for at kapasiteten i enda større grad enn i dag gjenspeiler de behovene samfunnet har. Det har vi gitt et tydelig signal om, ikke bare gjennom melding og meldingstekst, men også gjennom forslag til nytt finansieringssystem, som kommer til behandling i denne sal gjennom både meldinger og statsbudsjettet. Der forenkler vi og avbyråkratiserer. Vi gir et tydeligere og enklere signal om hva som skal prioriteres, og vi legger egentlig til rette for en tydeligere ansvarsdeling mellom staten og regjeringen på den ene siden og institusjonene selv på den andre. Vi har en veldig tydelig forventning om at institusjonene framover prioriterer, sånn at man får på plass utdanningsløp raskere, noe det er et stort behov for. Avslutningsvis: Vi kan ikke bare utdanne flere; vi må utnytte de ressursene vi har, bedre.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:26:18]: Takk for svar. Jeg vil gi regjeringen honnør for utsynsmeldingen. Der deler vi både situasjonsbeskrivelsen og hovedlinjene i hva som er den store utfordringen. Det er som statsråden sier, ganske viktig å utnytte folk best mulig, for det kommer til å være mangel på folk i alle sammenhenger og i alle sektorer. Så blir egentlig mitt spørsmål – litt i lys av utsynsmeldingen og litt i lys av helsepersonellkommissjonen: Deler statsråden oppfatningen om at vi kan bruke helsepersonellet vårt på en bedre måte? Kan vi utdanne flere fagarbeidere? Kan vi la fagskolen videreutdanne flere med fagbrev, framfor at vi sier til høyere

utdanning at de skal utdanne flere sykepleiere? Kan vi gi fagskolene et større ansvar for helsepersonell, og i så fall: Er det noe statsråden ønsker å se på på kort sikt?

Statsråd Ola Borten Moe [11:27:24]: Det er igjen en virkelighetsbeskrivelse jeg deler. Jeg synes at det overordnede bildet som helsepersonellkommissjonen tegnet opp, er helt riktig. Det er et paradoks i det norske samfunnet at vi, målt i forhold til folketall, har hatt den høyeste tettheten av leger og sykepleiere i OECD. Allikevel er det en opplevd mangel på begge deler. Det betyr at vi ikke bare kan løse disse utfordringene gjennom å utdanne flere og gjøre tilgangen på leger og eksempelvis sykepleiere større. Vi er også nødt til å se på hvordan vi organiserer tjenestene. Det innbefatter selvsagt et ansvarsområde som ikke bare er mitt, kanskje er det primært helseministerens. Og så er det en del profesjonsavgrensninger som er nødt til å løses i samarbeid med partene i arbeidslivet. Men det er for meg helt åpenbart at vi også er nødt til å tenke annerledes. Jeg tror poenget med at vi er nødt til å bruke helsefagarbeiderne bedre – større oppgaver, et mer aktivt forhold til etter- og videreutdanning – er helt avgjørende for å lykkes som samfunn.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:28:30]: Fagskolen er jo arbeidslivets skole og evner å endre seg fort og tilpasse sine utdanningstilbud etter behovet i arbeidslivet. Mitt spørsmål til statsråden, som har varslet en melding senere i 2025, er: Hva planlegger statsråden å foreta seg for fagskolen fra nå og fram til 2025? Det er ganske lang tid, og jeg håper vi kan ha en god diskusjon rundt fagskolene og hvordan de skal utvikle seg, og også at fagskolen kan få lov til å utvikle seg og endre sine tilbud fram mot 2025. Hva ønsker statsråden å foreta seg? Hvilke planer har statsråden for diskusjonen rundt fagskoler og hvordan vi kan utvikle fagskolen til beste for samfunnet fram mot 2025 – og også videre etter det? Jeg tenker at fagskolen ikke kan sitte stille og vente til 2025 før man gjør endringer.

Statsråd Ola Borten Moe [11:29:30]: Jeg er veldig glad for at representanten Jønnes og Høyre har den inngangen på spørsmålet, for jeg har tidligere fått inntrykk av at man har villet avvente ulike meldingsarbeid før man har gjort strukturelle grep, grep som handler om hvordan dette viktige feltet skal organiseres.

La meg bare kort peke på to-tre element som jeg tror kommer til å bli veldig, veldig viktige. Det ene er strukturelt, og det er den varslede endringen med at vi gir fagskolene institusjonsakkreditering. Det tror jeg kommer til å gi et langt mer robust og kvalitativt bedre tilbud og en sektor som er bedre i stand til å snu seg rundt etter arbeidslivets behov raskere enn i dag. Så er vi

nødt til å fortsette å øke kapasiteten, og vi er nødt til å sørge for at kapasiteten er på plass innenfor de områdene som er etterspurt. I stort er det nå et ganske greit svar mellom antall plasser og antall søknader, men det er også i denne sektoren udekkede behov innenfor noen deler. Og så er vi nødt til å fortsette å arbeide med å øke kvaliteten i bred forstand innenfor fagskoletilbudet.

Presidenten [11:30:34]: Vi går tilbake til spørsmål 4.

Spørsmål 4

Linda Hofstad Helleland (H) [11:30:41]: «En av de store utfordringene fremover er mangelen på arbeidskraft. Ifølge Abelia mangler sju av ti av deres medlemsbedrifter i teknologisektoren nødvendig kompetanse. Prognoser indikerer at Norge innen 2030 vil mangle 40 000 IKT-hoder. Det tar tid å utdanne nye teknologer, samtidig som næringslivets behov for teknologer er betydelig og økende.

Hvordan vil statsråden tilrettelegge på kort sikt for at flere kan få den nødvendige kompetansen som svært mange bedrifter etterspør?»

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Ola Borten Moe [11:31:30]: Jeg tror det er riktig å si at ja, vi kan gjøre ting på kort sikt, og vi gjør ting på kort sikt, men det er viktig å forstå og reflektere over at dette er et uttrykk for en langsiktig trend i Norge, ikke bare innenfor IKT, men innenfor en rekke områder. Det tror jeg vil medføre at jeg kommer til å stå og svare på liknende spørsmål innenfor en lang rekke områder, rett og slett fordi hovedutfordringen i Norge er at vi er for få folk i arbeidsfør alder, og årskullene som kommer inn over tid, blir mindre. Det gjør at vi som samfunn kommer til å stå i helt andre prioriteringsdiskusjoner framover enn det vi har vært vant til, der alt sammen bare har vokst, og kaken bare har blitt større.

Nå kommer det til å være sånn framover – i hvert fall over litt tid – at mangel på folk og folk med riktig kompetanse kommer til å være de reelle flaskehalsene for utvikling av det norske samfunnet og norsk økonomi i bred forstand. Verken jeg eller Helleland får ordnet dette med befolkningsmangel på egen kjøll. Det er en felles dugnad for hele det norske samfunnet, men vi har et felles ansvar i det som handler om å utnytte den norske befolkningen bedre. Det er en fortsettelse av det vi egentlig har drevet med i Norge i 250 år. Vi har tatt oss selv i nakken, løftet oss opp på neste trinn og økt kompetansen og produktiviteten i den norske befolkningen og dermed også i norsk økonomi.

Det vi gjør på kort sikt, handler om et enklere utdanningssystem, og da vil jeg peke spesielt på to ting. Det er en økt satsing innenfor høyere yrkesfaglig utdanning. Det er ikke alt som trenger å være høyskole- eller universitetsgrader. Det er en sektor som har klart å produsere ganske godt på ganske kort tid. Det bør vi fortsette med. Så har vi foreslått å legge om finansieringssystemet for universitetene og høyskolene, slik at det er både en tydeligere ansvarsdeling mellom oss og høyskolene og en veldig tydelig forventning om hva som skal prioriteres framover. I den grad det blir nye studieplasser, kommer de også til å bli prioritert innenfor disse områdene.

Innenfor både fagskolesektoren og universitets- og høyskolesektoren har det skjedd en betydelig kapasitetsoppbygging i Norge de siste 20 årene, men på langt nær nok til å dekke etterspørselen. Vi trenger et utdanningssystem som i enda større grad er tilpasset de behovene som det norske samfunnet har.

Linda Hofstad Helleland (H) [11:34:07]: Det er ingen tvil om at det ikke er noen kvikkfiks her, men jeg tror, som også statsråden var inne på, at vi må se på det vi gjør nå, både på lang sikt og på kort sikt. Statsråden kjenner godt til Trøndelagsmodellen, som er et samarbeid mellom særlig næringsliv, utdanningsmiljøer og fylkeskommunen. Hvordan tenker statsråden at vi fremover – ikke kun basert på Trøndelagsmodellen, for det er mange andre modeller rundt om i landet som synes å virke og være bra – på kort sikt kan koble næringslivets behov og utdanningsinstitusjonenes ønske om å kvalifisere og utdanne folk for det bedriftene trenger? Er det noe regjeringen i så måte kommer til å foreta seg i den nærmeste tiden?

Statsråd Ola Borten Moe [11:35:10]: Vi kommer til å fortsette med alle de tingene vi allerede har varslet. Der opplever jeg egentlig at det er et ganske bredt politisk flertall for hovedretningen og hovedvalgene vi som samfunn tar.

Jeg har lyst til å benytte anledningen til å ta opp et område som jeg synes vi kanskje snakker litt for lite om. Det er ganske urovekkende tall knyttet til det som ofte blir omtalt som grad av utenforskap i det norske samfunnet – folk som av ulike årsaker verken tar utdanning eller blir en del av arbeidslivet, men går inn i ulike former for trygde- og stønadsordninger. Det er selvsagt en stor tragedie for den enkelte, men det er også et tap for samfunnet. Det er, etter mitt skjønn, en veldig lavt hengende frukt når det gjelder å gjøre kaken større og få en større brutto tilstrømming av folk. Jeg tror vi må være ganske pragmatiske og nysgjerrige knyttet til hvordan vi skal klare å få flere om bord. For hver person vi klarer å flytte fra passivt mottak av trygd til aktiv deltakelse i ar-

beidslivet er det en enorm gevinst både for oss som samfunn og for den enkelte.

Linda Hofstad Helleland (H) [11:36:22]: Jeg er veldig glad for at statsråden tar opp den bekymringen vi alle har for dem som står utenfor arbeidslivet, knyttet til både behovet til den enkelte og muligheten til å bidra med noe meningsfullt og behovet i samfunnet for øvrig. Det var grunnen til at Solberg-regjeringen satte i gang inkluderingsdugnaden i vår tid, nettopp behovet for at flere skal kunne komme inn i arbeidslivet enklere, basert på sine kvalifikasjoner og sitt ståsted.

Hvordan tenker statsråden nå at voksne – ikke bare dem som står utenfor, men også dem som er i arbeid – som trenger et opplæringstilbud, kan få tilpasset det i sin livssituasjon i mye større grad? Jeg opplever at det er rigid i dag, og en som utmerket godt kan gjøre oppgaver med litt skoloring eller kursing, har vanskelig for å nå frem for å få det.

Statsråd Ola Borten Moe [11:37:31]: Det er et uttalt mål for regjeringen å sørge for at vi når flere, ikke bare dem som står utenfor, men også dem som er en del av arbeidslivet. Å gi mer etter- og videreutdanning – livslang læring – vil øke kompetansen og dermed også produktiviteten, og være et viktig bidrag for å gjøre kaken større. Vi jobber ganske mye med dette fra regjeringen sin side i stort og smått, vil jeg si, bl.a. med et partssammensatt utvalg som vi håper å få sammensatt nå i løpet av våren for å se på hvordan vi kan organisere dette sammen med partene i arbeidslivet. Vi har akkurat gitt en ny forskrift for egenbetaling, som gir forutsigbarhet for universitets- og høyskolesektoren. Vi har lagt om finansieringssystemet, sånn at på marginen vil det være viktigere for dem å jage studiepoengproduksjon – det trenger ikke å være gradsgivende. Det vil gjøre det mer attraktivt for dem å tilby den typen korte utdanningsløp. Vi er i ferd med å legge om Lånekassens ordninger, som gjør at en kan gi kortere likviditetsstøtte over tid for folk som er i jobb. Det er, både knyttet til fagskoletilbud og innenfor høyere utdanning, generelt viktig at man klarer å sette sammen dette, slik at man også trefter dem som har et liv ved siden av som de skal ivareta.

Presidenten [11:38:56]: Vi går da til spørsmål 6.

Spørsmål 6

Helge André Njåstad (FrP) [11:38:59]: Mitt spørsmål er som følger:

«Bergens Tidende skrev 30. mars følgende: «Slik forsøkte han å stoppe prestisjeplanene på Dokken. Etter rundt 15 år med planer, ga fiskeridirektør Frank Bakke-

Jensen regjeringen grønt lys til å vrake prosjektet på Dokken.» Det skjedde etter en «verbal dialog» han ikke vil si noe om.

Vil statsråden si noe om denne «verbale dialogen»?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:39:25]: Det gjør jeg gjerne. Som en del av arbeidet med statsbudsjettet for 2023 ble det gjort en vurdering av alle sivile statlige byggeprosjekter. Målet med den gjennomgangen var å redusere kostnadene til prosjekter i en situasjon der den offentlige pengebruken måtte reduseres. Vi måtte få bedre kostnadskontroll med kostnadskrevende prosjekter og unngå at staten bidro til ytterligere press i norsk økonomi.

Prosjektet for samlokalisering av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet var omfattet av denne gjennomgangen. Som for andre prosjekter ble det derfor vurdert ulike muligheter for å få ned kostnadene. Statsbygg ble bedt om å beregne innsparingseffekten av å ta Fiskeridirektoratet ut av prosjektet, altså hvor mye kostnadene ble redusert ved å bygge nybygget på Dokken bare for Havforskningsinstituttet.

Fiskeridirektoratet ble orientert om bestillingen som var gitt til Statsbygg, og samtidig bedt om å gi en foreløpig vurdering av hvilke konsekvenser det ville ha for direktoratet å bli tatt ut av prosjektet. Tilbakemeldingen fra fiskeridirektøren var at direktoratet har hensiktsmessige lokaler der de er i dag, og at det er viktigere at Havforskningsinstituttet får nye lokaler.

Konklusjonen på gjennomgangen av byggeprosjektene ble at regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2023 foreslo at hele prosjektet for samlokalisering av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet skulle avsluttes. I stedet skulle det gjennomføres en konseptvalgutredning for å vurdere Havforskningsinstituttets bygningsmessige behov, med bakgrunn i at Havforskningsinstituttet har størst behov for nye lokaler.

Framstillingen i en del av medieoppslagene om denne saken gir ikke et riktig bilde. Samtalen mellom Nærings- og fiskeridepartementet og fiskeridirektøren var en del av den ordinære budsjettprosessen. Enkelte har koblet prosessen for omorganisering av Fiskeridirektoratet sammen med samlokaliseringssprosjektet. Det er det ikke grunnlag for.

Stortingets vedtak i forbindelse med budsjettbehandlingene innebærer at forprosjektet blir videreført. Regjeringen følger nå opp dette og viderefører forprosjektet for et nytt bygg for samlokalisering av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet på Dokken.

Helge André Njåstad (FrP) [11:41:44]: Eg takkar for svaret og for at det var eit litt meir verbalt svar enn det eg kunne lesa av sitata i media. Det som er interessant, er kva tid ein bestilte denne gjennomgangen av alle

prosjekta. Så mitt oppfølgingsspørsmål er kva tid Finansdepartementet bad alle fagdepartementa sjekka om ein kunne skalera ned. Kva tid skjedde det?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:42:08]: Når vi nå er inne på det som er regjeringens interne arbeid, tror jeg at jeg vil være forsiktig med hvordan jeg uttaler meg. Jeg har også fått et skriftlig spørsmål fra Stortinget, som besvares, der det er spurt om en del av denne informasjonen. Det spørsmålet vil bli besvart på en hensiktsmessig måte.

Helge André Njåstad (FrP) [11:42:31]: Det er litt vesentleg for bergensmiljøet å få svar på desse spørsmåla, spesielt når det blir vist til ein del uformelle, munnlege ting, der både den som ringjer, og den som svarar, snakkar nordnorsk og tidlegare har meint ulike ting. Me veit at partiet til nestleiarer i Arbeidarpartiet, fiskeriministeren, hadde eit nordområdeutval som i 2020 la fram ein rapport som peikar på at ein skal splitta Fiskeridirektoratet i to. Det er ikkje rart at ein i bergensmiljøet er bekymra, når ein ønskjer å flytta delar av Fiskeridirektoratet til Nord-Noreg.

Kan statsråden forsikra om at den nordområdemeldinga ikkje er politikken til regjeringa, men berre eit internt partidokument som ikkje blir følgt opp av denne regjeringa?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:43:13]: Regjeringa har en offensiv nordområdepolitikk, og det trengs. Jeg oppfattet kanskje i den verbale dialogen som vi nå har her på Stortingets talerstol, at det var lagt til grunn at samtalen mellom departementet og direktoratet var med undertegnede i den ene enden av det vi i gode, gamle dager kalte telefonledningen. Slik var det ikke. Jeg har ikke hatt noen dialog med fiskeridirektøren om dette prosjektet. Dette har vært en helt ordinær samtale knyttet til ordinære budsjettprosesser. Jeg tror ikke jeg har mer å tilføye i denne sammenhengen.

Presidenten [11:43:51]: Vi går til spørsmål 22, fra representanten Alfred Jens Bjørlo til næringsministeren.

Spørsmål 22

Presidenten [11:44:04]: Dette spørsmålet, fra representanten Alfred Jens Bjørlo til næringsministeren, vil bli besvart av fiskeri- og havministeren på vegne av næringsministeren, som er bortreist.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:44:10]: Då er det næringsministeren på fiskeri- og havbruk som er på plass, men han er også næringsminister, så det bør gå veldig bra. Spørsmålet mitt er som følger:

«Kva trur statsråden er årsakene til at talet på gründerar og oppstartsselskap som søker statlege innovasjonstilskotsordningar, stuper så langt i 2023 og no er lågare enn nokon gong sidan sist Arbeidarpartiet og Senterpartiet sat med regjeringsmakt, og er statsråden einig med ei lang rekke framstående norske gründerar og gründerorganisasjonar i følgande utsegn i Finansavisen 30. mars: «Dagens skattepolitikk gjør det unødvendig vanskelig å være en oppstartsbedrift. Har du i tillegg ambisjoner om å vokse raskt, går det fort over til å bli ekstremsport?»»

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:44:58]: Norge har behov for tilstrekkelig tilfang av nye innovative oppstartsselskap, både for å utvikle, teste og spre kunnskap om innovasjon innenfor ny teknologi og nye forretningsmodeller, og for å være med på å skape nye, grønne og framtidsrettede arbeidsplasser. Det er viktig for regjeringen at vi har et godt virkemiddelapparat for gründerne, som inkluderer kompetanse, nettverk og finansiering.

Det er riktig at det har vært en nedgang i antall søkere til Innovasjon Norges gründerordninger. Derfor har vi allerede dialog med Innovasjon Norge for å se nærmere på omfanget og mulige årsaker.

Men dersom vi ser på andre indikatorer, ser det ut til at det gror godt i Norge når det gjelder gründerne. Vi ser ingen tilsvarende nedgang i antall nyetableringer i Brønnøysundregisteret. Tvert imot var det registrert over 28 000 nye virksomheter de første tre månedene i år, en økning på 12 pst. fra samme periode i fjor. De aller fleste gründerne etablerer seg uten støtte fra det offentlige, og vi kan ikke se indikasjoner på at en nedgang i søkere til offentlige støtteordninger skyldes dårlige rammevilkår for gründerne.

For å nå målene i næringspolitikken må det næringsrettede virkemiddelapparatet være tilpasset framtidens næringsliv. Regjeringen vil videreutvikle det næringsrettede virkemiddelapparatet med sikte på å forenkle, tilgjengeliggjøre og bedre effekten av ordningene som bidrar til at norske oppstartsbidrifter kan vokse.

Et viktig prinsipp er at brukerne skal møte én vei inn til det næringsrettede virkemiddelapparatet, og oppfølgingsarbeidet her ledes av Innovasjon Norge i samarbeid med Eksportfinansiering Norge, SIVA, Norges forskningsråd og DOGA.

Vi skal også ha et relevant tilbud av ordninger i virkemiddelapparatet som både ivaretar bredde i tidlig fase, og som bidrar til at de beste selskapene lykkes med å skalere. For å sikre at oppstartfinansieringen treffer best mulig, har vi derfor i dag, med Innovasjon Norge, satt i gang et arbeid for å gjøre fornuftige investeringer, herunder å vurdere tiltak for å fremme vekst og entrepre-

nørskap. Dette er et arbeid som er godt i gang, og vi vil komme tilbake til Stortinget om det på en egnet måte.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:47:30]: Eg takkar for svaret, og eg er einig med statsråden i at det er gledeleg at det fortsatt er høgt tempo i talet på nye bedrifter som blir skipa og oppretta i Brønnøysundregisteret. Eg trur likevel det kan seie noko om at Noreg er eit land der det er relativt lett å starte ei bedrift og kome i gang, men – som det ofte blir sagt – det er eit land det er vanskeleg å vekse i, og iallfall å vekse fort i. Det er akkurat det eg synest er interessant å sjå no, det veldige spriket mellom at talet på nystarta bedrifter held seg oppe, mens talet på dei som søkjer i innovasjonstilskotsordninga, altså dei som skal få opp tempoet i vekst, går kraftig ned.

Då vil eg eigentleg gjenta mitt opphavlege spørsmål til statsråden: Når det no er eit godt tempo på nye bedrifter som blir starta opp, men det ser ut til å vere reduksjon i talet på bedrifter som har vekstambisjonar og realiserer vekst, trur statsråden det kan ha samanheng med dei innskjerpingane i skattepolitikken som gjer det vanskelegare enn før å reise ny kapital til norske bedrifter?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:48:37]: I utgangspunktet har jeg vanskelig for å se sammenhengen mellom skattepolitikken og fallet i søknader til Innovasjon Norge, som er utgangspunktet for dette spørsmålet. Det er usikre tider, men vi har foreløpig ikke indikasjoner på at det er en reell nedgang i nyetableringer i Norge. Regjeringen følger utviklingen nøye og har lagt fram en rekke tiltak for å redusere usikkerheten for befolkning og næringsliv. Og så vil jeg understreke at det vi ser, er at investeringsnivået er svært høyt. I fjor kom mer enn 100 000 flere i arbeid i privat virksomhet i Norge, så jeg tror jeg vil gå så langt som til å advare mot å tegne et mørkt bilde av hvordan det går i norsk næringsliv. Det vi ser, er at norske bedrifter håndterer den vanskelige tiden vi er inne i nå, på en særdeles god måte. Det investeres godt, og vi har rekordhøy sysselsetting.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:49:35]: Vi er inne i ei spesiell tid på den måten at det er rett som statsråden seier: Det går godt i Noreg. Noreg går så det grin i form av verdiskaping, låg arbeidsløyse og alt, men likevel ser vi ein urovekkjande både framtidspessimisme og manglande investeringstakt i det nye vi skal leve av om nokre år. Vi kjenner konkret til det frå det statsråden som fiskeriminister sjølv har ansvar for, havbruksnæringa, der vi veit at investeringar for over 40 mrd. kr er avlyste eller lagde på is berre i løpet av det siste året. Vi veit at det er rekordlav tillit til regjeringa og politikarane ute blant bedriftene. Det kjem fram i alle medlemsundersøkingar i NHO og på andre måtar og har med å gjere at det blir

innført midlertidig arbeidsgjevaravgift, skjerpa skatt på norsk eigarskap osv.

Mitt siste spørsmål vil vere: Er statsråden einig i at skal vi lykkast med å vekse og få nye bedrifter til å vekse framover, så er skatteregimet rundt det å investere i norske bedrifter, både i oppstartsfasen og vidare, viktig for den evna vi har til vidare vekst i framtida?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:50:45]: Regjeringen har mange ulike hensyn å ta i vurderingen av skattenivået, inkludert næringslivets behov. Det må være en god balanse mellom statens inntekter og utgifter. Det er også sånn at samfunnsoppgavene som må løses, er store og krevende, inkludert omstillingen mot et grønt og bærekraftig lavutslippssamfunn. Og det er i hele næringslivets interesse at nasjonale myndigheter klarer den jobben.

Så er det de samlede rammebetingelsene som avgjør om Norge er et attraktivt land å drive næringsvirksomhet i. Skatter og avgifter er kun én av flere faktorer som spiller inn. Tilgang til naturressurser, arbeidskraft, kapital, forskning og utvikling og markeder nasjonalt og internasjonalt er òg viktig. Norge har generelt høy tillit i samfunnet, en forholdsvis velfungerende infrastruktur og gode offentlige tjenester og institusjoner.

Jeg vil understreke igjen: Tallene fra 2022 og første kvartal i 2023 viser ingen grunn til å slå alarm om at det ikke går godt i norsk næringsliv.

Spørsmål 23

Presidenten [11:51:53]: Dette spørsmålet, fra representanten Olve Grotle til næringsministeren, vil bli besvart av fiskeri- og havministeren på vegne av næringsministeren, som er bortreist.

Olve Grotle (H) [11:52:10]: «Ei av dei store utfordringane framover er mangel på arbeidskraft. 2/3 av NHO sine medlemsbedrifter manglar folk med rett kompetanse. Offentleg sektor sin del av Fastlands-BNP er over 60 pst., samtidig som offentlig sysselsetting ligg an til å auke. Kommunane skal vekse, helse- og omsorgssektoren skal vekse, og regjeringa ønskjer ikkje private tilbydarar.

Bekymrar det statsråden at næringslivet sitt behov for folk kan bli fortrent av ein stadig veksande offentlig sektor?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:52:49]: Næringsministeren – og jeg og regjeringen – er opptatt av å legge til rette for størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi, innenfor bærekraftige rammer. Det innebærer at vi må anvende arbeidskraften godt. Vi må legge til rette

både for at det samlede arbeidstilbudet i landet er høyt, og for at arbeidskraften anvendes der den skaper størst verdier.

Ja, det bekymrer meg om lønnsom virksomhet ikke får tilgang til kompetanse. Samtidig er det tegn på at det går godt i store deler av norsk næringsliv. I fjor økte bedriftsinvesteringene i Norge med nesten 15 pst. Investeringsnivået i næringslivet er høyt i et historisk perspektiv. Nye tall fra Norges Bank tilsier at bedriftene vil øke investeringene noe også framover. Bare i fjor fikk vi over 100 000 nye jobber i privat sektor. I 2022 var også sysselsettingsgraden på 68,7 pst., den høyeste siden 2012. I EU/EØS-området er det kun Nederland og Island som har en høyere andel av befolkningen i arbeid enn Norge. Samtidig har utgiftene til offentlig forvaltning som andel av BNP i Fastlands-Norge falt i våre statsbudsjetter i to år, i motsetning til de foregående årene.

Regjeringen har lagt fram et veikart for grønt industriløft. Sammen skal vi skape flere lønnsomme jobber, få opp investeringene på fastlandet, øke eksporten og bidra til utslippskutt. Kompetanse og arbeidskraft er sentralt i veikartet. Blant tiltakene er en bred kompetanse-reform for arbeidslivet, med basis i trepartssamarbeidet.

Regjeringen la nettopp fram en melding om framtidens kompetansebehov. Meldingen skal bidra til høy sysselsetting og til å dekke de viktigste kompetansebehovene i arbeids- og samfunnslivet.

Næringspolitikken bidrar til at næringslivet kan skape lønnsomme arbeidsplasser og verdier. Arbeidsmarkedspolitikken legger til rette for tilgang på arbeidskraft. Utdanningspolitikken bidrar til utdanning og kompetanse. Så må de som søker arbeidskraft, på en god måte kobles med dem som søker arbeid.

Fortsatt opplever flere bedrifter enn normalt utfordringer med å rekruttere, og selv om tilgangen på ledige stillinger har avtatt noe, er nivået høyt. Det betyr at vi er i en unik posisjon til å inkludere flere i arbeidslivet.

Norge har gjennom EØS-avtalen tilgang til arbeidskraft fra det europeiske arbeidsmarkedet. Behovet for arbeidskraft skal hovedsakelig dekket med arbeidskraftressursene her og arbeidsinnvandring fra EØS-området. Regjeringen er også opptatt av å sikre at arbeidsgivere kan rekruttere høyt kvalifisert utenlandsk arbeidskraft også utenfor EØS-området.

Olve Grotle (H) [11:55:47]: Eg høyrer svaret frå statsråden, men han svarar ikkje heilt på det eg spurde om. Det private næringslivet legg grunnlaget for velferda vår, og når ein veit at ein stadig veksande offentlig sektor tek ein større del av dei avgrensa arbeidsressursane vi har, bekymrar det meg at regjeringa i denne situasjonen seier nei til private tilbydarar på stadig fleire område. Det er nettopp dei som kan bidra med nød-

vendig innovasjon og nytenking for å løyse morgondagens velferdsbehov.

Dersom regjeringa ikkje vil bruke private og leggje til rette for privat næringsliv, korleis vil dei då balansere behovet for offentlig vekst og behovet for å oppretthalde eit attraktivt privat næringsliv?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:56:32]: Jeg deler ikke premisset for spørsmålet om at offentlig sektor stadig vokser. Den vokste og passerte 60 pst. for et par år siden. Nå går andelen som offentlig sektor utgjør i økonomien vår, ned.

I en del tilfeller oppfylles også forsyningsansvaret og produksjonen av ulike tjenester i offentlig sektor. I andre tilfeller har det offentlige forsyningsansvaret, men kjøper inn produkter og tjenester fra ideelle og private aktører. Det er jo slik at offentlig sektor kjøper inn varer og tjenester og bygg- og anleggsarbeid for om lag 600 mrd. kr årlig. Dette er viktig og noe næringsministeren jobber med på en god måte.

Jeg vil altså bestride at den balansen mellom privat og offentlig sektor er ute av lage. Vi har en sterk privat sektor i Norge som er grunnlaget for vår felles velferd. Det er bra, og jeg mener at næringspolitikken legger til rette for at den skal kunne fortsette å utvikle seg framover på en god måte.

Olve Grotle (H) [11:57:40]: Eg forstår det slik at ein ikkje aksepterer premissen for spørsmålet mitt, men er det ikkje slik at regjeringa ønskjer å presse ut private på stadig fleire område? Er det ikkje slik at regjeringa har sett ned eit offentlig utval som nettopp skal sjå på korleis ein kan få bort private tilbydarar innan helse frå velferdssektoren?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:58:06]: Det framgår av Hurdalsplattformen at denne regjeringen har en klar linje som handler om en god arbeidsdeling, og at vi ikke ønsker økt privatisering av våre felles velferdstjenester. Vi har gjennom mange år hatt en god arbeidsdeling her. Samtidig kjøper helsevesenet tjenester for flere milliarder kroner hvert eneste år.

Jeg tror det er viktigere enn noensinne at kapital, innovasjon – alt som privat næringsliv rår over – brukes først og fremst til å utvikle de bedriftene som vi skal leve av gjennom og etter det grønne skiftet, og at den arbeidsdelingen som regjeringen legger opp til, er en klok og god arbeidsdeling som også skal sikre at vi gjennom politisk styrte velferdstjenester sørger for likeverdige tilbud for alle sammen, uansett hvor man bor i landet, eller hva slags lommebok man har.

Presidenten [11:59:04]: Spørsmål 7 er flyttet og besvares før spørsmål 24.

Spørsmål 8 er flyttet og besvares før spørsmål 26.

Spørsmål 9

Fra representanten Mathilde Tybring-Gjedde til klima- og miljøministeren:

«12. april var Earth Overshoot Day. Dagen da Norge har brukt sin andel av ressursene, per capita, i forhold til det verdens økosystemer trygt klarer å produsere. Det haster med en overgang til en mer sirkulær økonomi om vi skal nå våre klima-, miljø- og bærekraftsmål.

Når kommer regjeringen med sin handlingsplan for sirkulær økonomi, og hvordan har regjeringen fulgt opp de seks forslagene om en mer sirkulær økonomi som Høyre fikk gjennomslag for i behandlingen av Innst. 124 S (2022–2023)?»

Spørsmål 10

Fra Marius Arion Nilsen til klima- og miljøministeren:

«Høyres landsmøte gikk først inn for å inkludere CO₂-binding av skog i klimamålene på tilsvarende måte som EU gjør i sitt klimaregnskap, men slo deretter kontra. Regjeringen ønsker heller ikke å regne med CO₂-binding i skog, slik som EU gjør. Resultatet er da at man må gjennomføre kostbare og mindre effektive klimareducerende tiltak i Norge, framfor internasjonale tiltak.

Kan statsråden forklare rasjonale bak det at man ønsker dyrere, ineffektive tiltak nasjonalt kontra rimelige, effektive tiltak internasjonalt?»

Presidenten [11:59:15]: Disse spørsmålene er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Vi går til spørsmål 11.

Spørsmål 11

Svein Harberg (H) [11:59:25]: «Som en siste del av et omfattende arbeid med å skille mellom kirke og stat, har Stortinget vedtatt en deling av Opplysningsvesenets fond i tråd med resultatet av forhandlingene mellom partene.

Vil statsråden følge opp Stortingets forutsetning om at delingen av Opplysningsvesenets fond ikke skal berike kirkens allmenne drift, og vil regjeringen vedta en forskrift som gjør at eiendommene som skal forvaltes og driftes av DNK Eiendom, ikke må oppføres som del av Den norske kirkes kapital i et konsernregnskap?»

Statsråd Kjersti Toppe [12:00:08]: Som representanten Harberg peikar på, er deling av Opplysningsve-

senets fond mellom Den norske kyrkja og staten eit omfattande og krevjande arbeid. Føresetnaden om at kyrkja ikkje skal ha nokon økonomisk vinst av si allmenne verksemd som følgje av delinga, er understreka i den nye lova om Opplysningsvesenets fond § 5, og det er difor noko som vi følgjer opp.

I november 2022 mottok vi eit brev frå Den norske kyrkja der dei uttrykte ønske om å få anledning til ikkje å føra konsernrekneskap. Det var grunnleggjande med at stor eigenkapital i konsernrekneskapen kunne gi eit inntrykk av at Den norske kyrkja var berika ved kontroll over eigeidomselskapet som skal forvalta dei overførte eigeidomane. I svaret frå departementet kjem det fram at det er anledning til å utarbeida ei forskrift om dette, men at unntak frå plikta om å føra konsernrekneskap kan ein berre ha i svært spesielle tilfelle, og uansett rekneskapsmåte vil Den norske kyrkja eiga og kontrollera selskapet.

Eg understrekar at det i vedtektene til selskapet går fram at rettssubjektet Den norske kyrkja ikkje kan ta ut verdiar eller utbytte frå selskapet til bruk for si allmenne verksemd. Eg har difor vurdert det slik at grunngevinga ikkje har vore tilstrekkeleg for å gi unntak, men om nye vektige omsyn blir lagde fram, vil dei verta vurderte.

Rett før påske fekk eg eit nytt brev frå Den norske kyrkja om dette spørsmålet. Dette brevet vurderer vi no i departementet og tar da utgangspunkt i plikta til å føre konsernrekneskap og unntaka for dette.

Svein Harberg (H) [12:02:08]: Jeg takker for svaret. Det er for så vidt kjent kunnskap statsråden her kommer med. Jeg tror at det ikke er noe problem verken for sittende statsråd eller for undertegnede å forholde seg til dette på en god måte. Skillet mellom stat og kirke har gått over nesten 20 år i Stortinget, og selv om det siste vedtaket ble gjort i vinter, ser vi allerede nå at noen begynner å stille spørsmål ved forutsetningene. Bakgrunnen for Kirkens henvendelse og mitt spørsmål er at hukommelsen ofte er kort, og ting kan brukes som en vil i ettertid. Ved et konsernregnskap der dette går inn i konsernregnskapet til Den norske kirke, vil det se ut som om de har store verdier.

Hvordan tror statsråden at dette vil bli behandlet i framtiden hvis ikke dette unntaket i en forskrift er på plass?

Statsråd Kjersti Toppe [12:03:03]: Eg og representanten Harberg kan nok ha dei same bekymringane for korleis dette kan bli vurdert på sikt, og for at hukommelsen i Stortinget og i myndigheitene i regjering kan vera kort. No har vi det veldig i oss kva som var føresetnadene for Stortinget, og den langvarige prosessen og dei premissane som låg til grunn for delinga, så eg ser absolutt at det er eit argument for å vurdere ei forskrift.

Samtidig tilseier lova at det skal vektige omsyn til før ein gjer eit unntak for det, og det er jo desse avvegingane vi står i no og vurderer. Men at hukommelsen kan vera kort, kan eg vera einig med representanten i.

Svein Harberg (H) [12:04:11]: Igjen, takk for svaret. Jeg er glad for at statsråden åpner for å vurdere det. Det er altså slik at det vi snakker om her, er Stortingets vedtak og forutsetninger – og det er ikke en lite viktig grunn for å gjøre et unntak. Det er også slik at det å gjøre denne oppløsningen av Opplysningsvesenets fond er en helt spesiell sak, og jeg kan ikke se at dette på noen måte skulle kunne skape presedens for noen andre. Derfor vil jeg sterkt anmode om at statsråden tar en ny vurdering og ser på viktigheten av å videreføre Stortingets vedtak og forutsetninger for ettertiden på en tydelig måte, og en slik forskrift ville kunne være med og understreke det.

Jeg skjønner at det er en forståelse av at disse verdiene som Kirken nå får, heller ikke skal være med på å påvirke tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn, så også den understrekingen kan være viktig.

Statsråd Kjersti Toppe [12:05:16]: Den norske kyrkja er overfor oss tydeleg på at det som kan vera utfordrande, og det som dei fryktar på sikt, er nettopp at det kan føra til press frå andre trus- og livssynssamfunn fordi det kan sjå ut som at Kyrkja er berika, og at misoppfatningar kan føra til avkorta tilskot frå staten. Det er det som er grunngevinga, og det er det som er vurderinga, om dette er tilstrekkeleg for å gi dei eit unntak frå konsernrekneskapen. Det er slått fast at Den norske kyrkja ikkje kan ta utbytte, så eigentleg er det klart.

Så må eg få seia på slutten her at når det gjeld bekymring for avkorta tilskot frå staten, er det i Høgres alternative budsjett allereie no føreslått eit kutt til Den norske kyrkja. Altså er denne hukommelsen kort og i representanten sitt parti, så det vil eg òg spela tilbake.

Spørsmål 12

Hårek Elvenes (H) [12:06:39]: «En av de store utfordringene fremover er mangelen på arbeidskraft. Luftforsvaret mangler personell. Både når det gjelder rekruttering og det å beholde riktig kompetanse, er det i dag store utfordringer. Dette går utover målet om å oppnå full operativ evne. Forsvaret av vårt land avhenger av tilstrekkelig personell med den riktige kompetansen.

Hvilke tiltak mener statsråden det er nødvendig å gjennomføre for å sikre personell til Luftforsvaret?»

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:07:20]: Det er kjent at Luftforsvaret har utfordringer med å rekruttere og beholde nok teknisk personell til kampflyene, og det er iverksatt flere tiltak fra regjeringen og fra Forsvaret. Generelt må vi ansette flere folk raskere i Forsvaret enn det som forrige regjerings langtidsplan legger opp til. Vi har forsert deler av den planlagte personellopptrappingen, fra 2024 til 2023, og i 2023 vil Forsvaret styrkes med om lag 200 årsverk. Forsvarssjefen styrer hvor oppbemanningen skjer i Forsvaret, etter en samlet vurdering av behovet.

Videre har Forsvarsdepartementet, i samarbeid med Kunnskapsdepartementet, bidratt til at Trøndelag fylkeskommune starter opp en ny flyfaglinje ved Fosen videregående skole fra høsten av. Etableringen er et viktig tiltak for å bedre tilfanget av teknikere med lokal forankring, og søknadstallene for høstens opptak rapporteres å være gode. Dessuten har regjeringen lagt opp til å øke inntaket av militære studenter på krigsskolene utover det forrige regjering la opp til. Sammen med årssverksøkningen i Forsvaret forventes dette å bidra til å bedre personellsituasjonen på sikt.

Som et mer kortsiktig tiltak har Luftforsvaret inngått samarbeid med norsk og utenlandsk industri gjennom å leie inn teknisk personell i kortere perioder.

Tilgangen på arbeidskraft vil trolig bli vanskeligere framover. Det er en utfordring i samfunnet generelt. Derfor må vi også gjøre det vi kan for å beholde kritisk kompetanse i sektoren og sikre at vi har folk til å bekle stillinger i operativ søyle. Grepet som regjeringen tok med T35-ordningen, var viktig. Nå i 2023, som en overgangsordning, er det mulig å tilsette spesialister på T60-kontrakt uten at disse må si ifra seg opptjent bonus etter sin opprinnelige T35-kontrakt. Det tas også i bruk ulike andre personalpolitiske tiltak for å beholde verdifull kompetanse.

Et annet forhold som har bidratt til høy gjennomtrekk av personell, har vært dårlig standard på og for lite tilgjengelige boliger og kvarterer, bl.a. på Ørland. Jeg ser derfor på muligheten for å etablere flere nye boliger og kvarterer på kampflybasen og i nærliggende områder.

Et område som høyre regjeringen forsømte på sin vakt, er vedlikehold av eiendommer, bygg og anlegg, EBA, i Forsvaret. Som et tiltak for å bedre bosituasjonen i hele Forsvaret har regjeringen i 2022 og 2023 satt av 150 mill. kr til oppgradering og vedlikehold av personellrelatert EBA, altså kaserner og kvarterer for soldater og ansatte. Dette er også et viktig tiltak for å beholde folk. Forsvaret vil i samråd med Forsvarsbygg prioritere bruken av midlene.

Regjeringen har tatt en rekke grep som i sum vil bidra positivt til å møte bemanningsutfordringene i Luftforsvaret. Vi må imidlertid ta inn over oss at det tar tid å

løse disse utfordringene, og at rekrutterings- og bemanningssituasjonen vil være krevende for Forsvaret framover. Derfor må vi løpende vurdere ytterligere tiltak for å sikre operativ evne.

Hårek Elvenes (H) [12:10:05]: Jeg takker for svaret. Også den forrige regjeringen brukte betydelige summer på bygg og anlegg, både til nybygg og til vedlikehold av eksisterende bygningsmasser, men den regjeringen overtok et voldsomt, oppdemmet vedlikeholdsetter-slep, som også nåværende regjering må forholde seg til.

Det såkalte Svendsen-utvalget la fram en rapport i 2020 der en så på hvordan man kunne rekruttere og beholde personell bedre i Forsvaret enn man gjør i dag. Ett av funnene som Svendsen-utvalget gjorde, var at man påviste at i mange stillinger i Forsvaret brukte man militært personell der man kunne ha brukt sivilt personell. Så spørsmålet til ministeren er: Er disse funnene fra Svendsen-utvalget interessante for ministeren, og hvordan følges det da eventuelt opp?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:10:59]: Bare først kort tilbake til eiendom, bygg og anlegg: Med det nivået som er lagt på vedlikehold av bygnings- og eiendoms-masser i Forsvaret i gjeldende langtidspan, øker altså det årlige forfallet. Det er vi nødt til å snu. Det går greit fra det ene året til det neste, men i det lange løp vil også det gå ut over operativ evne. Vi ser nå at standarden på kvarterer og boliger på enkelte områder påvirker evnen til å rekruttere og beholde folk.

Til det siste, om Svendsen-utvalget, er det flere ting der som er interessante og relevante å jobbe med videre, herunder det poenget som representanten tar opp, om å se på hvordan vi benytter den knappe ressursen militært personell best mulig, og at det kan være aktuelt i enda større grad å se på muligheten for å bruke sivile i de stillingene som i dag kan være bekledd av militært personell.

Hårek Elvenes (H) [12:11:59]: Det høres jo oppløftende ut at man ser på den muligheten, for der kan det ligge et potensial som er utnyttet i dag.

Forsvarets forskningsinstitutt gjennomførte en spørreundersøkelse rettet mot personell som hadde sluttet i Forsvaret i perioden 2019–2020, og i de svarene viste det seg at om lag halvparten av dem som sluttet i den perioden, faktisk kunne tenke seg å vende tilbake og begynne å jobbe i Forsvaret. FFI vektlegger dette med rekruttering av personell som tidligere har tjenestegjort, og få dem tilbake. Så spørsmålet til ministeren er: Hvordan følger man dette opp? Har man iverksatt tiltak for å re-rekruttere personell tilbake til Forsvaret?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:12:51]: Jeg kan ikke her gjøre rede for totaliteten i det rekrutteringsarbeidet, men vi har den siste tiden sett at Forsvaret kjører en nokså aktiv rekrutteringskampanje knyttet til arbeidsmulighetene i Forsvaret. Det er, som representanten sier, helt opplagt et potensial der ute for å få flere tilbake til Forsvaret. Det er jo en kamp om arbeidskraften, og det er viktig at vi da gjør Forsvaret attraktivt. Da er det som jeg nevnte om bolig, ett eksempel, og det er andre personalpolitiske tiltak. Det er mange som synes at arbeidsoppgavene i Forsvaret er veldig interessante og attraktive, men det er en helhet som teller. Da må vi ha et bredt arbeid både for å beholde dem vi har, for å rekruttere nye inn i utdannings- og karriereløp, og også, som representanten er inne på, for å hente flere tilbake til sin gamle arbeidsgiver, Forsvaret. Det jobbes med det, bl.a. gjennom ulike kampanjer.

Presidenten [12:13:53]: Spørsmål 13 flyttes og besvares før spørsmål 26.

Spørsmål 14

Fra representanten Margret Hagerup til samferdselsministeren:

«En av de store utfordringene fremover er mangelen på arbeidskraft, blant annet yrkessjåfører. Konsekvensen av at færre utdanner seg til å bli yrkessjåfør, er at mennesker og varer ikke kommer frem. Statsråden har vist til tiltak som handlingsplanen mot sosial dumping i transportsektoren og endringer i trafikklærerutdanninga, som opprinnelig var et Høyre-forslag.

Hvilke andre tiltak innenfor samferdselssektoren vil statsråden vurdere for å sikre flere yrkessjåfører?»

Presidenten [12:13:59]: Dette spørsmålet er trukket.

Spørsmål 15

Mari Holm Lønseth (H) [12:14:12]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til arbeids- og inkluderingsministeren:

«I mange distriktskommuner er det et stort behov for innleie av arbeidskraft, for eksempel i tilknytning til reiseliv. Regjeringens innleieforbud skaper en rekke problemer for eksempelvis reiselivsnæringen og andre næringer som opplever store svingninger med årstider og værforhold. Nye innleieregler trådte i kraft 1. april.

Er det aktuelt for regjeringen å reversere egne lov-endringer når man ser konsekvensene for distriktene?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:14:46]: Etter forslag fra regjeringen har Stortinget vedtatt innstramminger i innleiereglene, som skal bidra til et arbeidsliv der faste og direkte ansettelser i et topartsforhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker er den klare hovedregel. Et arbeidsliv preget av trygge og faste arbeidsforhold gagnar etter vår vurdering både arbeidstakerne, virksomhetene og samfunnet som helhet.

Jeg har forståelse for at de nye reglene kan innebære forholdsvis store endringer for en del virksomheter, særlig de som til tider har basert store deler av bemanningen på innleie. Det vil likevel fortsatt være mulig å benytte andre fleksibilitetsmekanismer. Ved siden av å øke grunnbemanningen og flere faste ansettelser vil det bl.a. være mulig å leie inn fra andre produksjonsbedrifter eller ansatte direkte midlertidig etter samme regler som i dag. Ved faste sesongvariasjoner vet man ofte i god tid når man har behov for økt arbeidskraft, f.eks. at høyfjellshotellene har behov for økt bemanning i vinterhalvåret. Det vil da være tid til å både planlegge og lyse ut nødvendige stillinger for direkte ansettelse.

Midlertidig behov for økt bemanning i reiselivsbransjen vil bl.a. kunne dekkes av studenter som ofte har både ønske om og behov for å skaffe seg jobb i ferier og ved siden av studiene, og som erfaringsmessig gjør nettopp det. For virksomheter med tariffavtale på høyt nivå vil det også være mulig å avtale innleie med tillitsvalgte.

Vi vil følge med på utviklingen og hvilke konsekvenser lovendringene får, også når det gjelder virksomheter med store sesongsvingninger. Departementet har satt i gang et forskningsprosjekt for å kartlegge virkningene av lovendringene. Det skal løpe fram til 2026, med delrapportering underveis.

Mari Holm Lønseth (H) [12:16:38]: Jeg er helt enig i at faste og hele stillinger skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv. Det er det ingen som er uenig i, og det er heller ikke det dette spørsmålet handler om. Jeg hører av svaret til statsråden at svaret til mange av distriktsnæringene, f.eks. distriktshotellene, egentlig er at man skal ansette flere midlertidig heller enn at man har arbeidstakere som er ansatt fast i et bemanningsbyrå. Jeg kan ikke se at det er noe bra for arbeidstakerne f.eks. å måtte være midlertidig ansatt i flere ulike hotell framfor å være fast ansatt i et bemanningsbyrå hvor man har mer ordnede former. I Oppdal, f.eks., er det flere bedrifter som har tatt kontakt med oss og vært veldig tydelig på at disse reglene kommer til å bli et stort problem for dem, f.eks. fordi de er små bedrifter som ikke har store HR-avdelinger som kan håndtere dette.

Statsråden sier at man skal kartlegge hvilken betydning disse endringene har, fram til 2026. Betyr det at

man mener at endringene ikke var godt nok utredet før man innførte dem?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:17:43]: Nei, vi mener at endringene er godt nok utredet, og lovproposisjonen har også blitt behandlet i Stortinget, fått flertall her i denne sal og trådte i kraft 1. januar. Bakgrunnen for at vi ønsket disse endringene, er at vi ønsker direkte ansettelser, og vi mener at et topartsforhold mellom arbeidstaker og arbeidsgiver er bedre enn et trepartsforhold. Derfor ønsker vi direkte ansettelser i den bedriften man jobber for. Det mener vi er bedre, for det gjør at vi får et arbeidsliv der man satser mer – også på den enkelte arbeidstaker – og vi ønsker den direkte ansettelsen også dersom det er produksjonstopper eller midlertidig utvikling.

Når det gjelder delrapportering: Vi vil få delrapportering underveis fram til 2026, og det er det også gjort rede for tidligere.

Mari Holm Lønseth (H) [12:18:47]: Jeg tror alle er helt enig i at målet er at flest mulig skal være fast ansatt i en bedrift, men i virkeligheten er det slik at det er mange bedrifter, særlig i distriktene, som har behov for å ta unna topper f.eks. i forbindelse med sesong. Jeg kan også dele målet om at det vil være bra at flere av disse får en fast jobb, men realiteten, med regjeringens forslag som de har fått gjennomslag for, er at det er flere som nå blir midlertidig ansatt, kanskje også i flere virksomheter. Det kan ikke jeg se at er bra for bedriftene, og heller ikke bra for den enkelte arbeidstaker.

Når regjeringen nå sier at man skal utrede og se på konsekvensene dette forslaget har for bedriftene, men ikke minst for arbeidstakerne, vil jeg igjen stille spørsmålet som jeg startet med: Hvis denne utredningen viser at dette får store utslag som ikke er positive for verken arbeidstakerne eller bedriftene: Er det aktuelt å gå tilbake på de lovendringene som regjeringen har fått igjennom her i Stortinget?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:19:46]: Stortinget har vedtatt denne lovendringen fordi man ønsker varierte endringer i norsk arbeidsliv, og det er mange fleksibilitetsmekanismer for å ta unna produksjonstopper i arbeidslivet, også ved disse innstrammningene. Det går an å øke grunnbemanningen med faste ansettelser, og det er også mulig å bruke midlertidige direkte, dersom vilkårene for det er oppfylt. Det er også mulig å leie fra andre produksjonsbedrifter, benytte overtid, gjennomsnittsberegning av arbeidstiden, deltid, oppdragskontrakter og entrepris. Forutsetningen er selvsagt at vilkårene er til stede. Virksomheter som er bundet av tariffavtale på høyt nivå, vil også kunne inngå lokale avtaler om innleie.

Selv om vi følger med gjennom forskningsrapporten og ønsker å få mest mulig kunnskap om det, har vi tro på at dette skal virke etter hensikten. Vi har ingen umiddelbare planer om å endre loven igjen.

Spørsmål 16

Henrik Asheim (H) [12:20:58]: «En av de store utfordringene fremover er mangelen på arbeidskraft. Næringslivet melder om et særlig behov for flere ansatte med fag- eller svennebrev. Bygg- og anleggsteknikk er et av områdene der etterspørselen er størst. Likevel har regjeringen innført et forbud mot innleie for byggebransjen i Oslo, Viken og tidligere Vestfold. Bedrifter takker nå nei til oppdrag fordi de ikke tør å ta på seg store jobber. De små og mellomstore bedriftene rammes hardest.

Vil statsråden vurdere å myke opp dette basert på tilbakemeldinger fra bransjen?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:21:35]: Jeg deler representantens engasjement for rekruttering av faglærte arbeidstakere til byggenæringen. Her finnes det også mange bedrifter som gir unge et tilbud om læreplass. Nær 90 pst. av søkerne får i dag læreplass i byggfag. Selv om søkertallene er på vei oppover, er det ifølge næringen behov for minst 10 pst. flere lærlinger enn i dag.

Partene i næringen jobber aktivt for å fortelle om mulighetene for gode jobber i bygg og anlegg. Et eksempel på dette er en rekrutteringskampanje gjennomført av Byggenæringens Landsforening i NHO. Målgruppen var foreldre til ungdommer i 10. klasse. Dette er en særdeles viktig gruppe å nå fram til med budskapet om mulighetene ved å velge byggfagene i videregående opplæring.

I stortingsmeldingen om kompetansebehov, Meld. St. 14 for 2022–2023, varsler regjeringen at vi i samarbeid med partene vil utvikle en bred kompetansereform for arbeidslivet, der økt satsing på fagopplæring vil stå sentralt.

Etter mitt syn kan ikke enda mer bruk av innleie fra bemanningsbyråer være egnet som løsning på næringens behov for flere ansatte med fagbrev. Tvert imot er det behov for å snu utviklingen slik at det satses mer på egne ansatte. For regjeringen og stortingsflertallet er dette den positive målsettingen med å gjøre endringer i reglene for innleie. Satsing på flere faste ansettelser gir også et grunnlag for økt attraktivitet og styrket rekruttering gjennom lærlingordningen og bruk av fagarbeidere.

Regelendringene som nå har trådt i kraft, innebærer omstillinger for mange bedrifter i næringen, men gir også muligheter for langsiktige investeringer i egen kompetanse. Virksomhetene kan for øvrig, som jeg allerede har sagt, benytte seg av de mulighetene som ligger i

lovverket for å løse midlertidige produksjonstopper, som leie fra andre produksjonsbedrifter, midlertidig ansettelse og eventuelt lovlige entrepriser. I samarbeid med partene i arbeidslivet vil regjeringen følge med på i hvilken grad målene med nytt regelverk oppnås i praksis. En følgeevaluering er satt i gang, og vi vil selvfølgelig holde Stortinget informert om utvikling og resultater.

Henrik Asheim (H) [12:23:42]: Jeg er selvfølgelig glad for at statsråden viser engasjement, som jeg tror vi deler, både for å få flere fagarbeidere og for å få flere elever til å velge den typen utdanning. Det er også positivt at regjeringen skal evaluere effektene.

Det som er utfordringen med regelverket som er innført nå, særlig i Viken, Oslo og det som tidligere het Vestfold, er at det er et absolutt forbud i byggebransjen. Det gjør f.eks. at Dagsrevyen på selveste påskeaften kunne vise en reportasje med byggmester Åsmund Østvold, som driver et lite firma, og som sier at han ikke engang kan leie inn dersom noen skal ut i foreldrepermisjon, eller om noen fast ansatte er syke. Det har resultert i at hans firma og han som byggmester har sagt nei til anbud han kunne lagt inn, fordi han ikke vet om han har nok arbeidskraft til å oppfylle kravene i anbudet. Det gjør naturligvis også de fast ansattes jobber mer utrygge fordi man må si nei til store prosjekter.

Ser statsråden at dette forbudet er for dårlig utredet for de minste bedriftene?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:24:48]: Jeg deler ikke representantens oppfatning av at forbudet er for dårlig utredet. Formålet med forbudet mot innleie til byggevirksomhet i oslofjordområdet er å oppnå varige endringer med økt bruk av faste ansettelser.

Fordi et direkte ansettelsesforhold gjør at bedriftene tradisjonelt investerer mye mer i den enkelte ansattes egen kompetanse, mener jeg det også vil gjøre det mye mer attraktivt for ungdom å velge disse yrkene. Vi har sett at altfor få av ungdommene våre velger å gå inn i disse yrkene, nettopp fordi de ikke ser for seg muligheten til å oppnå det veldig mange av oss tar for gitt – og som også er grunnlaget for f.eks. å kunne søke huslån i banken – nemlig en fast ansettelse i stedet for at man ikke vet om man har noe å gå til etter at kontrakten er ferdig.

Henrik Asheim (H) [12:25:54]: Det har vært kritikkverdige forhold i byggebransjen; det er helt utvilsomt. Også da Høyre ledet regjeringen, satte vi i gang ganske kraftige tiltak for å rydde opp i det.

Det jeg synes er spesielt, er å si at skylden for at vi har hatt kritikkverdige forhold med f.eks. underentreprenører fra andre land, skal legges på Adecco og Manpower, som altså rekrutterer personer til konkrete oppdrag. Jeg

tror det som gjør at det er frustrasjon rundt om i landet nå, særlig hos mange små arbeidsgivere, er en total resistens mot tilbakemeldinger på hvordan regelverket faktisk slår ut. Det er altså slik at hvis vi skal sørge for å ha nok arbeidskraft også i bestemte perioder, må det være en viss fleksibilitet. Kritikken regjeringen fikk under høringen, var at dette ikke var godt nok utredet, og Regelrådet påpekte at dette kom til å ramme de små bedriftene våre hardest.

Jeg forstår at statsråden ikke her og nå vil varsle at hun skal myke opp regelverket, men er hun åpen for å lytte til tilbakemeldingene hun får, og åpen for også å myke opp regelverket i Viken, Oslo og Vestfold?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:27:03]: Bakgrunnen for at vi har startet denne følgeevalueringen, er det nettopp at jeg tror det er veldig nyttig for oss som er politikere, uavhengig av ståsted i denne saken, å få kunnskap om virkningene av en lovendring som trer i kraft. Jeg tror vi for ofte får den kunnskapen for sent og ikke samtidig som lovendringen trer i kraft, og at forskning skjer på et for sent tidspunkt. Derfor mener jeg det er viktig at vi bruker denne følgeevalueringen til å følge med, og vi lytter selvsagt til de tilbakemeldingene vi får. Det er også veldig nylig at de regelendringene har trådt i kraft, og det er min oppfatning at det er vanskelig å være veldig påståelig om de såkalte negative virkningene som representanten her framfører.

Spørsmål 17

Tobias Drevland Lund (R) [12:28:21]: «Både TV 2 og Bergensavisen skrev om en 64 år gammel mann som etter å ha fått sitt norske statsborgerskap tilbakekalt har fått et krav om en tilbakebetaling til Nav på 2,8 mill. kr. Han har bodd i Norge i over 30 år og har vært i full jobb og betalt skatt helt til han ble rammet av et slag for noen år siden. Jeg møtte selv denne mannen 21. mars i statsrådets egen hjemby og han står i en fortvilet situasjon.

Hvordan tenker statsråden at en ufør 64 år gammel mann som kun mottar sosialhjelp, skal kunne betale tilbake en slik sum?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:28:59]: Det er ikke riktig av meg å gå inn i enkeltsaker, men på generelt grunnlag nevner jeg at norsk statsborgerskap i noen få saker blir tilbakekalt til tross for svært lang botid i Norge. Jeg viser for øvrig til svaret mitt på representanten Lunds spørsmål til skriftlig besvarelse i Dokument 15:1600 for 2022–2023.

Arbeids- og velferdsetaten legger utlendingsmyndighetenes avgjørelser til grunn når de vurderer om en

person oppfyller vilkårene for medlemskap i folketrygden. Dette kan få konsekvenser både framover i tid og bakover. I noen tilfeller blir resultatet at den aktuelle personen som følge av manglende medlemskap har fått en betydelig feilutbetaling. Det er lett å forstå at det oppleves utfordrende, både for den det gjelder, og for de nærstående, når man får store tilbakebetalingskrav i en allerede krevende helsemessig situasjon.

Beløp som er utbetalt av arbeids- og velferdsetaten ved en feil, og som blir krevd tilbakebetalt, blir inndrevet av Nav innkreving, som er en del av skatteetaten. Eventuelle spørsmål om dette må derfor rettes til finansministeren. Jeg er imidlertid gjort kjent med at tilbakekrevingen avpasses etter den enkeltes økonomiske situasjon, og at det er gitt regler som skal sikre at man har tilstrekkelige midler til livsopphold.

Tobias Drevland Lund (R) [12:30:28]: Jeg takker for svaret, selv om det er svært mangelfullt. Denne mannen, en slagpasient, har som kjent veldig begrenset mulighet til å kunne betale tilbake en så stor sum i en alder av 64 år. Heldigvis har politikerne i Bergen skjønt at dette er svært urimelig. I Bergen ble en interpellasjon om uttalelse som slo ring rundt Mohammad, som det her er snakk om, vedtatt med støtte fra bl.a. Arbeiderpartiet og etter forslag fra Rødt.

Vi kan gå inn på mer av materien som gjelder selve statsborgerloven, for jeg har stilt spørsmål til statsråden før om statsborgerloven § 26 fjerde ledd. Den spesifiserer helt tydelig at hensyn til integrering, botid, tilknytning til Norge og konsekvensen tilbakekalling vil få for den enkelte og nærmeste familie, skal veie tungt i slike saker.

Hvordan ser statsråden på saker som dette? Er det ikke tid for en gjennomgang av hvordan § 26 praktiseres, hvis en mann som har bodd her, betalt skatt i flere tiår og har familie, likevel får tilbakekall av statsborgerskapet sitt?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:31:37]: Jeg har ingen grunn til å tro at UDIs praksis er i strid med lovgivers intensjon. Det gjøres en forholdsmessighetsvurdering i alle saker som gjelder tilbakekall av statsborgerskap. Fra januar 2020 til september 2022 endte det med at 358 saker ble henlagt. Til sammen 176 personer har fra januar 2020 og fram til mars fått tilbakekalt statsborgerskapet sitt. Kun noen få saker med svært lang botid førte til tilbakekall, og jeg understreker at det i slike saker er mulig å få en ny tillatelse etter utlendingsloven, slik at tilbakekallet ikke fører til at personen må forlate Norge. Det er noen få saker med lang botid som ender med tilbakekall. Med bakgrunn i praksisredegjørelsen UDI har gitt, har jeg altså ikke grunn til å tro at statsbor-

gerloven ikke praktiseres i tråd med lovgivers intensjon.

Tobias Drevland Lund (R) [12:32:34]: For en rekke andre lovbrudd finnes det foreldelsesfrister. Blant annet er det foreldelsesfrist for drap, men det er ikke foreldelsesfrist når det gjelder statsborgerloven og brudd på utlendingsloven. Tanken er vel at antallet år som har gått siden det inntrufne, bør stå i forhold til hva som er formålstjenlig å straffe en person for. Når det gjelder en person som han det er snakk om her – som har bodd i Norge i over 30 år, vært i full jobb, betalt skatt, fått familie og har et stort nettverk i Norge – er det da formålstjenlig å straffe personen på denne måten, som gjør at han må tilbakebetale 2,8 mill. kr, som han ikke har?

Mitt spørsmål til statsråden er derfor: Vil statsråden se på muligheten for en utredning av foreldelsesfrist for brudd på utlendingsloven som medfører tilbakekall av statsborgerskap? Det er noe andre land har, bl.a. Tyskland og Finland.

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:33:37]: I fjor ga UDI en praksisredegjørelse om forholdsmessighetsvurderingen som skal gjøres ved tilbakekall av statsborgerskap. Formålet var å undersøke om lovgivers intensjon med å lovfeste forholdsmessighetsvurdering blir ivare tatt. I alle saker om tilbakekall av statsborgerskap gjøres det nå en vurdering av om konsekvensene av tilbakekall er forholdsmessige. I mange av disse sakene har personer hatt en lang oppholdstid, vært godt integrert i Norge og har samarbeidet om oppklaring av egen identitet. UDIs redegjørelse viser at noen få saker ender med tilbakekall av statsborgerskap til tross for svært lang botid. Det går uttrykkelig fram i forarbeidene til endringen som kom i 2020, at botid ikke alene er tilstrekkelig for å forhindre tilbakekall. Det skal i utgangspunktet svært mye til før et vedtak om tilbakekall av statsborgerskap kan anses uforholdsmessig i saker hvor en person bevisst og aktivt benytter seg av mer enn én identitet. Det samme vil gjelde saker der vedkommende har begått alvorlig kriminalitet.

Spørsmål 18

Carl I. Hagen (FrP) [12:34:54]: Jeg har følgende spørsmål til helse- og omsorgsministeren:

«Ordførerne i Hamar, Elverum, Engerdal, Trysil, Stor-Elvdal, Åsnes, Våler og Åmot og flere fagmiljøer i Sykehuset Innlandet HF er samstemte idet de ber om at statsråden sørger for at nullpluss-alternativet utredes fullt ut, og på en sammenlignende måte, før en endelig beslutning om framtidig sykehusstruktur i Innlandet fattes.

Vil statsråden imøtekomme deres ønsker?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:35:33]: Regjeringen slo fast i Hurdalsplattformen at null-pluss-alternativet skulle utredes fullt ut. Derfor ba jeg Helse Sør-Øst i foretaksmøte i januar 2022 om å gjøre dette.

Utredningen av et nullalternativ er i tråd med veileder for tidligfasen i sykehusprosjekter, hvor det legges til grunn utredning av et nullalternativ i første steg i konseptfasen. Et nullalternativ skal ta utgangspunkt i dagens løsninger og lokalisering. For å gjøre nullalternativet sammenlignbart med de andre alternativene, skal nullalternativet også sikre forsvarlig drift og framtidig kapasitetsbehov og ha en like lang levetid som de andre alternativene.

Styret i Helse Sør-Øst vedtok 22. september i fjor å legge Mjøspsykehus-alternativet til grunn for steg to av konseptfasen for videreutvikling av Sykehuset Innlandet, etter å ha utredet Mjøspsykehus-alternativet og null-pluss-alternativet. Saken ble oversendt departementet.

På bakgrunn av styrets vedtak ba jeg Helse Sør-Øst i foretaksmøte 21. november i fjor om å belyse hvordan en mulig trinnvis utbygging i Mjøspsykehus-alternativet kan bidra til å redusere risiko i omstillingsprosessene organisasjonen må igjennom, og i begge de to alternativene belyse mulige risikoreduserende tiltak knyttet til bibehold av medarbeidere i fasen fram til byggestart. Helse Sør-Øst oversendte resultatet av denne tilleggsutredningen 10. mars i år.

Jeg hadde møte med kommunene i Innlandet 16. mars i år og er godt kjent med deres synspunkt i saken. Enkelte mener at et null-pluss-alternativ innebærer å utrede andre løsninger enn det som ligger i dette alternativet, f.eks. en endret funksjonsdeling mellom dagens sykehus på Gjøvik og Lillehammer. Dette er imidlertid et alternativ som er forkastet på et tidligere tidspunkt av utredningsprosessen, det er ikke null-pluss-alternativet.

Jeg mener det er utredet to alternativer, inkludert null-pluss-alternativet, på en tilstrekkelig og sammenlignbar måte. Utredningen gir grunnlag for en reell sammenstilling og evaluering av alternativene opp mot oppsatte kriterier.

Carl I. Hagen (FrP) [12:38:19]: Jeg takker statsråden for svaret og vil si at vi kommer til å følge denne saken nøye.

Mitt første tilleggsspørsmål er: Vil denne saken bli lagt frem for Stortinget til behandling, og i tilfelle når? Legger statsråden ikke noe særlig vekt på at det er åtte ordførere i Innlandet som ikke er fornøyd med den utredningen og det null-pluss-alternativet som statsråden nå nevnte i sitt svar? De sier at det ikke er sammenlignbart med det som styret har gått inn for, nemlig Mjøspsykehuset i Moelv. Er statsråden fornøyd med at det er åtte ordførere som er meget misfornøyd med at de

ikke har fått en fullstendig sammenlignbar vurdering og utredning?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:39:19]: Det beste hadde selvsagt vært om alle var helt enige i Innlandet. Da hadde det vært lettere å ta en beslutning.

Denne prosessen har vedvart i veldig mange år. Selv om det er et betydelig antall mennesker som bor i de kommunene representanten Hagen viser til, er det også et stort antall innbyggere som bor i et større antall kommuner, som har vært veldig tydelige på at de mener denne saken er utredet nok. Det er utfordringen når man skal gjøre endringer. Man må ha gode prosesser og sørge for involvering av den viktige kommunehelsetjenesten, som kommunene og ordførerne har ansvar for, og så må man til slutt ta stilling til om man har et godt nok kunnskapsgrunnlag til å kunne beslutte.

Carl I. Hagen (FrP) [12:40:22]: Jeg må gi et kompliment til statsråden for at hun på en lang og fyldig måte ikke var i nærheten av å svare på mitt spørsmål, så da må jeg gjenta det: Vil saken om struktur i Innlandet bli lagt frem for Stortinget, og i tilfelle når?

Så har jeg et annet tillegsspørsmål. Det har vært nevnt at særlig de som bor i Valdres-regionen, allerede har lang transportvei til Gjøvik sykehus. De får jo enda lengre vei hvis det endelige svaret blir Mjøssykehuset. Er statsråden åpen for å se på inndelingen av hvor mennesker egentlig skal ha sitt nærsykehus? Har det for Valdres vært aktuelt f.eks. å flytte over til Ringerike sykehus, som ville medført en bedre transportvei? Er statsråden åpen for å se på hvilke sykehus folk skal tilhøre, på tvers av fylkesgrenser?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:41:27]: Når det gjelder spørsmålet til representanten Hagen om denne saken blir lagt fram for Stortinget, har vi ikke noen planer om det. Stortinget har tatt stilling til den sykehusstrukturen vi har, og også sluttet seg til de områdene hvor det er pågående prosesser for å endre sykehusstrukturen. Det gjelder i Oslo, hvor beslutningen er tatt og prosjektet er underveis, det gjelder på Helgeland, der foretaks-møtet har vedtatt en tosykehusmodell, og så er det prosessen i Innlandet, som venter på sin avklaring.

Når det gjelder innbyggerne i Valdres, uttrykte det interkommunale samarbeidet for de kommunene et veldig sterkt ønske om at man prioriterte Mjøssykehuset som konsept. Det var i hvert fall det som ble uttrykt fra kommunenes side.

Nils T. Bjørke hadde her teke over president-plassen.

Spørsmål 19

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:42:49]: «En av de store utfordringene fremover er mangelen på arbeidskraft. Mangelen på fastleger har ført til at rundt 250 000 innbyggere står uten fastlege. Fremover må vi rekruttere nye fastleger, men vi må også gjøre mer for å beholde fastleger som er i jobb. Frem til nå har hovedregelen i fastlegeordningen vært at legene er selvstendig næringsdrivende. Flere kommuner velger nå å ansette flere av fastlegene sine i kommunale stillinger.

Mener statsråden løsningen for å avhjelpe fastlegemangelen er flere kommunalt ansatte fastleger?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:43:25]: Jeg er enig i at en stor utfordring framover er tilgangen på arbeidskraft. Det må flere leger inn i fastlegeordningen. Samtidig må vi se på arbeidsdeling med annet personell, nye måter å jobbe på og oppgaver som kan tas bort. Det må til for å sørge for at vår felles helsetjeneste, der fastlegene er grunnmuren, fortsatt skal møte innbyggernes behov.

Vi har derfor en historisk satsing på fastlegeordningen i statsbudsjettet. Vi styrker og legger også om basistilskuddet fra mai 2023. Hensikten er å sørge for at fastlegene får bedre mulighet til å ta seg av sine pasienter, også dem med store og sammensatte behov. Leger med mange slike pasienter på listen sin kan ikke ha like mange pasienter på listen som andre, og derfor må pengene følge pasienten slik at nettopp disse legene får bedre tid.

Bærekraft er også et stikkord for ekspertutvalget for allmennlegetjenesten, som leverte sin rapport 18. april, altså i går. Utvalget foreslår bl.a. flere faste utdanningsstillinger, økt andel basistilskudd, profesjonsnøytrale takster og avtaler for grupper og fastlegeselskap. Dette er tiltak som gjør at fastlegene får bedre kapasitet til å ta seg av flere pasienter uten at det gir fastlegene økt arbeidsmengde. Utvalget foreslår også å utrede og samle sørge-for-ansvaret og finansieringsansvaret i kommunene.

Regjeringen har naturlig nok ikke tatt stilling til ekspertutvalgets forslag og vil komme tilbake til konkret oppfølging på egnet vis. Vi vil bl.a. følge opp rapporten i arbeidet med statsbudsjettet for 2024 og i Nasjonal helse- og samhandlingsplan, som legges fram mot slutten av året.

Jeg kan likevel si at jeg ikke tror svaret er kun faste ansettelser eller kun næringsdrift. Jeg mener det i større grad bør være opp til kommunene å velge avtaleformer som sørger for rekruttering og stabilitet i sine kommuner. Dette har også KS uttrykt i våre trepartsmøter. Det vi har gitt utvalget i mandat, var i større grad å likestille de ulike modellene vi i dag praktiserer ute i tjenesten for å ha fastleger i arbeid: næringsmodell, eventuelle avtaler

om drift med kommunale virksomheter eller rene kommunalt ansatte fastleger. Vi må ha en fleksibilitet, og denne utviklingen snur vi ikke med bare en ensidig tilnærming, så det er egentlig svaret mitt på spørsmålet fra representanten Trøen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:46:18]: I en rapport som helseministerens departement bestilte fra Helsedirektoratet, og som Dagens Medisin fikk innsyn i, fremkommer det at en fullstendig omlegging til kommunalt ansatte fastleger – og jeg er klar over at det ikke var det statsråden sa at hun ville gå inn for – vil ha en prislapp på opp mot 11 mrd. kr. I en debatt jeg selv var i under Arendalsuka som KS arrangerte, kom det frem at Fredrikstad kommune vil måtte doble antall fastleger hvis alle skulle være kommunalt ansatt.

Det jeg kunne tenke meg at statsråden var enda tydeligere på, i en tid da det er fastlegemangel mange steder og mange kommuner ser seg nødt til å ansette kommunalt i stedet for å bruke de ulike ordningene som finnes for å støtte opp under at fastleger starter opp egen næringsdrift, men har risikodempende tiltak, er: Mener statsråden at selvstendig næringsdrift fortsatt bør være hovedregelen?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:47:28]: Det er vel Høyre som har sagt at næringsdrift fortsatt skal være hovedregelen. Vi ønsker å gi større fleksibilitet, slik at man lokalt velger de modellene som gir de beste løsningene lokalt, både det fastlegene ønsker, og modeller som gjør at vi kan oppnå noen av de målene vi også ønsker å komme et steg videre med, nemlig at fastlegene deltar mer i de øvrige kommunale helsetjenestene, og at man har mulighet til å ta ALIS-leger – altså utdanne nye kolleger – og ha kontinuitet og forutsigbarhet i en så viktig del av ordningen.

Jeg vil ikke begi meg ut på en slik formel som er optimal. Jeg tenker at den fleksibiliteten vi har lagt til rette for gjennom å øke og endre basistilskuddet, vil være nyttig.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:48:29]: All den tid vi vet at selvstendig næringsdrift til nå har vært det som viser seg mest effektivt, og at kommuner faktisk sier at de ville måtte doble antallet fastleger hvis man skulle gå helt over til kommunalt ansatte fastleger, er dette et viktig spørsmål i en tid da det er knapphet på bemanningsressursene og på leger. Det er ikke bare Høyre som mener at selvstendig næringsdrift bør være hovedregelen, det er det mitt inntrykk at også Legeforeningen har ment.

Det jeg kunne tenke meg å spørre statsråden om til slutt, er: Det utvalget statsråden viste til som leverte rapport i går, er veldig tydelig når det gjelder ordningen

med primærhelseteam som oppsto under vår regjering, og som gjør at legekantorene er mer flerfaglige, at man har flere helsepersonellgrupper som jobber sammen. Hva vil statsråden gjøre for å gjøre dette til regelen, heller enn et pilotprosjekt, som egentlig utløp nå i mars 2023? Hvilke initiativer vil hun ta for å opprettholde disse primærhelseteamfunksjonene?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:49:34]: Jeg mener at vi trenger alle gode krefter. Når vi spør sisteårs medisinstudenter og de kandidatene våre som går i LIS1, er mange av dem veldig tydelig på at de ønsker seg en fastere tilknytning enn næringsmodellen. Vi har ikke noen tall som sier at det ene er optimalt; det viktigste er at vi klarer å etablere og videreutvikle en forutsigbar og stabil fastlegeordning.

Til spørsmålet om primærhelseteam foreslår ekspertutvalget vårt en innføring av profesjonsnøytrale takster, muligheten for gruppepraksiser eller avtaler med virksomheter. Det er endringer som gir rom for flerfaglighet og tverrfaglighet. Hvis representanten Trøen er bekymret for kostnadene, vil det jo også ha en betydelig kostnad å skulle gjøre primærhelseteamene til en ordning for hele landet.

Spørsmål 20

Seher Aydar (R) [12:50:55]: «Gang på gang har politiske vedtak ikke blitt fulgt av helseforetakene, og advarslene fra fagfolk og pasienter ikke blitt hørt. Statsrådens gjentatte svar er at det er helseforetakene som har ansvaret for sykehusene. Sykehusutvalget konkluderte med at det finnes rom for politisk styring, men at dette er opp til statsråden. Utvalgslederen sa: «Vi påpeker at en reell politisk innflytelse krever en politisk vilje».

Hvorfor velger statsråden å ikke bruke sine muligheter til å sikre at helseforetakene følger politiske vedtak og føringer?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:51:33]: Det utvalgslederen sa, var at det er rom for å utøve politisk innflytelse i denne organisasjonsmodellen når det er ønskelig eller nødvendig, og det er jo opp til den til enhver tid sittende helseminister og regjering å vurdere. Jeg mener det er riktig, som representanten Aydar påpeker, at helseforetaksmodellen åpner for at statsråden gjennom foretaksrådet kan fatte vedtak, instruere styret og omgjøre beslutninger i alle saker. Helseforetaksloven bestemmer også at visse typer saker skal besluttes av statsråden i foretaksrådet. Loven angir flere eksempler på denne typen saker, bl.a. når det gjelder omfattende endringer i tjenestetilbudet, omfattende endringer i sy-

kehusstrukturen i helseregionen, vedtak om endringer i antall helseforetak og endringer i opptaksområdet for helseforetak. Loven nevner altså vedtak og saksområder som omfatter vesentlige endringer, og som kan ha vesentlige samfunnsmessige konsekvenser.

Statsråden setter mål og gir oppdrag til helseregionene gjennom oppdragsdokumentet og krav i foretaks-møtet i januar hvert år. Det er klare forventninger om at dette blir fulgt opp. Departementet har også månedlige rapporteringsmøter med de regionale helseforetakene, i tillegg til at det blir rapportert gjennom årlig melding som blir behandlet av foretaks-møtet.

Sykehusutvalget pekte også på at det er viktig at lokale og regionale interesser blir hørt og får reell anledning til å gi innspill til beslutninger om utviklingen av og endringer i spesialisthelsetjenesten. Det vil alltid være rom for bedre dialog og medvirkning fra ansatte, tillitsvalgte, pasienter, brukere og politisk valgte organer lokalt og regionalt.

Når det likevel skjer at politiske mål og vedtak ikke blir fulgt opp, kan det være flere grunner til dette. Et eksempel kan være at det ikke har vært mulig å rekruttere kvalifisert helsepersonell. Helseforetakene har et selvstendig ansvar for at tjenestene de yter, er forsvarlige, at de oppfyller kravene til pasient- og brukerrettigheter, og at de overholder de økonomiske rammene som Stortinget har bevilget. Aktiv politisk styring på enkeltsaker kan få utilsiktede konsekvenser på andre områder og for andre pasientgrupper. Politisk styring på enkeltsaker må i hvert enkelt tilfelle vurderes nøye opp mot det helhetlige ansvaret helseforetakene har.

Seher Aydar (R) [12:54:17]: Problemet er at det har vært bred misnøye med at politiske vedtak ikke blir fulgt opp av helseforetakene. Det kan være eksempler på at det har vært kutt i psykisk helse til tross for at det både fra statsråden selv og i tidligere stortingsvedtak er sagt at det ikke skal skje. Nylig ble intensivkapasiteten på Kirkenes sykehus truet med kutt, til tross for vedtak i Stortinget. Når vi tar opp disse sakene, er refrenget fra helseministeren at det er helseforetakenes ansvar. Sykehusutvalget konkluderer med at loven gir rom for at storting og regjering kan engasjere seg i hvilken som helst sak i sykehusene, og mener at det ikke er behov for at det endres i lovverket. Slik beskrev også helseministeren det her nå, men sa samtidig at det er opp til den enkelte helseminister i hvor stor grad de vil styre politisk. Er det helseministeren eller helseforetakene som står i veien for at Stortingets vedtak og de politiske prioriteringene skal bli fulgt opp i sykehusene våre i dag?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:55:18]: I all hovedsak oppfylles Stortingets vilje når helseforetakene avgir sin årsrapport. Hvis man mener at det ikke er tilfellet, sy-

nes jeg representanten Aydar skylder å begrunne det og konkretisere påstanden. Så kan det være enkeltvedtak som det er krevende å følge opp – vi kan som eksempel ta fødeavdelingen i Kristiansund. Der ga jeg som helseminister et særskilt oppdrag til helseregionen med dedikerte midler, var altså helt nede på detaljnivå på en avdeling, og Helse Midt-Norge gjennom Helse Møre og Romsdal fulgte opp med en rekrutteringsoffensiv som førte til at man klarte å rekruttere fem nye gynekologer. Det viste seg å være sårbart, man mistet to, og det var fortsatt ikke nok til å holde åpen en 24-7-fødeavdeling, som man må ha for å ivareta fødekvinne på Nordmøre. Det kan være ulike grunner til at det blir som det blir, og man må i så fall begrunne det når man framfører slike påstander.

Seher Aydar (R) [12:56:29]: Et eksempel er kutt i sengeplasser i psykisk helse flere steder – Oslo universitetssykehus, DPS i Sandnes – til tross for et stortingsvedtak om at det ikke skulle legges ned flere sengeplasser og et oppdrag fra regjeringen om å styrke psykisk helse. Det samme gjaldt da Kirkenes sykehus ble truet med at de ikke kunne være på det som da var nivå 2 da det ble vedtatt. Lenge var svaret fra helseministeren at det er Finnmarkssykehuset som skal avgjøre hva som er mulig å gjøre. Dette er realiteten når det gjelder både vedtak på Stortinget og også ting som ikke nødvendigvis er vedtatt på Stortinget, men store endringer som skjer på sykehusene, f.eks. at behandlingstilbud som bare finnes på ett sykehus, f.eks. Ahus, blir helt borte. Spør vi helseministeren hva som skal gjøres, er svaret at det er opp til helseforetakene.

Det er ingen hemmelighet at Rødt er imot helseforetaksmodellen, men vi mener også at de mulighetene som finnes i modellen, skal brukes så lenge vi har denne modellen. Det oppleves som om det ikke er noen vits i å gjøre vedtak på Stortinget hvis det uansett er opp til helseforetakene. Så spørsmålet er: Er det helseforetaksmodellen eller helseministeren som står i veien for det?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:57:33]: Jeg mener det er grunn til å diskutere om det er klokt at Stortinget skal gjøre vedtak om enkeltavdelinger i et sykehus, helt uavhengig av hvilken styringsmodell vi har for sykehusene. Stortinget er lovgivende forsamling, vedtar bevilgninger, lover og policy for politikken gjennom stortingsmeldinger. Jeg er veldig glad for at vi har en måte å drive sykehusene på hvor det er fagfolkene som etter loven har ansvar for å drive faglig forsvarlig, og at vi har en lokal ledelse som kan ansvarliggjøres. Det setter jeg stor pris på, og det tror jeg innbyggerne i Norge også gjør. Jeg tror Rødt må bestemme seg for hvilken kritikk de framfører. Er man uenig i den styringen helseministeren bevilger seg, eller er man uenig i at helsemi-

nisteren har mulighet til å styre? Det framstår veldig uklart for meg.

Spørsmål 21

Erlend Svardal Bøe (H) [12:58:45]: «Stortinget vedtok i fjor vår flere forslag for å forebygge og redusere ensomheten i samfunnet, blant annet å utarbeide en nasjonal handlingsplan med konkrete og forpliktende tiltak. Vi vet at ensomhet kan føre til psykisk uhelse og redusert livskvalitet. Regjeringen la før påske frem Folkehelsemeldingen. Her er ikke vedtaket fulgt opp, og regjeringen skriver i meldingen at en slik handlingsplan vurderes i 2025.

Hva er grunnen til at regjeringen ikke følger opp Stortingets vedtak og tar økende ensomhet i samfunnet på større alvor?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:59:26]: Det vises til anmodningsvedtak fra Stortinget i fjor om å utarbeide en handlingsplan for å forebygge ensomhet og øke kunnskap og samarbeid.

Ensomhet påvirker helse og livskvalitet i stor grad. Det er en økning i enkelte grupper, og det er behov for en forsterket innsats. Ensomhet gir betydelig tap av livskvalitet. Regjeringen har i Folkehelsemeldingen omtalt arbeidet med en nasjonal livskvalitetsstrategi i 2024, med mål om å utjevne sosiale forskjeller i livskvalitet i tillegg til å bedre livskvaliteten i stort. Det kan også gi et bedre mål på samfunnsutviklingen, et som gjenspeiler befolkningens opplevelse av hva som er et godt liv. Slik vil ensomhet bli en vesentlig del i regelmessige målinger av livskvalitet, indikatorutvikling, veileder til utredningsinstruksen og endringer i regelverk. Ensomhet kartlegges i dag som del av de nasjonale livskvalitetsmålingene som gjennomføres av SSB og i Ungdata.

Personer med lang utdanning og god inntekt har oftere et godt sosialt nettverk som verner mot ensomhet. I folkehelsemeldingen vektlegges en gjennomgående strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller. Folkehelse-loven skal revideres, og regjeringen vil bl.a. vurdere hvordan loven kan inkludere ensomhet som folkehelseutfordring, og hvordan kommunene i større grad kan legge til rette for samarbeid med frivillige.

Vi vil lage en veiviser for folkehelse tiltak mot ensomhet og vurderer ensomhet som tema i siste periode av folkehelseprogrammet. Møteplass for folkehelse og samarbeid mellom myndighetene og stiftelser nevnes også i meldingen.

Ensomhet vil være tema i opptrappingsplanen for psykisk helse og i bo trygt hjemme-reformen. Jeg vil være pådriver for at ensomhet vektlegges i politikk for fritid, skole og nærmiljø. Alle skal ha muligheten til å

være del av gode fellesskap og betingelser som fremmer gode og nære relasjoner.

Jeg vil vurdere en handlingsplan mot ensomhet når vi har bedre målinger på livskvalitet, og når revisjon av folkehelse-loven kan bidra til å fremme arbeidet. Vi peker i folkehelsemeldingen på at en slik handlingsplan kan komme i 2025.

Erlend Svardal Bøe (H) [13:01:58]: Nå var det veldig mange ord, men lite svar på spørsmålet mitt, som var hvorfor regjeringen ikke har fulgt opp en forpliktende nasjonal handlingsplan mot ensomhet, som Stortinget vedtok at vi skulle ha. Det er veldig bra at vi har mange indikatorer, og at en skal se på lover og den type ting, men de viktigste tiltakene kommer gjennom en handlingsplan.

Når vi ser at fire av ti eldre over 80 år føler seg ensomme, når vi ser at flere unge opplever ensomhet, handler det om hva slags tiltak vi setter inn for å bidra til å motvirke det. Det er ikke bare Høyre som er skuffet over at regjeringen ikke følger opp. Rådet for psykisk helse, som består av en rekke organisasjoner innenfor psykisk helse, sa etter framleggelsen av folkehelsemeldingen følgende:

«Regjeringen viser ikke handling gjennom kun å vurdere en handlingsplan mot ensomhet. Vi trenger konkretisering og handlekraft, og forventer en handlingsplan mot ensomhet som forplikter.»

Mitt spørsmål til statsråden er: Tar ikke statsråden på alvor disse tilbakemeldingene fra Rådet for psykisk helse, som faktisk ønsker den handlingsplanen Høyre fikk gjennomslag for på Stortinget i fjor vår?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:03:03]: Rådet for psykisk helse har vi utstrakt dialog med, og de er veldig for mange av de andre innsatsfaktorene jeg også oppga i mitt første svar. Jeg svarte helt konkret på representanten Svardal Bøes spørsmål: Vi peker i folkehelsemeldingen på at en sånn handlingsplan kan komme i 2025.

Jeg må si at jeg opplever at representanten Svardal Bøe kanskje har litt større engasjement for det tiltaket han etterspør, enn for den brede innsatsen vi vet er nødvendig for å nå grupper som i dag opplever ensomhet, og som får helsetap som følge av det. Vi vet at ungdommen vår er særlig utsatt, vi vet at eldre er særlig utsatt. Derfor må vi også reflektere disse målsettingene når vi legger fram for Stortinget dokumenter innenfor psykisk helse som skal fokusere på det helsefremmende og forebyggende, på gode lavterskeltjenester og på en helhetlig eldre reform som skal gjøre det mulig å opprettholde sosiale arenaer selv om en blir gammel.

Erlend Svardal Bøe (H) [13:04:09]: Det er ikke bare Høyre som ønsker en sånn plan, det er flere andre orga-

nisasjoner innenfor psykisk helse som også ønsker det, og her burde også statsråden ha hørt etter. Hvis man hadde fått en nasjonal handlingsplan, ville den vært forpliktende på tiltak. Den ville ha vært mer forpliktende på f.eks. hva slags midler en skal sette av.

Et av de grepene Høyre tok da vi satt i regjering, var å opprette tilskuddsordninger og mobilisering mot ensomhet. Vi la penger inn i det, og det bidro faktisk til å motvirke ensomhet både blant unge og blant eldre. Vi har altså vært gjennom en pandemi der denne utfordringen blir større. Det står ikke i folkehelsemeldingen at regjeringen skal legge fram en handlingsplan, det står at en skal vurdere en handlingsplan, noe som betyr at en strekker denne prosessen enda lenger, med en utfordring som er større og større i samfunnet vårt.

Mitt spørsmål er: Når regjeringen sier den skal vurdere det, kan statsråden garantere at en vil legge fram en handlingsplan mot ensomhet, slik Stortinget har vedtatt?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:05:13]: Jeg er bekymret for at en av ti ungdommer er veldig plaget av ensomhet. For yngre ungdom er andelen jenter som er plaget, enda høyere. Ensomhet er en stor folkehelseutfordring. Det påvirker oss negativt, både den fysiske og den psykiske helsen. Vi må jobbe bredt som fellesskap for å bekjempe denne følelsen hos de enkeltmenneskene som opplever det.

Grunnlaget for god psykisk helse og livskvalitet legges gjennom hele livet – i familien, i barnehagene, skole, utdanning, arbeidslivet, gjennom deltagelse på fritiden og gjennom sosiale fellesskapsarenaer, også når en går ut av arbeidslivet og blir mindre aktiv som følge av at en kanskje er eldre eller har funksjonsnedsettelse. Vi ønsker å spille på lag med befolkningen, frivilligheten og organisasjonene, og vi vurderer en handlingsplan i 2025, men vi mener at innholdet i den (presidenten klubber) blir mest verdifullt og best setter retning gjennom bedre kunnskap og de andre prosessene jeg viste til.

Presidenten [13:06:21]: Tida er ute.
Me går til spørsmål 7.

Spørsmål 7

Presidenten [13:06:26]: Dette spørsmålet, frå representanten Rasmus Hansson til klima- og miljøministeren, er overført til landbruks- og matministeren som rette vedkomande.

Rasmus Hansson (MDG) [13:06:36]: «Viltloven § 4 slår fast at det er følgende organer i viltforvaltningen: departementet, Miljødirektoratet, statsforvalteren, fylkeskommunen og kommunen.

Hvorfor har regjeringen da valgt å flytte viltforvaltningen fra Miljødirektoratet til Landbruksdirektoratet uten å fremme forslag om å endre viltloven?»

Statsråd Sandra Borch [13:07:07]: Landbruks- og matdepartementet overtok i 2018, under regjeringen Solberg, ansvaret for forvaltning av høstbare viltressurser fra Klima- og miljødepartementet. På direktoratsnivå forble oppgavene liggende i Miljødirektoratet, men Landbruks- og matdepartementet fikk ansvaret for etatsstyringen av Miljødirektoratet for det gjeldende saksområdet. Regjeringen har, som representanten Hansson viser til, bestemt å flytte oppgaver og årsverk fra Miljødirektoratet i Trondheim til Landbruksdirektoratet i Steinkjer. Jeg har redegjort for bakgrunnen for at oppgavene flyttes, i tidligere svar på skriftlige spørsmål fra Stortinget. Det er etter min vurdering naturlig, og ikke minst på tide, at ansvarsdelingen mellom departementene også gjør seg gjeldende på direktoratsnivå.

Jeg har i brev av 16. mars 2023 gitt direktoratene i oppgave å forberede og gjennomføre flyttingen av årsverk og oppgaver. I mitt svar på skriftlig spørsmål fra Stortinget viste jeg til at i en videre prosess fram mot tidspunktet for overføring av oppgavene vil direktoratene klargjøre behovet for justeringer i regelverket, herunder endring av viltloven med tilhørende forskrifter, slik at Landbruksdirektoratet formelt sett blir forvaltningsmyndighet etter viltloven. Jeg viste videre til at jeg vil følge opp dette på egnet måte. Det betyr i praksis at jeg legger opp til å foreslå endringer i viltloven § 4. Jeg vil også sørge for at Landbruksdirektoratet har de nødvendige delegasjoner for å utøve viltforvaltning når oppgavene overføres.

Det er vanlig at regjeringer gjør endringer i statsforvaltningen, herunder fordelingen av oppgaver mellom forvaltningsorganer. Der slike endringer krever justering av lovverket, er det selvsagt at dette følges opp overfor Stortinget. Jeg er samtidig opptatt av at flyttingen av oppgaver skjer i en god prosess, som ivaretar de ansatte som blir berørt. Vi må følge de reglene som gjelder for omstilling i staten.

Jeg forventer rapport fra direktoratene om en gjennomføringsplan og status i arbeidet innen 15. mai 2023. Med grunnlag i det jeg da har fått fra direktoratene, vil jeg ta stilling til virkningstidspunktet for flyttingen av oppgaver og følge opp behovet for endringer i regelverket.

Rasmus Hansson (MDG) [13:09:38]: Takk for svaret, som bekrefter at i hvert fall vedtaket om å flytte viltforvaltningen er gjort uten at Stortinget har vedtatt noen endring i viltloven.

Men så kommer man til det faktiske innholdet i denne flyttingen, som jo må ha en eller annen funksjon

rettet mot å prioritere høstbart vilt mer som en ressurs og mindre som natur. Spørsmålet blir da: Hvordan vil statsråden sikre at naturhensynene i viltforvaltningen fortsatt ivaretas like godt som de ble under Miljødirektoratet, når man flytter oppgavene vekk fra Miljødirektoratet?

Statsråd Sandra Borch [13:10:31]: Det er Landbruks- og matdepartementet som har ansvaret for høstbart vilt, og da er det også naturlig at dette legges til Landbruksdirektoratet. Det finnes også god kompetanse i Landbruksdirektoratet på dette området. Det er jo ikke plassen disse årsverkene flyttes til, som er avgjørende for at man selvfølgelig skal ivareta de oppgavene man er satt til å forvalte, enten det er naturspørsmål i saker eller det er spørsmål om jakt på høstbare viltressurser. Det er klart at Landbruksdirektoratet også skal ivareta alle de momentene som følger med oppgaven.

Rasmus Hansson (MDG) [13:11:18]: Takk igjen for svaret. Jeg går ut fra at det er nokså bred enighet om at når oppgaven legges til Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet, er det fordi det er en etat og et departement som anses å ha den beste kompetansen og kapasiteten til å ivareta miljøhensyn, og at kapasiteten og kompetansen til dette ikke er like høy andre steder. Da kommer vi altså til spørsmålet om hensikten med denne flyttingen. Kan statsråden gjøre rede for hva som er hensikten med å flytte forvaltningsansvaret for høstbart vilt til Landbruks- og matdepartementet? Er dette for å legge økt vekt på ressurs-hensynene i forvaltningen av norsk vilt på bekostning av naturhensynene, eller hva er det vi skal oppnå med denne flyttingen?

Statsråd Sandra Borch [13:12:22]: Dette er noe som ble besluttet i 2018 av regjeringen Solberg. Da er det for meg en selvfølge at også de oppgavene som ligger til Landbruksdirektoratet, skal følge med. Det er betydelige ressurser innenfor Landbruksdirektoratet knyttet til natur og ikke minst utmarksforvaltning, som også følger med disse oppgavene. Jeg skal iallfall sørge for at Landbruksdirektoratet nå skal få tilført eller få mulighet til å rekruttere nødvendig kompetanse også på disse områdene. Så det er bare å slå fast, for min del, at jeg har stor tillit til at Landbruksdirektoratet løser dette på en god måte.

Presidenten [13:13:11]: Me går til spørsmål 24.

Spørsmål 24

Geir Jørgensen (R) [13:13:23]: «I mars kom tall fra Statistisk sentralbyrå som viste at gjennomsnittlig jordbruksinntekt er på 198 700 kr. Gjennomsnittsinntekten

i Norge er på rundt 664 000 kr. I Hurdalsplattformen lovte regjeringen å legge frem en forpliktende og tidfesta plan for å tette inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet, og at opptrappingen skal skje i samarbeid med partene i jordbruksavtalen.

Kommer statsråden til å legge frem en plan for å tette inntektsgapet i forkant av årets jordbruksforhandlinger?»

Statsråd Sandra Borch [13:13:59]: Det har det vel blitt svart ganske klart og tydelig nei på, at det ikke er mulig å få til foran årets jordbruksforhandlinger. Nå har vi også fått tallgrunnlaget fra budsjett-nemnda som vil være gjenstand for årets jordbruksforhandlinger.

Regjeringen jobber med å løfte inntektsmulighetene i jordbruket. Dette har vi vist gjennom tilleggsforhandlingene høsten 2021, strømstøtte til jordbruket og ikke minst fjorårets jordbruksoppgjør. Et nivå-mål for næringsinntekt i jordbruket stiller nye krav til grunnlagsmaterialet. Det er krevende å sammenlikne næringsinntekter med lønnsinntekt. Inntekt for næringsdrivende, som bønder er, kan heller ikke vedtas slik som lønn kan avtales og vedtas. Det er helt nødvendig å innarbeide avgrensninger og forutsetninger slik Stortingets inntektsmål alltid har hatt. Regjeringen arbeider nå for å få fram saken så fort det er forsvarlig mulig, men det vil ikke bli lagt fram denne vårsesjonen.

For å skape en reell forutsigbarhet og ikke minst trygghet må opptrappingsplanen være ansvarlig og realistisk, ha tilstrekkelig tillit både i næringen, hos myndighetene og i samfunnet, og ikke minst kunne stå seg over tid.

Vi går nå inn i et nytt jordbruksoppgjør på ordinær måte, og regjeringen har vist at det er politiske prioriteringer gjennom jordbruksavtalen som også skal til for å nå de målene man har for landbrukspolitikken. Jeg vil si at denne regjeringen har prioritert norsk landbruk. Det viste vi i fjorårets oppgjør, og så blir det spennende når vi nå går inn i viktige uker for norsk landbruk i de kommende jordbruksforhandlingene.

Geir Jørgensen (R) [13:15:52]: Ikke var det mulig i fjor å legge fram en forpliktende og tidfestet plan, og ikke er det mulig i år foran jordbruksoppjøret å legge fram denne planen. Det er ikke Rødt som har foreslått dette, det er regjeringen som i Hurdalsplattformen har lovet at denne planen skal komme. Nå som budsjett-nemnda har lagt fram sine tall for noen få dager siden, ser vi at fra i fjor til i år er inntektsutviklingen for våre egne bønder lavere enn det som var forutsatt. For melkebønder er situasjonen at de har et stort inntektsfall – de er nå nede på det nivået de var på i 2015, og mange har gjort store investeringer siden da.

Da må jeg rett og slett spørre statsråden: Når skal denne planen regjeringen har lovet, komme?

Statsråd Sandra Borch [13:16:49]: Jeg vil si at vi er i gang med den planen, og så skal vi tidfeste den når vi har fått gjennomarbeidet det tallmaterialet som ligger der, som Grytten-utvalget har levert. Likevel vil jeg igjen minne representanten om at det er jordbruksoppkjørene som er det viktigste verktøyet for å nå de landbrukspolitiske målene også innenfor inntekt. Jeg mener vi har startet tettingen av inntektsgapet, og det er også ambisjonen nå framover når vi går inn i forhandlinger – ikke minst skal vi levere en opptrappingsplan.

Jeg vil også påpeke at det er ingen enkel operasjon, og det er et tallgrunnlag som skal stå seg over tid i flere storting. Derfor er det viktig å gjøre en grundig jobb. Jeg vil gjerne invitere partiet Rødt til å komme med forslag til løsninger på hvordan vi skal måle inntekter i det videre arbeidet som skal gjøres.

Geir Jørgensen (R) [13:17:46]: Vi er der at denne næringen som vi alle sammen er så glad i, og som er så viktig for oss alle sammen med tanke på at vi skal klare å opprettholde både selvforsyning, arbeidsplasser og bosetting i distriktene, nå kneler under vekten av de økte utgiftene som kommer for at de skal kunne produsere mat. Så har budsjettnemnda – som jeg viste til i stad – i sine prognoser sagt tydelig fra om at de forventer en økt kostnadsvekst i året som kommer. Da er det forbausende at regjeringen gir seg selv så god tid for å tette dette inntektsgapet, som er formidabelt.

Spørsmålet til statsråden blir da: Hvilke signaler tror statsråden blir gitt til ungdom og de som vil etablere seg i denne næringen, når denne inntektsutjevningen ennå ikke er kommet?

Statsråd Sandra Borch [13:18:50]: Igjen vil jeg minne om at vi har startet tetting av gapet. Det er jordbruksoppkjøret som er det viktigste verktøyet, og at man har en regjering som er villig til å prioritere penger til dette. Uansett hvilket tallgrunnlag eller materiale som ligger til grunn og viser hvordan man skal måle inntekt, hjelper det ikke hvis vi ikke har en regjering som er villig til å prioritere norsk landbruk. Det mener jeg denne regjeringen viste i fjorårets jordbruksoppkjøret at den var. Jeg mener også man har vist det ved å skape en forutsigbarhet for næringen ved å forlenge strømtøtten ikke bare ut 2023, men også ut 2024.

Vi går nå inn i viktige uker for norsk landbruk. Min og regjeringens ambisjon er å snu den kursen som forrige regjering la med økonomisk utrygghet for norsk landbruk. Vi ønsker å bidra til å gi økonomisk trygghet, og så har vi noen utforutsette ting som skjer i verden, som også har fått konsekvenser for dette, men represen-

tanten skal være trygg på at landbruk i høy grad står i fokus i regjeringen.

Spørsmål 25

Ingunn Foss (H) [13:20:06]: «En av de store utfordringene fremover er mangelen på arbeidskraft. I 2022 rettet Riksrevisjonen alvorlig kritikk mot myndighetene for at for mange innsatte blir løslatt uten bolig og jobb. Det øker sannsynligheten for tilbakefall og fratrar samfunnet viktig arbeidskraft. For å nå målet om rehabilitering og sikre flere hender i arbeid er det viktig at innsatte får yrkesrelevant kompetanse, et nettverk og mulighet til å forsørge seg selv etter soning.

Hva vil statsråden gjøre for at flere innsatte får en jobb å gå til etter soning?»

Statsråd Emilie Mehl [13:20:46]: Det å få til en vellykket overgang tilbake til samfunnet etter soning er viktig for å hindre tilbakefall til ny kriminalitet, for å hindre utenforskap og for å sørge for at vi klarer å få de domfeltes deltakelse i arbeidslivet, skole og andre aktiviteter opp. Som representanten Foss påpeker, er det viktig at man har en jobb å gå til etter endt soning for å få flere hender i arbeid, men først og fremst for at man skal kunne legge de beste forutsetninger for et kriminalitetsfritt liv etterpå. Derfor er tilbakeføringsarbeidet en av de viktigste oppgavene for kriminalomsorgen, men for å få det til er man helt avhengig av et godt samarbeid med andre deler av velferdsstaten som f.eks. opplæringssektoren, Nav eller helse- og omsorgstjenestene.

Riksrevisjonens undersøkelse av helse-, opplærings- og velferdstjenester til innsatte i fengsel høsten 2022 pekte på flere viktige utfordringer som f.eks. tilgang til tjenester, digitale løsninger og samhandling mellom velferdstjenestene. Sammen med de andre statsrådene vil jeg også følge opp Riksrevisjonens funn.

Som Riksrevisjonen påpeker, er et godt samarbeid mellom disse etatene og sektorene veldig viktig i løslatelsesfasen. Det betyr at kriminalomsorgen bl.a. skal varsle samarbeidspartnerne tidlig nok ved løslatelse for at den domfelte ikke skal få en stopp i tjenestetilbudet og stopp i videre oppfølging.

Jeg vil nevne at et av tiltakene i tilbakeføringsarbeidet som Riksrevisjonen viste til, var å gjennomføre endring i retningslinjene til straffegjennomføringsloven for å sikre forutsigbarhet ved løslatelse. Der kom det nye retningslinjer som trådte i kraft 1. januar 2020, og som nå gir føringer for hvor tidlig arbeidet med løslatelse skal påbegynnes. Dette er bl.a. viktig for den enkeltes overgang til arbeid på hjemstedet. De berørte direktoratene jobber også med tiltak for bedre og enklere kontakt mellom etatene i den viktige fasen fra løslatelse og til

den perioden et lokalt tjenestetilbud skal være på plass for den enkelte. Kontaktpunkter og rådgivningstelefon og forbedring av veiledere for medarbeidere er noen eksempler på den type tiltak. Det jobbes også med å prøve ut nye og mer funksjonelle digitale løsninger for bruk til opplæring.

Det er også viktig med økt aktivisering av innsatte og deltakelse i arbeidsdrift og opplæring under straffegjennomføringen for at man skal lage forutsetninger for å komme i arbeid etter endt soning. Kriminalomsorgsdirektoratet samarbeider med statsforvalteren i Vestland og Utdanningsdirektoratet om bl.a. nye muligheter for bedret fagopplæring for innsatte og framtidig innretning av arbeidsdrift og samarbeid med skole.

Jeg vil legge til at flere nå soner med EK, elektronisk kontroll, som også er et viktig tiltak for at man skal kunne ha kontakt og oppfølging med arbeidsgiver gjennom soning.

Ingunn Foss (H) [13:23:43]: Takk for svaret.

Som statsråden var inne på, mener Riksrevisjonen at samarbeidet mellom kriminalomsorgen og velferdstjenestene i kommunene før løslatelse ikke fungerer, og at kriminalomsorgen i liten grad har rutiner for å varsle velferdstjenestene utenfor fengslene når de innsatte skal løslates. Alle fengslene skal sende melding til Nav i god tid før løslatelse, men av et tilfeldig utvalg på 266 løslatte fant Riksrevisjonen at over halvparten manglet dokumentasjon på slik melding.

Statsråden var inne på det, men mitt spørsmål er om statsråden kan si noe spesifikt om Riksrevisjonens rapport på dette området er fulgt opp.

Statsråd Emilie Mehl [13:24:27]: Som jeg nevnte, er det en del forskjellige tiltak knyttet både til å legge til rette for at man har forutsetninger for å ta arbeid, og å følge opp arbeidet med dette i de forskjellige departementene for å sikre bedre samarbeid. Det er også noen hindringer vi har med oss uansett, f.eks. har ikke kriminalomsorgen hjemmel til å informere velferdsetatene i kommunene eller staten utenfor fengslene med mindre det er noe den enkelte innsatte samtykker til selv ut over det som er hjemlet i folketrygdloven. Det kan også være noen tilfeller hvor det er vanskelig å forutse tidspunktet for løslatelse helt konkret, f.eks. hvis det er snakk om varetekt. Men jeg tror vi deler oppfatningen om at det er veldig viktig å følge opp dette videre, sånn at vi unngår opphold i oppfølgingen. Det kan være bare noen få dager som skal til før man får det veldig vanskelig hvis man kommer ut av fengslet og ikke har noe å gå til.

Ingunn Foss (H) [13:25:23]: Våren 2021 la Solberg-regjeringen fram Meld. St. 39 for 2020–2021 om framti-

dens kriminalomsorg og straffegjennomføring. I denne meldingen var et av tiltakspunktene at forvaltningssamarbeidet mellom kriminalomsorgen og de ulike velferdstjenestene skulle gjennomgås. Det skulle også etableres en ny indikator for deltakelse i arbeid og utdanning etter løslatelsen, som del av kunnskapsgrunnlaget for etatsstyringen av kriminalomsorgen og dialogen med partene i forvaltningssamarbeidet.

Meldingen ble, som statsråden vet, dessverre lagt i skuffen av Støre-regjeringen. Spørsmålet mitt er: Hva gjør dagens regjering på dette området med de konkrete forslagene som lå i den meldingen, og kommer det en ny stortingsmelding?

Statsråd Emilie Mehl [13:26:09]: For Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen er det veldig viktig å prioritere kriminalomsorgen høyt på mange måter. Det ene er at vi har prioritert det i budsjettssammenheng for bl.a. å sørge for mest mulig bemanning, sånn at de innsatte blir fulgt opp godt. Jeg har nevnt en del konkrete tiltak når det gjelder samarbeid, som er nødvendig for å gi et godt tilbud etter soning.

Det er også behov for at vi får mer kunnskap om de innsattes behov for tjenester, og hvordan de blir dekket. Derfor har vi også tatt et initiativ til et forskningsoppdrag om levekår og psykisk helse blant innsatte i samarbeid med flere departementer. Det er også noe som vil kunne gi oss enda mer informasjon og innsikt i hvordan vi kan fortsette arbeidet på dette området, og som jeg tror er viktig å prioritere høyt, uavhengig av regjering.

Presidenten [13:27:07]: Då går me tilbake til spørsmål 8.

Spørsmål 8

Bård Hoksrud (FrP) [13:27:23]: «Energikommisjonen skriver i sin rapport at målet innen 2030 er å frigjøre minst 20 TWh i energieffektivisering. Dette kan gjøres for eksempel gjennom etterisolering, vindtetting og 3-lags vinduer. Energikommisjonen poengterer også at det går raskere med energieffektivisering enn å bygge ut ny kraft. Skal vi lykkes med dette, må staten stille opp.

Hva vil statsråden gjøre for å utløse det potensialet som ligger i energieffektivisering?»

Statsråd Terje Aasland [13:27:53]: Aller først har jeg lyst til å uttrykke en viss form for glede over at representanten Hoksrud stiller spørsmål om enøktiltak. Det synes jeg er svært positivt fordi jeg deler energikommisjonens situasjonsforståelse om at mer kraft, mer nett og mer effektiv energibruk er løsningen på de langsiktige utfordringene vi står overfor i norsk kraft-

forsyning. Vi jobber nå raskt med å vurdere tiltakene kommisjonen har foreslått.

La meg understreke at regjeringen har innført flere tiltak for å utløse mer energieffektivisering, herunder en midlertidig energitilskuddsordning til bedrifter og støtte til energioppgraderinger i kommuner gjennom Husbanken. Regjeringen har også presisert Enovas mandat knyttet til energi med en forsterket satsing på energieffektivisering. Allerede før energikommisjonen la fram sin rapport, varslet regjeringen en handlingsplan for energieffektivisering i alle deler av norsk økonomi. I arbeidet med planen vil eksisterende virkemidler gjennomgås, og nye virkemidler skal vurderes. Handlingsplanen vil presenteres senest sammen med statsbudsjettet for 2024.

I forrige uke arrangerte vi et åpent innspillsmøte om handlingsplanen, hvor politisk ledelse fra fire departementer deltok. Det var god deltakelse med interessenter fra ulike sektorer som kom med nyttige innspill. Vi er opptatt av at planen omfatter alle deler av norsk økonomi, og at vi får med oss husholdninger, næringsliv og andre interessenter i energieffektiviseringsjobben som skal gjøres.

Bård Hoksrud (FrP) [13:29:17]: Det burde ikke overraske statsråden at representanten Hoksrud er opptatt av energieffektivisering. Jeg tror det er bra for alle.

I Enovas orientering om styrket satsing på energieffektivisering mener Enova at det ikke er behov for økonomisk støtte til tiltak i eksisterende småhus, siden markedet tilsynelatende er velfungerende ved at mange boliger allerede i dag etterisoleres og vinduer byttes. Men det er ikke helt i tråd med energikommisjonen, som presiserer behov for nye virkemidler. Tall fra næringen er veldig tydelige og viser at når det gjelder energieffektiviseringsløsninger, velger folk for det meste kun minimumsløsninger, og det er klart at det handler om kostnader. Det blir tolagsvinduer i stedet for de mer energieffektive trelagsvinduene, eller kun 5 cm isolasjon mot 10 cm og 15 cm når det etterisoleres. Det vil si at Enova synes å være fornøyd med minimumsløsningene, men det skal mye mer til enn minimumsløsninger for å nå målet om 20 TWh. Hvordan vil statsråden sikre at Enova støtter energieffektiviseringstiltak utover minimumsløsninger, som husholdningene har mulighet til å gjennomføre i en allerede presset økonomi?

Statsråd Terje Aasland [13:30:22]: Aller først har jeg lyst til å si at med den tydeliggjøringen regjeringen har gjort overfor oppdraget til Enova, mener jeg at Enova leverer en veldig viktig og grundig jobb på dette temaet. Når vi skal lage en handlingsplan, vil vi også vurdere de politiske virkemidlene og begrensningene som

eventuelt er der. Jeg har en viss forståelse for at mange ser det som krevende å få gjennomført gode enøktiltak og ta gode og riktige valg. Derfor har vi også lansert støtteordninger via Husbanken til f.eks. kommunale boliger osv., nettopp for å gjøre kommunene og de som bor der, i stand til å gjennomføre enøktiltak.

Jeg tror at mindre insitamenter for å få utløst et effektiviseringspotensial mange ganger er riktig å tenke på, men dette vil vi vurdere nærmere i handlingsplanen vi vil foreslå, som kommer senest i forbindelse med høstens statsbudsjett for 2024.

Bård Hoksrud (FrP) [13:31:26]: Jeg vil takke statsråden for svaret.

Senest i dag kunne vi se på E24 at det er full brems. Det er full stopp i nybygging, og nyboligene har stoppet helt opp. Boligprosessene viser til et nyboligsalg i nærmest fritt fall, og igangsettingen er nærmest halvert siden samme tid i fjor. Som følge av dette er vi kjent med at både boligprodusenter og industrien sender ut permitteringsvarsler på grunn av lite aktivitet. Som statsråden kjenner til: Isola, som er en av bedriftene i hans fylke, har nå permittert de ansatte, eller iallfall sendt ut permitteringsvarsler. Det er masse ledig kapasitet i byggenæringen- og industrien, som i stedet for lediggang kan brukes til å redusere energibruken i bygg og boliger, men da trengs det umiddelbare tiltak for å øke aktiviteten innen energieffektivisering av eksisterende bygg. Er det noe statsråden vil se på? I så fall: Hva da? Jeg synes statsråden er litt tydelig på kommunale boliger osv., men dette handler om vanlige privatboliger i tillegg. Jeg tror det er da man kan klare å unngå at folk blir permittert, og heller faktisk kan være med og bidra.

Statsråd Terje Aasland [13:32:29]: Aller først: Jeg tror det viktigste for å utløse gode effektiviseringstiltak rundt omkring i mange hjem og næringsbygg er å få sikret en god økonomisk trygghet. Vi har vært i en situasjon hvor renten har økt, inflasjonen har vært høy og kostnadsveksten har vært krevende. Jeg tror det er vanskelig at staten, via skattebetalernes penger, kompenserer de kanskje mest velstående i landet for å gjøre enøktiltak som de mindre velstående ikke klarer å gjennomføre. Jeg tror det er klokt å tenke gjennom det.

Regjeringen har hatt en veldig klar prioritering: Vi skal ikke sette norsk økonomi over styr gjennom politiske vedtak. Det mener jeg vi har svart ut på en god måte. Når det gjelder privatboliger og stimulans til dette, har vi allerede et forslag vi følger opp fra Stortinget i denne handlingsplanen om at vi også skal innrette tiltakene slik at de dekker ordinære husholdninger. Jeg tror at denne handlingsplanen, som vi kommer til å legge fram i løpet av høsten neste år, kommer til å være god og gi

viktige bidrag til viktige effektiviseringstiltak på enøksiden.

Presidenten [13:33:31]: Da går vi til spørsmål 13.

Spørsmål 13

Presidenten [13:33:32]: Dette spørsmålet, fra representanten Ingjerd Schou til samferdselsministeren, vert besvart av olje- og energiministerens på vegner av samferdselsministeren.

Ingjerd Schou (H) [13:33:39]: Takk til statsråden som svarer for sin kollega.

«Pretec er landets største leverandør av bolter til bruk av tunnel- og rassikring i Norge, med betydelige leveranser over lang tid. Markedet har bare to leverandører. Statens vegvesen har innført nye krav til tunnel- og rassikring, som ekskluderer Pretec sine bolter, på tvers av SINTEF sine faglige anbefalinger. Det vil kunne gi økte priser, risiko for forsyningssikkerheten, og begrense innovasjon – som igjen vil kunne gi forsinkelser og mindre vei og tunnel for skattepengene.

Hva vil statsråden gjøre for å forhindre dette?»

Statsråd Terje Aasland [13:34:25]: Aller først er det hyggelig også å kunne svare på spørsmål som samferdselsministeren får.

Han vil vise til at dette i utgangspunktet er en veldig krevende sak som først og fremst reiser en del tekniske problemstillinger og vurderinger. Det vil ikke være naturlig at samferdselsministeren går inn og realitetsbehandler utfallet av saken. Ansvar for dette ligger helt klart hos fagmyndighetene, i dette tilfellet Statens vegvesen, og det er fagmyndighetene som sitter med nødvendig kompetanse som skal til for å vurdere om de tekniske kravene til dokumentasjon som følger av veinormaler og regelverk, er tilstrekkelig oppfylt.

Samferdselsministeren vil samtidig minne om at det er gode grunner til at vi har et system med veinormaler i Norge. Normalene har bl.a. til hensikt å bidra til at når vi bygger veier og konstruksjoner som tunneler, bruker osv., skal vi kunne være mest mulig sikre på at det vi bygger, er trygt for trafikantene.

Samferdselsministeren er også godt kjent med saken og har forståelse for at Pretec arbeider for å få godkjent boltene selskapet tidligere har levert. Samferdselsministeren har også hatt et eget møte med Pretec og Statens vegvesen og lyttet til partenes faglige synspunkter. Han vil oppfordre Pretec til å arbeide videre i dialog med Statens vegvesen for å finne gode løsninger og legge til rette for at selskapets bolter kan godkjennes i tråd med gjeldende veinormaler.

Ingjerd Schou (H) [13:35:47]: Det er veldig bra at det er dialog og samtale, men standarden som Statens vegvesen har lagt opp til og sertifiserer etter, åpner ikke for andre ståltyper. Dette er en sertifiseringsordning som utelukker ståltypen som benyttes ved Pretecs fabrikk. Det er installert 5 millioner av Pretecs bolter, og Pretecs inntreden har spart samfunnet for over 1 mrd. kr. Ingen har kritisert kvaliteten på disse boltene. Så jeg må spørre igjen: Kan statsråden se at det er noen gode grunner til at Østfold-bedriften Pretec skal skvises ut av markedet på denne måten?

Statsråd Terje Aasland [13:36:27]: Jeg tror jeg må litt tilbake til det svaret som jeg har gitt på vegne av samferdselsministeren. At man fra politisk nivå går inn og eventuelt omdefinerer hvilke standarder som blir satt for veinormalen fra Statens vegvesens side på dette punktet, tror jeg er ganske krevende og vil være svært uklokt å gjøre. Derimot har jeg lyst til å henvise til det møtet og den dialogen som har vært mellom Pretec og Statens vegvesen, hvor også samferdselsministeren har et håp om at en kan finne gode løsninger og legge til rette for at selskapets bolter kan godkjennes i tråd med gjeldende veinormaler. I det er det vel grunn til å si at det bør være en prosess for å få vurdert dette på en ordentlig, god og betryggende måte, sånn at Pretec ikke er diskvalifisert fra å delta i slike oppdrag i tiden framover.

Ingjerd Schou (H) [13:37:27]: Jeg deler vurderingen om at dette er en krevende sak. Samtidig tror jeg statsråden og jeg er godt kjent med grensen mellom fagkompetanse og politikk, og at man av og til ikke nødvendigvis bare skal dekke seg bak det som på en måte er faglige vurderinger. Det er ingen som bestrider at flere stålverk i teorien kan produsere den ståltypen, men realiteten er at det kun er to leverandører i dette markedet, og når den ene aktøren ekskluderes, er det ikke forståelig for oss som skattebetalere. Det er klart at manglende konkurranse gir høyere priser, og jeg må igjen få lov til å etterlyse et politisk lederskap fordi grensen mellom fag og politikk også dreier seg om skjønn. Det handler om 70 arbeidsplasser. Det er to aktører i Norge. Kan statsråden da forsikre om at bolteprisene ikke blir dyrere som følge av innstramningen som skjer nettopp på regjeringens vakt?

Statsråd Terje Aasland [13:38:30]: Det siste spørsmålet kan jeg med mitt utgangspunkt selvfølgelig ikke svare på. Men jeg deler representantens oppfatning av at det selvfølgelig er viktig at vi har norske aktører som leverer til norske prosjekter, og at de i så stor grad det er teknisk forsvarlig, blir godkjent i tråd med de normer som foreligger. Jeg vil bare henvise til samferdselsministerens veldig tydelige oppfordring til Pretec om å

jobbe videre i dialog med Statens vegvesen for å finne løsninger og legge til rette for at selskapets bolter kan godkjennes i tråd med gjeldende veinormal. I det ligger det en sterk oppfordring til begge parter om å finne en løsning som ikke reduserer sikkerheten, men som reduserer muligheten for uhell, og at man faktisk finner løsninger i den konkrete saken, hvor det helt opplagt er en underkapasitet på antall leverandører.

Presidenten [13:39:27]: Vi går videre til spørsmål 26.

Spørsmål 26

Presidenten [13:39:27]: Dette spørsmålet, fra representanten Kristoffer Robin Haug til olje- og energiministeren, vil verta teke opp av representanten Une Bastholm.

Une Bastholm (MDG) [13:39:37]: «Nylig spurte jeg statsråden om hvordan han i tildeling i forhåndsdefinerte områder med 92 nye oljefelt har tatt hensyn til barns beste. Svaret om at hensynet til klima og havmiljø, og til fremtidige generasjoner gis en helhetlig vurdering i petroleumspolitikken er ikke tilfredsstillende for å møte de krav som følger av Grunnloven § 104, sett i lys av både Klimapanelets rapport og at klimændringer er en av de største truslene mot barns rettigheter.

Mener statsråden at Grunnloven § 104 ikke er relevant for vurderinger som gjøres i forbindelse med tildeling i forhåndsdefinerte områder 2023?»

Statsråd Terje Aasland [13:40:22]: Petroleumsressursene har blitt og blir forvaltet til beste for samfunnet over flere generasjoner, med alt hva det innebærer av verdiskaping, sysselsetting og utvikling av velferdssamfunnet. Opprettelsen av et Statens pensjonsfond utland er et godt eksempel på hvordan verdiene fra petroleumsformuen vår fordeles over flere generasjoner. Likeledes deltar Norge i det FN-ledede klimasamarbeidet, inkludert Parisavtalen, for å unngå en global oppvarming på over 1,5 grader. Det er også en omfattende regulering av utslipp til luft fra sektoren, med kvotepliktig CO₂-avgift som hovedvirkemiddel.

Utslippene fra produksjonen på norsk kontinental-sokkel skal videre ned, og vi er veldig tydelige på det. I Hurdalsplattformen sier vi at vi i samarbeid med olje- og gassnæringen vil «sørge for at utslippene fra olje- og gassproduksjonen på norsk sokkel kuttes med 50 prosent innen 2030 og til netto null i 2050».

Verdens befolkning vokser, store grupper må løftes ut av fattigdom, og velstandsnivået vil øke. Dette inne-

bærer økt etterspørsel etter energi over tid, samtidig som de globale klimagassutslippene må reduseres betydelig. Verden vil ha et stort behov for også olje og gass i lang tid framover. Det å erstatte bruk av kull med gass er et raskt utslippsreduserende tiltak i kullbrukende land. Ikke minst har vi sett hvordan dette har slått ut i løpet av det siste året for Europas del.

I tillegg foreligger det muligheter for å satse aktivt på framtidens teknologi og løsninger slik vi gjør i Norge, f.eks. i satsingen på CCS og blått hydrogen – spennende muligheter for Norge. Denne kompetansen har vi utviklet over tid på norsk sokkel, og den vil være viktig i denne omstillingen til lavutslippssamfunnet. Regjeringens politikk skal derfor støtte aktivt opp under et grønt skifte hvor man bygger på kompetansen fra olje- og gassindustrien innen nye næringsområder.

Regjeringen fører en ansvarlig og forutsigbar petroleumspolitik i møte med våre bærekrafts- og klimautfordringer. Hensynet til klima og havmiljø gis en helhetlig vurdering gjennom det etablerte rammeverket som er utviklet gjennom ti år, og blir godt ivaretatt gjennom lovgivning og etablerte prosesser. Gjennom slike etablerte prosesser og regelverk hensyntar vi også framtidige generasjoner på en god måte ved gjennomføringen av TFO 2023.

Une Bastholm (MDG) [13:42:37]: Jeg hører at statsråden mener at oljeinvesteringer er til barnets beste. Poenget er at dette ikke utredes og begrunnes konkret i tildeling av nye felter. FNs barnekonvensjon pålegger staten å oppfylle barns rettigheter. I tillegg har både jeg og statsråden – er jeg ganske sikker på – som en del av Stortinget 2014 vært med på å vedta inn i Grunnloven vår § 104, som både gir barn en rett til å bli hørt og stadfester at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn.

Det forplikter. Regjeringen skal sikre at konsekvensene for barns rettigheter blir kartlagt og vurdert før viktige beslutninger som berører barn, blir gjort. Slike barnerettighetsvurderinger er anbefalt av FNs barnekomité, og både Norsk institusjon for menneskerettigheter og Barneombudet har etterspurt dette helt spesifikt i oljepolitikken fordi klimaet er en så stor trussel mot rettighetene til dem som er barn i dag.

Mitt spørsmål er: Har statsråden vurdert å innføre slike barnerettighetsvurderinger i oljeforvaltningen og oljepolitikken?

Statsråd Terje Aasland [13:43:41]: Jeg mener at den petroleumspolitikken denne regjeringen fører, er helhetlig og tar vare på og hensyn til ulike aldersgruppers behov, og ikke minst barns rettigheter i tilknytning til det. Vi forvalter petroleumsressursene langsiktig, innenfor det som er bærekraftsformål og klimamål, og

vi skal oppfylle de forpliktelsene vi har. Jeg mener det er en god forvaltning. Vi gjør også konkrete vurderinger i hvert enkelt tilfelle, nettopp for at vi skal kunne klare å oppfylle de forpliktelsene som vi har satt til de ulike sektorene i dette samfunnet.

Une Bastholm (MDG) [13:44:18]: Det overrasker ikke meg at jeg og statsråden er uenig i om nye investeringer og leting etter olje og gass nå er bra eller dårlig for klimaet og barnets beste, men dette er altså et spørsmål som handler om hvorfor det ikke gjøres konkrete barnerettighetsvurderinger i oljepolitikken og i oljeforvaltningen, slik man gjør i en del andre saker – dessverre altfor få. Man gjør det i f.eks. asylsaker og andre saker som mer konkret berører barn.

All den tid oljeministeren ikke gjør slike barnerettighetsvurderinger og ikke lar barn bli hørt i oljepolitikken, kan man heller ikke si at regjeringen respekterer Grunnloven og barns rettigheter. Så jeg lurer fortsatt på: Vil statsråden i framtiden foreta seg noe for å sikre at barn blir hørt i oljepolitikken, og at barnets beste-vurderinger i konkrete vedtak gjort innenfor olje- og energifeltet, f.eks. i forbindelse med vurdering av nye oljelisenser, blir innført?

Statsråd Terje Aasland [13:45:19]: Jeg må bare gjenta meg selv lite grann. Jeg mener at vi har en petroleumsforvaltning hvor vi tar hensyn til de ulike forhold og aspekter ved hver enkelt tildeling og hver enkelt runde, ikke minst når det gjelder både bærekrafts- og klimautfordringer som foreligger i tilknytning til den langsiktige utviklingen av olje- og gassektoren. Vi mener at den helheten vi legger til grunn når vi vurderer dette spørsmålet, også ivaretar barns rettigheter.

Spørsmål 27

Frå representanten Bård Ludvig Thorheim til olje- og energiministeren:

«En av de store utfordringene fremover er mangelen på arbeidskraft. Det grønne skiftet vil kreve store mengder arbeidskraft med riktig kompetanse i årene som kommer. Det trengs kvalifisert arbeidskraft til å bygge ut vindkraft, få til karbonfangst- og lagring, sette opp solceller på tak og mye mer. To av tre bedrifter i elektrobransjen mangler folk – en bransje som er viktig for å fortsette elektrifiseringen av samfunnet.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at det grønne skiftet ikke strander på mangel av kompetanse?»

Presidenten [13:45:58]: Representanten Thorheim er ikkje i salen, og då går me vidare til spørsmål 28.

Spørsmål 28

Anne Kristine Linnestad (H) [13:46:15]: «En av de store utfordringene fremover er mangelen på arbeidskraft. Altfor mange mennesker som kan og vil delta, står utenfor arbeidslivet. Solbergregjeringen satte i gang inkluderingsdugnaden, hvor minst fem prosent av nyanstatte i staten skal være personer med funksjonsnedsettelse eller hull i CV-en. I 2020 fikk 333 personer jobb gjennom inkluderingsdugnaden. Hvorfor har ikke statsråden videreført inkluderingsdugnaden og rapporteringen av resultatene, og hva vil han gjøre for å få målgruppen i arbeid?»

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:46:50]: Arbeid til alle i eit trygt og inkluderande arbeidsliv er ei av regjeringa sine aller høgaste prioriteringar. Folk med nedsett funksjonsevne og helsemessige utfordringar skal møte eit arbeidsliv som er ope og inkluderande. Dei som står utanfor arbeidslivet, treng å kome i arbeid, og staten treng kompetansen deira. Arbeidsplassane i staten må vere prega av mangfald, og på mange måtar vil mangfald og inkludering vere eit konkurransefortrinn i staten og samstundes sikre tillit til forvaltninga.

Det vart gjort mykje godt arbeid i forbindelse med inkluderingsdugnaden, men måloppnåinga for statleg tariffområde samla sett oversteig aldri 2,5 pst. Vi ønskjer difor å prøve ut andre og forsterka verkemiddel enn eit prosentmål for å bidra til rekruttering av målgruppa.

Vi har påpeika viktigheita av inkludering i hovudtariffavtalane og i den reforhandla hovudavtalen i staten. Vi har òg presisert viktigheita av mangfald og inkludering i den justerte arbeidsgjevarstrategien. Det er gjennomført ei forskriftsendring, slik at personar i målgruppa med mellombels lønstilskot kan tilsetjast i inntil to år utan utlysing. Det er allereie fleire verksemder som har nytta seg av den moglegheita. Kommunal- og distriktsdepartementet har òg sett i verk eit eige inkluderingsprosjekt med formål å rekruttere Nav-brukarar til mellombelse stillingar i inntil eitt år.

Traineeprogrammet er eit anna svært viktig tiltak for å auke rekrutteringa i målgruppa. Vi vurderer stadig korleis vi kan auke bruken av programmet, og vi held jamleg kurs og foredrag om mangfaldsrekruttering. Vi vil òg gå i dialog med brukarorganisasjonane for å få innspel til kva som bør gjerast for å bidra til at fleire frå målgruppa kjem i arbeid i statleg tariffområde.

Dette er som sagt eit viktig og høgt prioritert område for regjeringa. Vi jobbar kontinuerleg med det, og vi har fortløpande sett i verk tiltak vi meiner kan bidra til å auke rekrutteringa av gruppa i statleg tariffområde.

Anne Kristine Linnestad (H) [13:49:14]: Takk for svaret.

En stor utfordring for mange med nedsatt funksjonsevne er tilrettelagte arbeidsplasser og tilrettelagte digitale plattformer. Det er først når alle hjelpemidler kan benyttes uten problemer, at en arbeidsplass er tilrettelagt for alle arbeidstakere. Hvordan jobber regjeringen med å implementere kompatibel tredjepartsprogramvare, slik at f.eks. blinde kan benytte sin leselyst, uansett i hvilket departement eller hvilken avdeling man jobber?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:49:47]: Eg takkar for spørsmålet.

Som representanten viste til, er det sjølv sagt utruleg viktig med god tilrettelegging på arbeidsplassen, av både det fysiske arbeidsmiljøet og digitale verkøy som ein brukar. Det er eit ansvar som den enkelte arbeidsgjevaren har, det enkelte departementet, den enkelte verksemda, for å leggje til rette på ein god måte for dei tilsette. I den grad ein ser behov for å få felles tiltak utover det, er det sjølv sagt noko som vi er interesserte i å drøfte med dei ulike departementa og dei ulike verksemdene. Men i utgangspunktet er det eit ansvar som ligg på den enkelte arbeidsplassen, hos den enkelte leiar, å leggje til rette på ein god måte for dei tilsette.

Anne Kristine Linnestad (H) [13:50:39]: Da håper jeg at ministeren kan følge opp det når han dessverre har tatt bort mål og felles rapportering. Alle kan snakke fint og flott om dugnad og om hvor viktig det er at så mange som mulig får mulighet til å delta i arbeidslivet, og ikke minst hvor viktig det er å ha en jobb å gå til. Men hvordan vet regjeringen at det jobbes skikkelig med å tilrettelegge for at flere med hull i cv-en eller nedsatt funksjonsevne får en jobb å gå til, når det ikke lenger er et mål, noe en kan måle eller strekke seg etter, el-

ler en felles rapportering? Det er bra at man har satt i gang tiltak og lagt det inn i både hovedtariffavtaler og annet. Men hvordan vet man at man lykkes?

Statsråd Sigbjørn Gjelsvik [13:51:27]: Eg er veldig oppteken av at ein i arbeidet ikkje berre skal snakke om det, men at det skal jobbast konkret med det. I hovudtariffavtalen har ein teke inn ein føresetnad om at partane lokalt skal arbeide aktivt, målretta og planmessig for å fremje likestilling og mangfald og hindre diskriminering på arbeidsplassen – altså heilt konkrete ambisjonar som eg opplever at ein frå både arbeidstakar- og arbeidsgjevarsida er opptekne av. Som eg sa i mitt hovudsvår, har vi òg kome med konkrete regelverksendringar, eksempelvis ei forskriftsendring som gjer at personar i målgruppa med mellombelse lønstilskot kan tilsetjast i inntil to år utan utlysing. Det er eit konkret grep som eg veit at ei rekkje verksemdar har teke i bruk allereie for å leggje til rette for at ein i større grad får både personar med nedsett funksjonsevne og personar med høl i cv-en inkluderte i arbeidslivet på ein betre måte.

Presidenten [13:52:34]: Då er sak nr. 2 ferdig handsama.

Sak nr. 3 [13:52:36]

Referat

Presidenten [13:52:36]: Det ligg ikkje føre noko referat.

Dermed er kartet for i dag ferdig handsama. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 13.53.
